

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Satelitný účet tretieho sektora

tvorba návrhu a zavedenia

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Júl 2021

Dokument Satelitný účet tretieho sektora – tvorba návrhu a zavedenia, bol vypracovaný v súlade so Zmluvou o partnerstve č. OPEVS-PO1-SC1.1-2019-2_2 (ďalej len „Zmluva“), uzatvorenej medzi Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a Štatistickým úradom SR. Cieľom uzatvorenia Zmluvy bola úprava práv a povinností zmluvných strán súvisiacich s realizáciou projektu **„Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“**. Zmluva bola v Centrálnom registri zmlúv zverejnená 28. februára 2019.

Obsah

Cieľ podaktivity Tvorba návrhu a zavedenia Satelitného účtu tretieho sektora.....	3
Návrh na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora.....	4
1. Neziskový sektor verzus tretí sektor	6
1.1. Definícia neziskového sektora z pohľadu štatistickej metodiky	6
1.2. Definícia tretieho sektora.....	9
1.3. Prienik definícií neziskového a tretieho sektora.....	11
2. Satelitný účet.....	14
2.1. Definícia a charakteristiky satelitného účtu.....	14
2.2. Zostavenie satelitného účtu	16
3. Návrh metodiky a zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora	18
3.1. Satelitné účty v zahraničí.....	18
3.1.1. Satelitný účet neziskových inštitúcií, Český štatistický úrad	20
3.2. Metodika zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora	25
3.3. Návrh metodiky a tvorby Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely.....	26
3.3.1. Jednotky zahrnuté do Satelitného účtu tretieho sektora	26
3.3.1.1. Organizácie Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely	35
3.3.1.2. Spravodajské jednotky pre zostavenie Satelitného účtu tretieho sektora v zmysle ÚSV ROS	44
3.3.1.3. Početnosť a charakteristiky súboru organizácií zahrnutých do Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely	49
3.3.2. Výber toho, čo je relevantné z národných účtov	51
3.3.2.1. Analýza zdrojových údajov pre národné účely	65
3.3.3. Výber relevantných doplňujúcich informácií pre národné účely	98
4. Ocenenie tvorby satelitného účtu tretieho sektora	1122
5. Záver	121
Zoznam tabuliek	123
Zoznam obrázkov	123
Zoznam skratiek	124
Zoznam použitej literatúry.....	128

Cieľ podaktivity č. 4 – Tvorba návrhu a zavedenia Satelitného účtu tretieho sektora

Tvorba návrhu a zavedenia Satelitného účtu tretieho sektora je výstupom 4. podaktivity realizovanej v rámci hlavnej aktivity národného projektu „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“ (ďalej len „národný projekt“), ktorý implementuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v rámci Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „ÚSV ROS“) vďaka podpore Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa.

Hlavná aktivita národného projektu pozostáva z nasledujúcich štyroch podaktivít:

1. Výskum socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov vývoja v občianskej spoločnosti a tvorba odporúčaní pre tvorcov verejných politík
2. Pilotná (testovacia) tvorba verejných politík
3. Tvorba návrhov na posudzovanie vplyvov predkladaných materiálov na občiansku spoločnosť
4. Tvorba návrhu na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora

Hlavným cieľom 4. podaktivity „Tvorba návrhu na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora“ (ďalej len „podaktivita“) je návrh na zavedenie nového nástroja na systematický zber údajov o treťom sektore – tzv. Satelitný účet tretieho sektora. V tejto podaktivite bolo kľúčové zapojenie partnera projektu – Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“).

Výstupom podaktivity je analytický dokument Tvorba návrhu na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora (ďalej len „analytický výstup“), ktorého cieľom spracovania bolo zanalyzovať dostupné údaje, ktorými disponuje ŠÚ SR a v nadväznosti na požiadavky ÚSV ROS vytvoriť:

- súbor ukazovateľov potrebných pre tvorbu satelitného účtu tretieho sektora,
- spracovanie a nastavenie metodiky satelitného účtu tretieho sektora a
- návrh vytvorenia satelitného účtu tretieho sektora.

Finálnym výstupom podaktivity je komplexný návrh zavedenia a fungovania Satelitného účtu tretieho sektora. V zmysle cieľov národného projektu tak Satelitný účet tretieho sektora vytvára, pre účely štatistiky, také odvetvie hospodárstva, v tomto prípade neziskového sektora a občianskej spoločnosti, ktoré základná štruktúra národných účtov nesleduje. Súbor ukazovateľov bol zohľadnený na základe výstupov ostatných podaktivít národného projektu a bude slúžiť pre analytické jednotky ministerstiev ako aj neziskový sektor ako podklad k návrhom verejných politík.¹

Obsah a tvorba analytického výstupu nadväzuje na Štúdiu realizovateľnosti zostavenia satelitného účtu² (ďalej len „štúdia“), ktorú vypracoval ŠÚ SR v spolupráci s ÚSV ROS v decembri 2017. Vypracovanie štúdie nadväzovalo na Koncepciu rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku do roku 2020, ku ktorej Vláda SR schválila akčný plán na roky 2017 – 2018 (uznesenie 105/2017 zo dňa 1. 3. 2017).

¹ Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vyskum;cit-online (1.4.2021)

² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (1.4.2021)

Návrh na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora

Zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora vyžaduje posúdenie očakávaného výstupu s platnými štatistickými definíciami a metodikami a v súčasnosti dostupnými údajmi. Analytický výstup je z tohto dôvodu tvorený z komplexných celkov s cieľom:

- definovať tretí sektor a následne zdefinovať okruh organizácií, ktoré spĺňajú požiadavku zaradenia do tohto sektora
- definovať satelitný účet, jeho štruktúru a obsahové naplnenie
- zostaviť súbor ukazovateľov potrebných pre tvorbu satelitného účtu tretieho sektora a analyzovať ich dostupnosť v existujúcich zdrojoch
- doplniť národnú metodiku Satelitného účtu tretieho sektora a nastaviť ju na požadovaný súbor ukazovateľov
- nastaviť metodiku zberu dát udržiateľným spôsobom
- zostaviť návrh vytvorenia Satelitného účtu tretieho sektora
- definovať bariéry a nevyhnutné odporúčania s cieľom naplniť realizovateľnosť zostavovania Satelitného účtu tretieho sektora v budúcnosti

Záver štúdie vypracovanej v roku 2017 sú základným zdrojom naplnenia cieľov analytického výstupu. Ciele štúdie a analytického výstupu sa v mnohých oblastiach prelínajú, preto je využitie jej poznatkov a záverov nenahraditeľným zdrojom pre tvorbu analytického výstupu. Cieľom štúdie bolo, rovnako ako pri samotnom analytickom výstupe, zdefinovanie okruhu organizácií, ktoré spĺňajú požiadavku zaradenia do mimovládneho neziskového sektora, zdefinovanie obsahovej náplne satelitného účtu, analýza dostupnosti údajov, vyhodnotenie kvalitatívnej údajovej základne a zhodnotenie potencionálnych prínosov satelitného účtu v porovnaní s náročnosťou realizácie vrátane nákladovej náročnosti.³ Analytický výstup poskytne odporúčania na realizáciu opatrení nevyhnutných k naplneniu realizovateľnosti zostavovania Satelitného účtu tretieho sektora v budúcnosti.

Zavedenie a následné zostavenie Satelitného účtu tretieho sektora by malo poskytnúť informácie o ekonomických a sociálnych prínosoch tretieho sektora v kontexte súčasného stavu a vývojových trendov občianskej spoločnosti. Jeho cieľom je spoznávať tretí sektor z rôznych perspektív, a zároveň vytvoriť predpoklady pre dlhodobé a systematické sledovanie kľúčových aspektov fungovania tretieho sektora.⁴ Okrem toho musí byť Satelitný účet tretieho sektora zostavený v súlade s medzinárodnými metodikami, aby bola zabezpečená jeho porovnateľnosť s krajinami, ktoré takýto satelitný účet zostavujú. **Efektívnosť a použiteľnosť zostavovania Satelitného účtu tretieho sektora sa dosiahne jedine vtedy, ak budú jeho výstupy zostavované v súlade s európskou metodikou, ktorá je stanovená nariadeniami Európskeho parlamentu a Rady.**

ŠÚ SR v rámci svojich štatistických zisťovaní realizovaných v zmysle Programu štátnych štatistických zisťovaní disponuje štatistickými údajmi aj za organizácie, ktoré potencionálne môžu

³ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (1.4.2021)

⁴ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (1.4.2021)

spadať do oblasti tretieho sektora. Ďalšou údajovou základňou sú administratívne zdroje reprezentované účtovnými závierkami predkladanými v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. Zákon o účtovníctve v platnom znení.⁵

Súbor určených ukazovateľov spolu s metodikou a návrhom vytvorenia Satelitného účtu tretieho sektora vytvorí rámec pre pravidelný zber, spracovanie údajov a zostavenie Satelitného účtu tretieho sektora, ktorý však musí byť plne v súlade s medzinárodnými metodikami a požiadavkami Európskej komisie.

⁵ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (1.4.2021)

1. Neziskový sektor verzus tretí sektor

Pojem neziskový sektor nie je totožný a nemožno ho zamieňať s pojmom tretí sektor. Z pohľadu štatistickej metodiky neziskový sektor štandardne tvoria organizácie, ktoré poskytujú svoje tovary alebo služby domácnostiam, ale nie sú zriadené za účelom tvorby zisku. Mimovládny neziskový sektor alebo aj tretí sektor, je okrem vyššie uvedeného, charakteristický inštitucionálnym odčlením od vlády a politickej moci.⁶

Organizácie, ktoré majú neziskový charakter a môžu byť súčasťou či už neziskového alebo tretieho sektora sú v zmysle slovenskej legislatívy najmä organizácie zriadené podľa:

- zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov;
- zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospesné služby;
- zákona č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch;
- zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách;
- zákona č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom;
- zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a hnutiach;
- zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách.

Ďalšími organizáciami, ktoré potencionálne spĺňajú neziskový charakter a z hľadiska toho, že primárne nie sú zriadené za účelom tvorby zisku môžu byť subjektom zostavenia satelitného účtu v zmysle štatistických metodík, sú napríklad aj: poľovnícke organizácie, záujmové združenia právnických osôb, účelové zariadenia cirkví a náboženských spoločností, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, pozemkové spoločenstvá, cirkvi a náboženské spoločnosti, školy a školské zariadenia – súkromné, verejné, cirkevné – Slovenský červený kríž, Matica Slovenská a nemocnice.

Rozdiely v chápaní čo je neziskový sektor a čo tretí sektor vychádzajú z ich charakteristík. Štatistika chápe neziskový sektor najmä na základe hlavného parametra ziskovosti a súkromného charakteru organizácie a charakteristika tretieho sektora pridáva ďalšie parametre, ktoré musia organizácie, ktorého do neho patria, spĺňať.⁷

1.1. Definícia neziskového sektora z pohľadu štatistickej metodiky

ŠÚ SR vedie centralizovaný register všetkých organizácií (inštitucionálnych jednotiek) pôsobiach v národnej ekonomike, pričom pre účely štátnej štatistiky klasifikuje tieto organizácie podľa príslušných európskych metodík. Register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (ďalej len „RPO“) je od 1. novembra 2015, v súlade s príslušnou legislatívou, zdrojom právne platných údajov o právnických osobách, podnikateľoch a orgánoch verejnej moci, ktoré sú v súčasnosti registrované alebo evidované vo viac ako 100 zdrojových registroch a evidenciách rôznych informačných systémov verejnej správy.

⁶ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (1.4.2021)

⁷ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (1.4.2021)

Pri definovaní „opory“ spravodajských jednotiek, teda organizácií určených na zber údajov potrebných pre zostavenie satelitného účtu tretieho sektora, sa primárne vychádza z metodiky európskeho systému národných a regionálnych účtov, ktorá je v rámci subjektov štatistického registra organizácií definovaná príslušným kódom klasifikácie ESA 2010.⁸

Európsky systém účtov 2010

Základný rámec pre zostavovanie národných účtov tvorí nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii (ďalej len „ESA 2010“). Metodika ESA 2010 zavádza Európsky systém účtov 2010, pričom sa stanovuje metodika pre spoločné štandardy, vymedzenia pojmov, klasifikácie a účtovné pravidlá, ktoré sa použijú na zostavovanie účtov a tabuliek na porovnateľných základoch pre potreby Únie. Metodika ESA 2010 definuje aj sektory a organizácie do nich spadajúce, definuje spôsob výpočtu ukazovateľov, či metódy zostavenia napríklad aj satelitného účtu. Podľa metodiky ESA 2010 sa hospodárstvo rozdeľuje na niekoľko sektorov, za ktoré sa zostavujú **sektorové účty** (ESA 2010, paragraf 1.34) a ktoré sa vytvárajú zaradovaním jednotiek (organizácií) do sektorov, čo umožňuje vykazovať transakcie a bilančné položky účtov podľa sektorov. Takéto vykazovanie podľa sektorov sa využíva pre účely hospodárskej a fiškálnej politiky. Národné hospodárstvo delí na základné sektory, ktorými sú domácnosti, verejná správa, korporácie (finančné a nefinančné), **neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam** (ďalej len „NZISD“) a zahraničie, ktoré sa ďalej môžu členiť na subsektory.⁹

Určenie sektora v zmysle ESA2010

Štúdia odkazuje na zaradovanie do jednotlivých sektorov podľa ESA 2010, ktoré sa vykonáva podľa základného rozhodovacieho stromu definovaného metodikou, pričom sa zohľadňuje, či jednotka je:

- inštitucionálnou jednotkou;
- jednotkou pod kontrolou verejnej správy;
- netrhovým výrobcom.

Podľa definícia v ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 1.57) je **inštitucionálna jednotka** „*ekonomický subjekt, ktorý je oprávnený vlastniť výrobky a aktíva, prijímať záväzky a zapájať sa do ekonomických činností a transakcií s inými jednotkami*“. Ďalšia definícia ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 2.12) hovorí, že inštitucionálna jednotka je „*hospodárskym subjektom charakterizovaným samostatnosťou pri rozhodovaní o výkone svojej hlavnej funkcie*“. ESA 2010 ďalej rozlišuje aj územnú pôsobnosť jednotiek, pričom za rezidentskú jednotku sa považuje „*inštitucionálnu jednotku na ekonomickom území, v ktorom má centrum hlavného ekonomického záujmu, ak má samostatnosť pri rozhodovaní a vedie buď úplný súbor účtov, alebo je schopná zostaviť úplný súbor účtov*“.¹⁰

⁸ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (6.4.2021)

⁹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (6.4.2021)

¹⁰ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (7.4.2021)

Druhým kritériom rozhodovacieho stromu je **kontrola verejnej správy**, pričom rozhodujúcim kritériom rozhodnutia, či ide o verejného výrobcu (subjekt verejnej správy), je kontrola jednotky verejnou správou. Definícia ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 2.39) hovorí: „*V prípade neziskových inštitúcií uznaných ako nezávislé právne subjekty sa musí posúdiť týchto päť ukazovateľov kontroly:*

- *vymenovanie vedúcich zamestnancov;*
- *ustanovenia zakladajúcich listín;*
- *zmluvné dohody;*
- *miera financovania;*
- *miera expozície rizika štátu.“*
-

Tak, ako v prípade korporácii, v niektorých prípadoch môže na kontrolu postačovať jediný ukazovateľ, ale v iných prípadoch poukazuje na kontrolu viacerých samostatných ukazovateľov.“¹¹

Posledným kritériom rozhodovania je, či je jednotka **netrhovým výrobcom** (ESA 2010, paragraf 3.32 – 3.33). Pri rozlišovaní medzi trhovou a netrhovou produkciou a medzi trhovými a netrhovými výrobcami sa musia použiť viaceré kritériá vychádzajúce z definícií ESA 2010. Príslušné kritériá umožňujúce trhové a netrhové rozlíšenie majú za cieľ posúdiť existenciu trhových podmienok a vhodné trhové správanie výrobcu (ide o spomínaný parameter ziskovosti). Podľa kvantitatívneho kritéria umožňujúceho trhové a netrhové rozlíšenie to znamená, že trhové rozlíšenie je charakteristické tým, že v prípade produktov predávaných za ekonomicky významné ceny majú tržby pokrývať väčšinu výrobných nákladov. Zisťuje sa teda **podiel tržieb na výrobných nákladoch**, ktorý by mal byť, v prípade netrhových výrobcov, nižší ako 50 % a naopak, v prípade trhových výrobcov vyšší ako 50 %. Teda, pokiaľ jednotka vykazuje vyšší podiel tržieb indikuje to, že môže poskytovať svoje výrobky alebo služby za ekonomicky významné ceny, a teda stráca sa jej neziskový charakter a ide o trhového výrobcu.

Okrem kvantitatívneho kritéria sa prihliada aj na kvalitatívne, a pokiaľ je to možné, zisťuje sa nielen charakter či výška tržieb, ale aj ich pravidelnosť. Netrhoví výrobcovia môžu akumulovať tržby, avšak je nevyhnutné posúdiť ich významnosť. Netrhoví výrobcovia sú takí, ktorých primárnym cieľom nie je tvorba zisku. Môžu byť zaradení v sektore neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam, pokiaľ sú v súkromnom vlastníctve, alebo v sektore verejnej správy, pokiaľ sú pod verejnou kontrolou, čo znamená, že organizácie s neziskovým charakterom môžu byť zaradené aj vo verejnom sektore.

Zároveň sa stáva, že organizácie, ktoré sú právnymi formami, v zmysle platného právneho poriadku definované ako neziskové, ako napríklad nadácie, neziskové organizácie, atď., môžu byť v zmysle metodiky ESA 2010 aj v iných inštitucionálnych sektoroch, vrátane sektora nefinančných korporácií, pokiaľ bolo zistené ich trhové správanie.

Z uvedeného vyplýva, že v zmysle metodiky ESA 2010, pre určenie správneho sektora národného hospodárstva, nestačí len poznanie právnej formy organizácie, ale je potrebné posúdenie ďalších parametrov. Sektor NZISD, tak v zmysle metodiky ESA 2010, nie je tvorený všetkými právnymi formami, ktoré možno na prvý pohľad navodzujú charakter organizácií neziskového či tretieho sektora.¹²

¹¹ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (7.4.2021)

¹² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné:

Sektor NZISD

Metodika ESA 2010 definuje sektor NZISD (ESA 2010, paragraf 2.129 – 2.130) ako sektor, ktorý „pozostáva z neziskových inštitúcií, ktoré sú samostatnými právnymi subjektmi slúžiacimi domácnostiam, a ktoré sú súkromnými netrhovými výrobcami. Ich hlavnými zdrojmi sú dobrovoľné príspevky v hotovosti alebo v naturáliách od domácností v postavení spotrebiteľov, platby od verejnej správy a dôchodky z majetku.“

ESA 2010, paragraf 2.130: „Ak takéto inštitúcie nie sú veľmi dôležité, nie sú zahrnuté v sektore NZISD, ale v sektore domácností, keďže ich transakcie sú nerozlišiteľné od jednotiek v tomto sektore. Netrhové NZISD kontrolované verejnou správou sú zaradené do sektora verejnej správy.“

Ďalej ESA 2010, paragraf 2.130: „Sektor NZISD zahŕňa tieto hlavné typy právnych subjektov poskytujúcich netrhové výrobky a služby domácnostiam:

- a) odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov, profesijné komory, občianske združenia a združenia spotrebiteľov, politické strany a hnutia, cirkvi a náboženské spoločnosti (vrátane tých, ktoré sú financované, avšak nie kontrolované vládou) a iné spoločenské, kultúrne, rekreačné a športové kluby a
- b) organizácie zamerané na pomoc a zmiernenie následkov, napr. živelných pohrôm, ktoré sú financované dobrovoľnými prevodmi v hotovosti alebo v naturáliách od iných inštitucionálnych jednotiek.
- c)

Sektor NZISD zahŕňa aj organizácie zamerané na pomoc a zmiernenie následkov, slúžiace ne-rezidentským jednotkám, a vylučuje subjekty, v ktorých členstvo oprávňuje na vopred určený súbor výrobkov a služieb.“¹³

1.2. Definícia tretieho sektora

Rôzne definície rozdeľujú spoločnosť na tri sektory, ktoré by mali byť v rovnováhe, pričom každý zo „sektorov má určitý priestor, ktorý je z hľadiska aktivít, právomocí i zodpovedností špecifický a autonómny a súčasne existujú pomerne rozsiahle oblasti, kde dochádza k prekrytiam a prelínaniu týchto sektorov.“ V zmysle takéhoto rozdelenia na verejný, podnikateľský a tretí sektor, je ten posledný „financovaný prostredníctvom verejných aj súkromných zdrojov, je inštitucionálne oddelený od štátu a verejného sektora, je neziskový a jeho hlavnou úlohou nie je tvorba zisku.“¹⁴

Pojmy neziskový sektor, mimovládny sektor či tretí sektor sa často využívajú ako synonymá. Tretí sektor je všeobecným pojmom, ktorý nie je v slovenskom právnom poriadku definovaný. Jednoznačnú úpravu majú len jednotlivé právne formy, ktoré sú súčasťou tretieho resp. mimovládneho sektora.¹⁵

https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (7.4.2021)

¹³ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (7.4.2021)

¹⁴ Brozmanová Gregorová, A. a kol.: TRETÍ SEKTOR A MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009. ISBN 978-80-8083-805-8

¹⁵ Brozmanová Gregorová, A. a kol.: TRETÍ SEKTOR A MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009. ISBN 978-80-8083-805-8

Viacerí autori teda vychádzajú z rozdelenia organizácií spoločnosti na vládne (čiže štátne alebo verejné) a mimovládne (teda neštátne alebo súkromné) organizácie. Ďalej mimovládne (neštátne, súkromné) organizácie rozdeľujú na tie, ktoré si občania zakladajú s cieľom dosahovať súkromný zisk a naplňajú tak svoje ekonomické záujmy, a na tie, ktorých účelom nie je dosahovanie zisku, ale ktoré si občania zakladajú na naplnenie iných cieľov, či záujmov. V zmysle rôznych definícií sa ako tretí sektor označujú súkromné neziskové aktivity občanov, ktorí ich vykonávajú, aby uspokojili, obhájili či presadili čiastkové skupinové záujmy.¹⁶

ÚSV ROS definuje mimovládne neziskové organizácie (ďalej len „MNO“) ako napr. nadácie, občianske združenia, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, neinvestičné fondy a iné ako organizácie, ktoré sú zakladané za účelom naplňania všeobecne prospešných účelov, t. j. na rozdiel od podnikateľských subjektov, nie za účelom dosahovania zisku. MNO realizujú aktivity s cieľom naplňania svojich cieľov na nekomerčnom princípe – napríklad ide o ochranu životného prostredia, sociálnu pomoc, rozvoj kultúry, watchdogové aktivity, ochranu zdravia, atď.¹⁷

Všetky uvedené definície a prístupy možno zhrnúť s tým, že tretí sektor je súkromným sektorom, ktorý je založený na nekomerčnom princípe, a teda jeho primárnym účelom nie je tvoriť zisk, ale hájiť záujmy svojich členov, či zakladateľov. Tretí sektor je zároveň mimovládny, čiže oddelený od verejnej moci, čo možno považovať za synonymum tretieho sektora, a je teda tvorený mimovládnymi neziskovými organizáciami. Pojem neziskové organizácie v tomto zmysle je širší všeobecný pojem postihujúci charakteristiku organizácie, že nie je založená alebo zriadená za účelom zisku a nie charakterizujúci úzky okruh organizácií v zmysle zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Third Sector Impact Community (ďalej len „TSIC“) je výskumný projekt zaoberajúci sa tretím sektorom, ktorého cieľom je pochopiť obsah a rozsah tretieho sektora v Európe, jeho súčasný a potenciálny vplyv a prekážky, ktoré bránia tretiemu sektoru plne prispieť k celkovému blahobytu. TSIC uvádza, že tretí sektor pozostáva zo združení a nadácií občianskej spoločnosti, dobrovoľníkov a ďalších občianskych organizácií a aktivít a ponúka jedinečné obnoviteľné a udržateľné zdroje na riešenie sociálnych a ekonomických problémov, demokraciu a občiansku angažovanosť.¹⁸

Definície tretieho sektora majú podľa TSIC tieto spoločné atribúty:

- Všetky subjekty sú inštitucionálne oddelené od vlády, aj keď môžu mať rôzne stupne úzkych pracovných vzťahov so štátom.
- Všetky subjekty majú významný stupeň samosprávy.
- Všetky subjekty prijali určitý zmysluplný stupeň dobrovoľného zapojenia.¹⁹

¹⁶ Ondrušek, D. a kol.: ČÍTANKA PRE POKROČILÉ NEZISKOVÉ ORGANIZÁCIE. Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change – Slovakia, 2000. Dostupné: http://www.cpf.sk/files/files/CITANKA_2.pdf, cit-online (8.4.2021)

¹⁷ Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: https://www.minv.sk/?Preco_to_robime; cit-online (8.4.2021)

¹⁸ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (7.4.2021)

¹⁹ TSIC. Dostupné: <http://thirdsectorimpact.eu/the-project/working-areas/concept/>; cit-online (8.4.2021)

Okrem spomínaných troch atribútov odborná literatúra²⁰ definuje ďalšie základné znaky organizácií spadajúcich do tretieho sektora (definícia M. Salamon a Helmut K. Anheier (1999)):

1. **„Formálna štruktúra, inštitucionalizovanosť** – organizácie majú právnu subjektivitu, môžu vstupovať do právnych vzťahov a zákonné normy vyžadujú, aby sa vtesnali do zákonom stanovených organizačných noriem. Všetky musia absolvovať stanovený registračný proces a v rámci neho predložiť požadované dokumenty registrácie.
- 2.
3. **Súkromný, neštátny charakter** – sú inštitucionálne oddelené od štátu. Hoci sú vo väčšine súkromné, nezávislé a samosprávne, neznamena to, že nemôžu dostávať príspevky zo štátneho rozpočtu alebo regionálnych, miestnych a obecných zdrojov.
- 4.
5. **Neziskovosť** – rešpektujú neziskové použitie finančných prostriedkov, čiže cieľom nie je vytvárať zisk s cieľom súkromného obohatenia, ale prípadný zisk sa používa v súlade so štatútom organizácie a vracia sa späť do programov súvisiacich so základným poslaním organizácie.
6. **Nezávislosť, fungovanie na samosprávnom princípe, samosprávnosť** – väčšinou fungujú na samosprávnom princípe, sú nezávislé, nekontroluje ich ani štát, ani inštitúcie stojace mimo nich. Vytvárajú vlastné kontrolné mechanizmy, po zaregistrovaní sa, sa ich činnosť riadi zriaďovacími dokumentmi, systém organizácie a pravidiel fungovania je prijatý na základe vzájomnej dohody rešpektovanej všetkými členmi.
- 7.
8. **Dobrovoľnícky charakter** – v mnohých prípadoch ide priamo o zapájanie dobrovoľníkov do činnosti organizácie, alebo ide o pôsobenie správnych orgánov, ktorých členovia vykonávajú prácu bez nároku na finančnú odmenu. Prijímajú dary a dobrovoľné príspevky v podobe neplatennej práce. Často organizujú zbierky na humanitné a charitatívne ciele.“²¹

„Týchto päť znakov predstavuje širšie vymedzenie tretieho sektora, kedy sa do tretieho sektora zaraďujú aj samosprávne stavovské organizácie, verejnoprávne inštitúcie, štátne fondy a napokon aj cirkvi, náboženské združenia, politické strany a politické hnutia. Pre užšie vymedzenie tretieho sektora sa k uvedeným znakom mimovládnych organizácií spravidla pridávajú ešte dve kritériá, ktoré ich odlišujú od cirkevných inštitúcií, politických strán a odborov:

- nie sú náboženské,
- nie sú politické.“²²

1.3. Prienik definícií neziskového a tretieho sektora

Z vyššie uvedených definícií neziskového sektora, jednak v zmysle metodiky ESA 2010 a mimovládneho neziskového sektora, či tretieho sektora, **možno nájsť prienik organizácií, ktoré budú predmetom satelitného účtu** a definovať základné rozhodovacie kritériá:

²⁰ Brozmanová Gregorová, A. a kol.: TRETÍ SEKTOR A MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009. ISBN 978-80-8083-805-8

²¹ Brozmanová Gregorová, A. a kol.: TRETÍ SEKTOR A MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009. ISBN 978-80-8083-805-8

²² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (7.4.2021)

1. **Inštitucionalizovanosť** – ESA 2010 definuje organizácie, subjekty ako inštitucionálne jednotky, teda jednotky, ktoré sú právnickými osobami v zmysle zaužívaných definícií, čo je totožné so základným znakom organizácií vo vnímaní mimovládneho neziskového sektora, teda spĺňa znak formálnej štruktúry, inštitucionalizovanosti.
2. **Súkromný, neštátny charakter** – metodika ESA 2010 pri rozhodovaní o zaradení do sektora národných účtov zisťuje, či je jednotka pod kontrolou verejnej správy alebo nie. Definícia mimovládneho neziskového, či tretieho sektora požaduje, aby boli organizácie inštitucionálne oddelené od štátu, avšak nevyučuje možnosť vzájomných vzťahov so štátom. Obdobný prístup má aj metodika ESA 2010, a teda v tomto zmysle je možné použiť kritérium druhu vlastníctva, kedy ESA 2010 prisudzuje verejné vlastníctvo len tým jednotkám, ktoré preukázateľne nie sú oddelené od štátu. Napríklad inštitucionálne jednotky, ktoré sú istou formou podporované štátom, alebo sú štátom určené rámce ich fungovania, ale rozhodujú sa autonómne od štátnej moci, sú klasifikované ako súkromné. Preto určený druh vlastníctva v zmysle metodiky ESA 2010 možno použiť ako určujúce kritérium pre výber organizácií v mimovládnom neziskovom, či treťom sektore. V tomto prípade možno uvažovať s organizáciami, ktoré sú klasifikované ako súkromné.
3. **Neziskovosť** – metodika ESA 2010 má prísnejší pohľad na trhovosť inštitucionálnej jednotky, kedy o trhovosti rozhoduje tzv. kritérium 50 %, teda podiel tržieb na výrobných nákladoch. Súčasne sa neprihliada na to, či je cieľom tvorby zisku súkromné obhospodávanie, alebo sa vracia späť do programov súvisiacich so základným poslaním organizácie a ani na to, či dosiahnutie vyššieho podielu tržieb vôbec kreuje zisk. Organizácie prekračujúce kritérium 50 % (pričom sa skúma čo najvyšší podiel a dlhšie časové obdobie) sú preraďované do trhových sektorov (najčastejšie do sektora nefinančných korporácií). Pre určenie mimovládneho neziskového, či tretieho sektora by sa malo uvažovať aj s organizáciami zaradenými do trhových sektorov, preto sa odporúča ako rozhodujúce kritérium určená právna forma organizácie.²³

Za základný manuál určenia neziskového sektora, či tretieho sektora možno považovať príručku vydanú OSN Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce²⁴ (ďalej len „príručka OSN 2018“). Príručka OSN 2018 spája v sebe viaceré snahy poskytnúť komplexný metodologický návod pre vytvorenie, spôsobom kompatibilným so systémom SNA 2008, koherentného satelitného účtu o tom, čo nazývame „tretím sektorom, alebo sociálno-ekonomickým sektorom“, resp. „skrátene sektorom TSE“, ktorý pozostáva z troch komponentov:

- (a) neziskových inštitúcií (ďalej len „NZI“), ktoré nie sú pod kontrolou vlády;
- (b) určitých príbuzných inštitúcií, ktoré nie sú pod kontrolou vlády, vrátane relevantných družstiev, vzájomných spoločností, sociálnych podnikov; a
- (c) dobrovoľníckej práce.²⁵

²³ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (7.4.2021)

²⁴ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (9.4.2021)

²⁵ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (12.4.2021)

Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 1.4) hovorí o meraní ekonomickej činnosti neziskových inštitúcií (NZI), príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce, ktoré sú označované rôzne ako „neziskové“, „dobrovoľné“, „občianska spoločnosť“, „družstevné, vzájomné a sociálne podniky“, alebo „neštátne“ organizácie a dobrovoľnícka práca, resp. spoločne ako „tretí“, „dobrovoľný“, „neziskový“, či „nezávislý“ sektor, resp. sektor „sociálnej ekonomiky“. Typy organizácií, ktoré spoločne zahŕňame pod tieto termíny môžu byť napríklad športové a rekreačné kluby, umelecké a kultúrne spolky, školy a univerzity, výskumné inštitúcie, nemocnice, organizácie poskytujúce sociálne služby, náboženské kongregácie, charity, organizácie poskytujúce humanitárnu pomoc a podporu, advokátske skupiny, nadácie a dobročinné syndikáty. Táto kategória bola rozšírená tak, aby zahŕňovala aj rôzne entity, ktoré sa označujú ako sociálno-ekonomické inštitúcie, vrátane niektorých družstiev, vzájomných spoločností, sociálnych podnikov, neakciových spoločností a verejno-prospešných spoločností, ako aj dobrovoľníckej práce vykonávanej mimo formálnych organizácií.²⁶

Napriek rozličným organizačným či právnym formám, vykazujú NZI, príbuzné organizácie a dobrovoľnícka práca vysoký podiel spoločných znakov, ktoré ich odlišujú od iných inštitúcií pokrytých systémom. Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 1.6) ich charakterizuje ako zhodnosť zahrnujúcu kombináciu troch kľúčových prvkov:

- a) **Sú súkromné**, t. j., nie sú pod kontrolou vlády;
- b) Ich hlavným cieľom je prednostne **slúžiť sociálnemu a verejnemu účelu** a nie maximalizácii výnosov z investovaného kapitálu a ich rozdeľovaniu; a
- c) Ich angažovanosť je na **základe slobodnej vôle a bez donútenia**.²⁷

²⁶ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (9.4.2021)

²⁷ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (9.4.2021)

2. Satelitný účet

Satelitné účty sú definované v európskych a vo svetových metodikách. Jednotlivé prístupy k satelitným účtom na seba nadväzujú a všetky vychádzajú z ústredného rámca, v tomto prípade národných účtov a ich postupnosti, vrátane rôznych klasifikácií, transakcií a pod. Systém národných účtov predstavuje súbor ekonomických ukazovateľov popisujúcich ekonomiku krajiny. Satelitný účet predstavuje dodatočný zdroj informácií k tomuto ústrednému rámcu, čím poskytuje podrobnejšie, ucelenejšie informácie, prípadne informácie v iných súvislostiach k vybranej problematike.²⁸

2.1. Definícia a charakteristiky satelitného účtu

ESA 2010 aj v zmysle ďalších metodík umožňuje, z dôvodu určitých potrieb špecifických údajov vytvoriť samostatné satelitné účty za rôzne oblasti.

Satelitné účty uspokojujú dodatočné požiadavky na údaje (ESA 2010, paragraf 1.41) tým, že:

- a) „poskytnú viac podrobností tam, kde je to nevyhnutné, a naopak vynechajú nadbytočné detaily;
- b) rozšíria rozsah pôsobnosti účtovného rámca dodaním nepeňažných informácií;
- c) zmenia niektoré základné pojmy napríklad tým, že ich rozšíria.“²⁹

„V satelitných účtoch sú zachované základné pojmy a klasifikácie ústredného rámca ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 1.43). Satelitné účty môžu plniť potreby špecifických údajov vďaka tomu, že poskytujú viac podrobností, nanovo usporadúvajú pojmy z ústredného rámca alebo poskytujú doplňujúce informácie.“ V satelitných účtoch je možné využiť aj iné pojmy a klasifikácie, ale musia byť jasne definované a prepojené s ústredným rámcem (ESA 2010, paragraf 22.04). „S cieľom dosiahnuť konzistentný, medzinárodne porovnateľný rámec sa administratívne pojmy nevyužívajú. Na národnej úrovni môže byť získavanie údajov na základe administratívnych pojmov veľmi užitočné“ (ESA 2010, paragraf 1.48).

Medzi hlavné výhody satelitného účtu (ESA 2010, paragraf 22.10) patrí:

- a) Skutočnosť, že sú založené na súbore jasných definícií.
- b) Uplatnenie systematického účtovného prístupu.
- c) Prepojenie so základnými národnými účtovnými pojmami.
- d) Prepojenie so štatistikami národných účtov, ktoré sú ľahko dostupné, časovo porovnateľné, zostavené podľa bežných medzinárodných noriem a dávajú ukazovatele satelitných účtov do súvislosti s národnou ekonomikou a jej hlavnými súčasťami.“³⁰

ESA 2010 rozlišuje z hľadiska vlastností satelitných účtov niekoľko typov, a to **funkčné satelitné účty** (ESA 2010, paragraf 22.21), ktoré sa zameriavajú na „opis a analýzu ekonomiky vzhľadom na funkciu, ako napríklad životné prostredie, zdravotníctvo a výskum a vývoj. Pre

²⁸ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (9.4.2021)

²⁹ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (7.4.2021)

³⁰ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (8.4.2021)

každú funkciu poskytujú systematický účtovný rámec. Neposkytujú prehľad národnej ekonomiky, ale zameriavajú sa na to, čo je relevantné pre funkciu. Na tento účel znázorňujú podrobnosti, ktoré nie sú viditeľné v agregovanom ústrednom rámci, nanovo usporadúvajú informácie, dopĺňajú informácie o nepeňažných tokoch a stavoch, ignorujú to, čo je irelevantné pre vybranú funkciu, a definujú funkčné agregáty ako kľúčové pojmy.“³¹

Druhým typom sú **špeciálne sektorové účty** (ESA 2010, paragraf 22.33 a ďalej), ktoré „poskytujú prehľad zameraný na jedno odvetvie alebo produkt, preskupenie rôznych odvetví alebo produktov, jeden subsektor alebo preskupenie rôznych subsektorov. Rozlišujú sa tri typy špeciálnych sektorových účtov:

- a) účty prepojené s odvetviami alebo produktmi;
- b) účty prepojené s inštitucionálnymi sektormi;
- c) účty spájajúce oba prístupy.

Špeciálne sektorové účty prepojené s odvetviami alebo produktmi sú napríklad poľnohospodárske účty, účty lesného hospodárstva a rybolovu, účty cestovného ruchu, účty informačných a komunikačných technológií, energetické účty, účty dopravy, účty obytných budov a účty produktívneho sektora.

Špeciálne sektorové účty prepojené s inštitucionálnymi sektormi sú napríklad štatistiky verejných financií, menové a finančné štatistiky, platobná bilancia, účty verejného sektora, účty neziskových inštitúcií, účty domácností a účty podnikateľskej činnosti. Štatistiky daňových príjmov sa môžu považovať za doplnkové tabuľky k štatistikám verejných financií.“³²

Okrem presne stanovených rámcov a definícií dáva metodika ESA 2010 **pomerne veľkú voľnosť v zostavovaní satelitných účtov**, pokiaľ sú splnené určité charakteristiky satelitného účtu.

Okrem vyššie definovaných dvoch typov satelitných účtov existujú podľa ESA 2010 aj iné satelitné účty s medzinárodnými usmerneniami alebo zaradením do programu na prenos údajov v rámci EÚ, **medzi ktoré sa zaraduje aj satelitný účet neziskových inštitúcií (ESA 2010, paragraf 22.07). Jeho hlavnými vlastnosťami sú prepojenie s inštitucionálnymi sektormi, poskytnutie ďalších podrobností a možnosť lepšieho využitia modelovania, alebo zahrnutia ďalších experimentálnych výsledkov.**³³

Podrobnejšiu charakteristiku satelitného účtu neziskových inštitúcií podáva Systém národných účtov 2008³⁴ (ďalej len „SNA 2008“) vytvorený v spolupráci Európskej Komisie, Medzinárodného menového fondu, Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, Organizácie spojených národov a Svetovej banky.

³¹ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (8.4.2021)

³² ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (8.4.2021)

³³ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (9.4.2021)

³⁴ System of National Accounts 2008. EC, IMF, OECD, UN, WB, 2009. ISBN 978-92-1-161522-7

Rovnako ako ESA 2010, ktorá vychádza zo SNA 2008, aj SNA 2008 všeobecne definuje satelitný účet ako ďalšiu a flexibilnejšiu formu k postupnosti národných účtov, ktorá je prepojená, ale zároveň rozdielna od ústredného rámca. Takisto uznáva existenciu veľkého počtu satelitných účtov, ktoré sú konzistentné s ústredným rámcom a navzájom nemusia byť konzistentné (SNA 2008, paragraf 29.4).

V širšej súvislosti SNA 2008 hovorí o dvoch typoch satelitných účtov. Prvý typ (SNA 2008, paragraf 29.5) umožňuje určité preskupenie ústredných klasifikácií a zavedenie komplementárnych (doplnkových) prvkov. Takéto satelitné účty väčšinou pokrývajú špecifické účty, ako sú napríklad oblasť výdavkov na vzdelávanie, cestovný ruch a ochrana životného prostredia, a možno ich považovať za rozšírenie hlavných sektorových účtov. Aj keď sa odlišujú od ústredného rámca, zásadne sa neodlišujú. Takéto **vnútorné satelity** preberajú celý súbor účtovných pravidiel a konceptov SNA 2008, ale zároveň sa zamerajú na určitý predmet záujmu tým, že sa odklonia od štandardných klasifikácií a hierarchií (SNA 2008, paragraf 29.85).

Druhý typ satelitného účtu (SNA 2008, paragraf 29.6) je založený predovšetkým na alternatívnych konceptoch od SNA 2008. Tieto zahŕňajú napríklad rozdielnu produkčnú hranicu, rozšírený koncept spotreby alebo tvorby kapitálu, rozšírenie rozsahu aktív a pod. Tento druhý typ analýzy môže zahŕňať zmeny v klasifikáciách a hlavný dôraz sa kladie na alternatívne koncepcie. Takéto použitie môže viesť k vzniku čiastočných doplnkových agregátov, ktorých účelom je doplniť ústredný rámec. Tzv. **vonkajší satelit** (SNA 2008, paragraf 29.85) môže dopĺňať neekonomické údaje, alebo zmeniť niektoré účtovné postupy alebo oboje. Je to mimoriadne vhodný spôsob, ako preskúmať nové oblasti v kontexte výskumu. Príkladom môže byť úloha dobrovoľníckej práce v hospodárstve.³⁵

Za základný manuál určenia neziskového sektora, či tretieho sektora a zostavenia satelitného účtu možno považovať príručku OSN 2018. Podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 2.2), sú do satelitného účtu zahrnuté entity v členení na dva typy: inštitúcie a dobrovoľnícka práca. Okrem neziskových inštitúcií (NZI) v súlade so systémom národných účtov, ktoré sú vytvorené primárne za účelom produkovania verejných výrobkov a sociálnych benefitov a nie za účelom maximalizácie zisku pre tých, ktorí investovali, existuje aj súbor tzv. príbuzných inštitúcií, ktoré nadobúdajú rôzne organizačné formy, ako sú družstvá, vzájomné spoločnosti, sociálne podniky a neakciové, alebo dobročinné, korporácie. Oba typy inštitúcií, NZI ako aj príbuzné inštitúcie, sú predmetom záujmu tvorcov politik ako aj súkromných investorov, ktorí sa usilujú nasmerovať svoje investície do sociálnej alebo verejnej oblasti.³⁶

2.2. Zostavenie satelitného účtu

Pre zostavenie satelitného účtu je potrebné určiť východiskovú metodiku a zhrnúť časovú postupnosť a obsahovú prepojenosť jednotlivých metodík.

OSN vydalo v roku 2003, ako odpoveď na rastúci verejný dopyt po pravidelných informáciách o minimálne jednom hlavnom komponente tretieho sektora, alebo aj „sektora TSE,“ t. j. o NZI, publikáciu Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (United

³⁵ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (9.4.2021)

³⁶ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (12.4.2021)

Nations, 2003)³⁷, teda príručku o neziskových inštitúciách v systéme národných účtov³⁸ (ďalej len „príručka OSN 2003“). Táto príručka OSN 2003 je podrobnou analýzou sektorových účtov neziskových inštitúcií a vznikla s cieľom naplniť metodiku Systému národných účtov 1993 (ďalej len „SNA 1993“). Príručka OSN 2003 bola zostavená v nadväznosti na práce vykonané v súvislosti s projektom Johns Hopkins Comparative Non-Profit Sector (Johns Hopkins University Center for Civil Society Studies).

V roku 2009 bola vydaná metodika SNA 2008, ktorá rámcovo, avšak podrobnejšie než ESA 2010, popisuje zostavenie satelitných účtov, vrátane základných charakteristík satelitného účtu neziskových inštitúcií. Keďže pôvodná príručka OSN 2003 o neziskových inštitúciách v systéme národných účtov vychádzala ešte zo SNA 1993, OSN pripravila v roku 2017 novú, vyššie spomínanú príručku OSN 2018 – Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce, ktorá vychádza najmä zo SNA 2008, a ktorá bola sfinalizovaná v roku 2018.

S cieľom dodržať odporúčania medzinárodných metodík, sa zostavenie satelitného účtu tretieho sektora na národnej úrovni bude úzko odvíjať od definícií príručky OSN 2018. Zároveň by mal byť satelitný účet navrhnutý tak, aby zbieral informácie o treťom sektore v oblastiach:

- Vnútorne členenie neziskového sektora (najmä právne formy a činnosti pôsobenia)
- Personálne kapacity tretieho sektora (najmä zamestnanci, dobrovoľníci, muži/ženy, veková, či mzdová skladba)
- Ekonomická hodnota neziskového sektora
- Ekonomická hodnota dobrovoľníctva a aktivít občianskej spoločnosti³⁹

³⁷ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (9.4.2021)

³⁸ OSN: Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts. New York, OSN, 2003. ISBN 92-1-161461-9. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf; cit-online (9.04.2021)

³⁹ Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vyskum; cit-online (12.4.2021)

3. Návrh metodiky a zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora

Národná metodika satelitného účtu za neziskový, či tretí sektor, zatiaľ nebola vypracovaná, keďže ŠÚ SR sa pri svojej práci riadi prílohou Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013, ktorou je Program zasielania údajov ESA 2010⁴⁰. Program zasielania údajov ESA 2010 definuje zoznam tabuliek, ukazovateľov, ich štruktúru, ako aj to, ktoré z ukazovateľov sú nepodstatné, požadované alebo dobrovoľné a časový harmonogram odosielania požadovaných údajov do Eurostatu. Keďže satelitné účty sú spravidla doplnkové, krajiny si ich tvorbu regulujú individuálne.

Metodika zostavenia satelitného účtu pre národné účely bude vychádzať zo spomínaných medzinárodných metodík a príručiek, najmä príručky OSN 2018, s cieľom naplniť požiadavky medzinárodných štatistik. Prihliadať sa bude aj na národné špecifiká a požiadavky špecifikované ÚSV ROS.

Satelitný účet však musí vychádzať aj z definícií metodiky ESA 2010, ktorou je ŠÚ SR ako spracovateľ na národnej úrovni viazaný. Napriek tomu, že v súčasnosti nevyplýva žiadna povinnosť pre ŠÚ SR spracovať satelitný účet tretieho, či neziskového sektora, v prípade zmeny zasielania údajov Eurostatu bude satelitný účet spracovaný na základe európskych, či medzinárodných metodík, využiteľný aj pre potreby štátnej štatistiky.

3.1. Satelitné účty v zahraničí

Najbežnejším satelitným účtom, ktorý sa zostavuje naprieč krajinami EÚ a pravidelne sa reportuje do Eurostatu je Satelitný účet cestovného ruchu, ku ktorému Eurostat vydal aj Európsky implementačný manuál pre satelitné účty cestovného ruchu. Krajiny zostavujú napríklad aj Satelitný účet v kultúre, Satelitný účet dôchodkov či Satelitný účet životného prostredia.

Krajiny, ktoré zostavujú Satelitný účet neziskových organizácií, ho zostavujú v súlade s príručkami OSN. Príkladom krajín, ktoré zostavujú satelitné účty sú **Kanada**⁴¹, **Nový Zéland**⁴² a z európskych krajín **Nórsko**⁴³, **Švédsko**⁴⁴ ale napríklad aj **Česko**, ktoré zostavuje satelitný účet už niekoľko rokov.

Maďarsko⁴⁵ napríklad nezostavuje satelitný účet v zmysle metodiky, ale zisťuje podrobnejšie údaje o určitých ukazovateľoch a zverejňuje ich. Rovnako **Slovensko** zverejňuje v rámci odvetvových štatistik, netrhových služieb základné ukazovatele zistené štatistickým zisťovaním. V tomto prípade ide o súbor zverejňovaných údajov, ktoré však nie sú satelitným účtom neziskových organizácií. Ide o vykázané Dary a príspevky v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), Dary a príspevky v nezárobkových organizáciách

⁴⁰ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (12.4.2021)

⁴¹ Štatistický úrad Kanada. Dostupné: <https://www23.statcan.gc.ca/imdb/p2SV.pl?Function=getSurvey&SDDS=5110>; cit-online (10.5.2021)

⁴² Štatistický úrad Nový Zéland. Dostupné: <https://www.stats.govt.nz/reports/non-profit-institutions-satellite-account-2018>; cit-online (10.5.2021)

⁴³ Štatistický úrad Nórsko. Dostupné: <https://www.ssb.no/en/orgsat>; cit-online (10.5.2021)

⁴⁴ Štatistický úrad Švédsko. Dostupné: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START_NV_NV0117/; cit-online (10.5.2021)

⁴⁵ Štatistický úrad Maďarsko. Dostupné: https://www.ksh.hu/stadat_eng?lang=en&theme=gsz; cit-online (10.5.2021)

podľa právnych foriem, Počet nezárobkových organizácií, Počet zamestnancov, osôb pracujúcich na dohodu, dobrovoľníkov, odpracované hodiny dobrovoľníkmi v nezárobkových organizáciách, Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem⁴⁶. Aj keď sa nejedná o satelitný účet neziskových organizácií, či tretieho sektora, ide o nenahraditeľný zdroj údajov, ktoré nie je možné získať z iných zdrojov.

Niektoré krajiny EÚ reportujú údaje za samotný sektor NZISD v zmysle metodiky ESA 2010, a teda národných sektorových účtov, kumulovane spolu so sektorom domácností.

Luxembursko sa špecificky zameralo na sociálne podniky a v roku 2015 publikovalo Správu o sociálnych podnikoch v Luxembursku, pričom snahou bolo Zriadenie satelitných účtov pre sociálnu ekonomiku. Táto správa ilustruje stav sociálnej ekonomiky v Luxembursku v roku 2012 a jej vývoj v čase. Správa sa týkala sociálnych podnikov definovaných ako nezávislé subjekty patriace do hospodárskeho sektora „Činnosti sociálnej práce“ alebo boli definované ako jedna z nasledujúcich právnych foriem: družstvo, nezisková organizácia, charitatívna organizácia, bratská benefičná organizácia, vzájomné poistené združenie, kultúrne združenie a športové združenie. Výber organizácií sa tak realizoval podľa klasifikácie NACE, prípadne právnej formy organizácie. Ich prístup išiel nad rámec toho, čo sa striktno považuje za podnik, a zahŕňal aj združenia, charitatívne organizácie a nadácie. Zároveň boli vylúčené: verejná správa, verejné zariadenie, obecný zväz, kultúrna organizácia podľa verejného práva, zdravotnícke zariadenie podľa verejného práva, odbory, náboženské a politické organizácie.⁴⁷ Zamerali sa na počet sociálnych podnikov a počet ľudí zapojených do tohto odvetvia. V správe definovali aj úskalia takéhoto výstupu, keďže mohli definovať - ex-ante -, čo je sociálny podnik, ale nemožno si byť istí - ex-post -, že subjekty, ktoré identifikovali, skutočne dodržiavali kritériá, na základe ktorých sa podniky považujú za sociálne podniky. Ďalším obmedzením týchto údajov bolo, že mali iba niektoré informácie na úrovni právnej jednotky, ale chýbali mikroúdaje o zamestnancoch.⁴⁸

V roku 2013 publikoval štatistický úrad v **Portugalska** štúdiu s výsledkami pilotného projektu Satelitného účtu sociálnej ekonomiky (SASE) za rok 2010 a prieskumu Dobrovoľníckej práce za rok 2012. Špecifikácia sektora sociálnej ekonomiky v Portugalsku bola založená na analýze podľa typu činnosti, počtu inštitúcií a makroekonomických agregátov organizácií sociálnej ekonomiky. Špecifikácia dobrovoľníckej práce v Portugalsku bola založená na výsledkoch pilotného prieskumu o dobrovoľníckej práci 2012.⁴⁹

Portugalský projekt bol realizovaný v troch postupných fázach: 1. Národné účty 2006 – sektorový účet Neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam (S.15); 2. Satelitný účet neziskových inštitúcií 2006 (rozšírenie sektorového účtu o ďalšie neziskové inštitúcie); 3. Satelitný účet so-

⁴⁶ ŠÚ SR. Odvetvové štatistiky, Netrhové služby, DATAcube. Dostupné: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/ns2003rs/v_ns2003rs_00_00_00_sk;

⁴⁷ Štatistický úrad Luxembursko. Dostupné: <https://statistiques.public.lu/en/actors/statec/organisation/red/ecosol102015/SSELuxembourgChiara.pdf>; cit-online (11.5.2021)

⁴⁸ Štatistický úrad Luxembursko. Dostupné: <https://statistiques.public.lu/en/publications/theme/enterprises/social-enterprises/index.html>; cit-online (10.5.2021)

⁴⁹ Štatistický úrad Portugalsko. Instituto Nacional de Estatística - Conta Satélite da Economia Social : 2010. Lisboa: INE, 2013. ISBN 978-989-25-0196-3. Dostupné: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_publicacoes&PUBLICACOESpub_boui=157544751&PUBLICACOES-modo=2; cit-online (11.5.2021)

ciálnej ekonomiky 2010 (rozšírenie Satelitného účtu neziskových inštitúcií o družstvá, vzájomné organizácie a dobrovoľnícku prácu). Zostavenie Satelitného účtu sociálnej ekonomiky vychádzalo z vtedy platnej metodiky – Európsky systém národných a regionálnych účtov – ESA 1995⁵⁰, Príručky o neziskových inštitúciách v systéme národných účtov (OSN 2003) a Príručky pre zostavenie satelitných účtov spoločností v sociálnej ekonomike: družstvá a vzájomné spoločnosti (International Center of Research and Information on the Public and Cooperative Economy – CIRIEC⁵¹). Hlavnými zdrojovými údajmi boli národné účty – pracovné tabuľky z národných účtov, zjednodušené obchodné informácie, zisťovanie pracovných síl, už existujúce prieskumy týkajúce sa prostredia mimovládnych organizácií, združení vzájomnej pomoci, profesijných organizácií, atď. a administratívne zdroje – zdroje údajov zo sociálneho zabezpečenia a z ministerstva financií.⁵²

Pre ilustráciu zostavenia satelitného účtu v európskom priestore možno uviesť stručnú charakteristiku satelitného účtu neziskových inštitúcií, ktorý zostavuje **Český štatistický úrad** (ďalej len „ČSÚ“).⁵³ ČSÚ zostavuje satelitný účet neziskových inštitúcií v zmysle príručky OSN 2003 – Príručky o neziskových inštitúciách v systéme národných účtov – Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (United Nations, 2003) a metodiky ESA 2010. ČSÚ poskytol prvé ucelené údaje o neziskovom sektore už v roku 2004.

3.1.1. Satelitný účet neziskových inštitúcií, Český štatistický úrad

ČSÚ zostavuje satelitný účet neziskových inštitúcií ako doplnenie a rozšírenie informácií z národných účtov a to tak, že všetky údaje za všetky neziskové inštitúcie zjednocuje v jednom účte, a zároveň rozširuje štatistiky o ďalšie ukazovatele, ktoré sú charakteristické, ale národné účty ich nezachytávajú. Ide najmä o hodnotu práce dobrovoľníkov a rozdelenie nákladov neziskových inštitúcií podľa účelu.⁵⁴

Z národných účtov v zmysle metodiky ESA 2010 sa nedá izolovane vyčítať hodnota dobrovoľníckej práce. V prípade ostatných sektorov národného hospodárstva môže mať zanedbateľnú hodnotu. V prípade sektora neziskových inštitúcií bude naopak významná. Preto je hodnota dobrovoľníckej práce základným doplnkovým ukazovateľom v rámci satelitného účtu.

Napríklad ČSÚ v rámci satelitného účtu neziskových inštitúcií vyčíslil počet odpracovaných hodín dobrovoľníkmi na 56,8 mil. hodín v roku 2018 a hodnotu dobrovoľníckej na 9,3 mld. Kč. Ide o zanedbateľnú hodnotu, ktorá však podľa medzinárodných štandardov nie je zahrnutá v HDP a je k dispozícii iba v rámci satelitného účtu neziskových inštitúcií.⁵⁵

Definícia neziskového sektora a sledovanie neziskových inštitúcií v národných účtoch

V rámci Satelitného účtu neziskových inštitúcií sa ČSÚ opiera o štrukturálne-operacionálnu definíciu neziskových inštitúcií podľa príručky OSN 2003. Satelitný účet neziskových inštitúcií podľa tejto definície pozostáva z ekonomických jednotiek, ktoré sú:

⁵⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ca-15-96-001>; cit-online (11.5.2021)

⁵¹ <https://www.uv.es/uidescoop/ciriec>; cit-online (11.5.2021)

⁵² <https://statistiques.public.lu/en/actors/statec/organisation/red/ecosol102015/StatisticsPortugal.pdf>; cit-online (12.5.2021)

⁵³ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_sat; cit-online (12.5.2021)

⁵⁴ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_sat; cit-online (12.5.2021)

⁵⁵ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_sat; cit-online (12.5.2021)

- organizáciami, tzn., že majú určitú inštitucionalitu, sú právnickými subjektami s určitým stupňom vnútornej organizačnej štruktúry;
- neziskové, alebo zisk nerozdeľujú, tzn. že vzniknuté prebytky sú použité na hlavnú činnosť, pre ktorú bola nezisková inštitúcia založená;
- inštitucionálne oddelené od vládnych inštitúcií, tzn., že nie sú súčasťou vládneho aparátu ani poverené výkonom štátnej moci;
- samosprávne, tzn., že sú schopné riadiť svoju činnosť a vytvárať si organizačnú štruktúru;
- nepovinné, tzn., že ich vznik, činnosť a členstvo v nich sú založené na dobrovoľnej báze.⁵⁶

ČSÚ za neziskovú inštitúciu považuje jednotku, ktorá je vytvorená za účelom výroby výrobkov a poskytovania služieb, ale zároveň jej štatút nedovoľuje, aby táto produkcia bola pre jednotky, ktoré ju založili, riadia ju alebo financujú, zdrojom príjmu, zisku alebo finančných výnosov. Takto chápané neziskové inštitúcie sa označujú ako dobrovoľné organizácie, organizácie občianskeho sektora, organizácie tretieho sektora, súkromné neziskové organizácie, mimovládne či neštátne neziskové organizácie.⁵⁷

Štatistické úrady vedú číselníky, ktoré triedia jednotky podľa rôznych oblastí. Jedným z nich, ktorý vedie aj ŠÚ SR, je číselník Právnej formy organizácie – Zdrojový číselník základného číselníka pre informačné systémy verejnej správy. Gestor: Štatistický úrad SR. Číselník je zavedený k registru organizácií.⁵⁸ Obdobne ČSÚ vedie číselník – Právna forma organizácie⁵⁹.

V Česku po roku 2018 vyššie uvedenú definíciu neziskových inštitúcií splnili nasledujúce právne formy (v zmysle číselníka – Právna forma organizácie – ČSÚ):

117 – Nadácie – Subjekt vymedzený v § 315 – 393 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov

708 – Organizácie zamestnávateľov

118 – Nadačný fond – Subjekt vymedzený v § 394 – 401 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov

711 – Politická strana, politické hnutie – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 424/1991 Sb., v znení neskorších predpisov

141 – Všeobecne prospešná spoločnosť – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 248/1995 Sb., v znení neskorších predpisov a v § 3050 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov

721 – Cirkevné organizácie – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 3/2002 Sb., v znení neskorších predpisov

161 – Ústav – Subjekt vymedzený v § 402 – 418 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov

722 – Evidované cirkevné právnické osoby – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 3/2002 Sb., v znení neskorších predpisov

601 – Vysoká škola (verejná, štátna) – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 111/1998 Sb., v znení neskorších predpisov

⁵⁶ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufi/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; cit-online (13.5.2021)

⁵⁷ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufi/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; cit-online (13.5.2021)

⁵⁸ ŠÚ SR. Dostupné: <https://slovak.statistics.sk>; Metaúdaje; Číselníky; Právna forma organizácie; cit-online (13.5.2021)

⁵⁹ ČSÚ. Dostupné: <http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?kodeis=56>; cit-online (13.5.2021)

736 – Pobočný spolok – Subjekt vymedzený v § 228 – 231 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov a v § 26, § 29 ČR zákona č. 304/2013 Sb., v znení neskorších predpisov

641 – Školská právnická osoba – Subjekt vymedzený v § 124 – 140 ČR zákona č. 561/2004 Sb., v znení neskorších predpisov

741 – Stavovská organizácia – profesijná komora – Subjekt vymedzený v ČR zákonoch č. 220/1991 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 120/2001 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 358/1992 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 93/2009 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 381/1991 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 85/1996 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 417/2004 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 360/1992 Sb., v znení neskorších predpisov; č. 523/1992 Sb., v znení neskorších predpisov

704 – Zvláštna organizácia pre zastúpenie českých záujmov v medzinárodných mimovládnych organizáciách – Subjekt vymedzený v § 126 ods. 2 ČR zákona č. 304/2013 Sb., v znení neskorších predpisov

745 – Komora (okrem profesijných komôr) – Subjekt vymedzený ČR zákonom č. 301/1992 Sb., v znení neskorších predpisov a ČR zákonom č. 259/1996 Sb., v znení neskorších predpisov

706 – Spolok – Subjekt vymedzený v § 214 – 227, § 231 – 302 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov a v § 26 – 29 ČR zákona č. 304/2013 Sb., v znení neskorších predpisov

751 – Záujmové združenie právnických osôb – Subjekt vymedzený v § 20f – 20j ČR zákona č. 40/1964 Sb., v znení neskorších predpisov, v § 3051 ČR zákona č. 89/2012 Sb., v znení neskorších predpisov a v § 124 ČR zákona č. 304/2013 Sb., v znení neskorších predpisov

707 – Odborová organizácia

761 – Poľovné spoločenstvo – Subjekt vymedzený v § 19 ČR zákona č. 449/2001 Sb., v znení neskorších predpisov⁶⁰

Na základe zmeny v občianskom zákonníku vznikli od roku 2014 Ústavy (161), OPS a záujmové združenia právnických osôb už nesmú vzniknúť. Zanikli Združenia (701) a nahradili ich Spolky (706), Organizačné jednotky združení (731) sú teraz Pobočné spolky (736), došlo k oddeleniu Odborových organizácií (703) a Organizačných jednotiek odborových organizácií (733), ktoré sú od roku 2018 po novom rozdelené na Odborové organizácie (707) a Organizácie zamestnávateľov (708). Od roku 2016 prišlo k rozdeleniu Cirkevných organizácií na Cirkevné organizácie (721) a Evidované cirkevné právnické osoby (722), ktoré zahŕňajú aj charity, školské zariadenia a zdravotnícke zariadenie zriaďované cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou.⁶¹

Vyššie spomínaná príručka OSN 2003, podľa ktorej postupuje ČSÚ, nabáda tiež k sledovaniu zoskupení ľudí, ktoré nemajú formálny charakter, existujúcich len na základe zmluvy. V ČR sa v roku 2018 vyskytovali v podobe združení bez právnej subjektivity (občiansky zákonník) a neboli evidované. Preto sú údaje o nich nezaznamenateľné. Ďalej nie sú zahrnuté organizácie typu obchodných spoločností (a. s., s. r. o., družstvá), aj keď neboli založené za účelom podnikania a nie sú sledované ani zariadenia poskytujúce verejné služby, pokiaľ sú akciovými spo-

⁶⁰ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufile/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. Dostupné: [http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?kodcis=56; cit-online \(13.5.2021\)](http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?kodcis=56; cit-online (13.5.2021))

⁶¹ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufile/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (14.5.2021)

ločnosťami alebo spoločnosťami s ručením obmedzeným, pretože nie je možné zistiť, či si nerozdeľujú zisk. Takto poňatá definícia sa líši od vymedzenia inštitucionálnych sektorov používaného v systéme národných účtov.⁶²

V širšom rámci z pohľadu metodiky ESA 2010 sú neziskové inštitúcie zaradené aj v iných sektoroch ekonomiky ako je sektor neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam. Rovnako je to aj v prípade ČR, kde ČSÚ identifikuje neziskové inštitúcie aj v inštitucionálnom sektore nefinančných korporácií (S.11), finančných korporácií (S.12) a verejnej správy (S.13). Neziskové inštitúcie zaradené v samostatnom sektore neziskových inštitúcií súžiacich domácnostiam (S.15) sú samostatne sledované v národných účtoch. Ostatné neziskové inštitúcie sú zahrnuté do ďalších spomínaných sektorov a tieto neziskové inštitúcie, resp. údaje za tieto inštitúcie vstupujú ako jeden zo zdrojov do súhrnu za ďalšie inštitucionálne sektory a po vykonaní metodických úprav ich už nie je možné z výsledných údajov vyčleniť. Čiže v národných účtoch sú za neziskové inštitúcie v iných sektoroch údaje alokované spolu s inými jednotkami a nedajú sa o nich získať informácie. Systém národných účtov teda neposkytuje súhrnnú informáciu za všetky neziskové inštitúcie, poskytuje samostatné údaje len za neziskové inštitúcie zo sektora S.15.⁶³

Postup zostavenia satelitného účtu v ČR

Pri zostavení satelitného účtu ČSÚ vychádza zo **zdrojových údajov**, ktorými sú údaje z **ročného štatistického zisťovania u neziskových inštitúcií prostredníctvom výkazu NI 1-01(a) – Ročný výkaz neziskových inštitúcií, bytových družstiev a vybraných inštitúcií**⁶⁴. Výkaz má podobné charakteristiky ako slovenská verzia ročného zisťovania, teda výkaz NSNO 1-01 – Ročný výkaz nezárobkových organizácií.

Do roku 2008 bolo zisťovanie realizované každoročne ako kombinácia plošného zisťovania (u jednotiek s počtom zamestnancov 20 a viac) a výberového zisťovania s následnými dopočtami na celý základný súbor (u jednotiek s menej ako 20 zamestnancami), pričom štruktúra výkazu zohľadňovala iba veľkosť spravodajskej jednotky a charakter vedenia účtovníctva (podvojný, jednoduchý). Vplyvom vysokej variability jednotiek vo vnútri súboru neziskových inštitúcií a pomerne nízkej návratnosti výkazov najmä u malých jednotiek bola spoľahlivosť získaných výsledkov znížená. To bolo hlavným dôvodom na podstatnú reformu v roku 2009. Nové formuláre zisťovania spočívajú v piatich variantoch výkazov prispôbených jednotlivým právnym formám. Jednotky s 10 a viac zamestnancami sú zahrnuté do každoročného plošného zisťovania. Malé jednotky s menej ako 10 zamestnancami sú zahrnuté do plošného alebo veľmi rozsiahleho výberového zisťovania raz za päť rokov tak, že každý rok je zvolená určitá právna forma, ktorá pre daný rok podlieha rozšírenému zisťovaniu. Zisťovanie tak prebieha: pre rok 2014 nadácie a nadačné fondy, pre rok 2015 stavovské organizácie, komory, záujmové združenia právnických osôb a poľovné spoločenstvá, pre rok 2016 cirkevné právnické osoby, školské právnické osoby a politické strany a politické hnutia, pre rok 2017 spolky, pobočné spolky, odbory a ich organizačné jednotky a pre rok 2018 obecné prospešné spoločnosti a ústavy. Údaje

⁶² Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufi/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (14.5.2021)

⁶³ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufi/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (13.5.2021)

⁶⁴ Roční výkaz neziskových institucí, bytových družstev a vybraných institucí, ČSÚ. Dostupné: http://apl.czso.cz/pll/vykwww/vyk1216?xrokzpr=2019&xid_setreni=2110&xid_html=2526&xhledat=NI%201-01; ČSÚ. cit-online (10.5.2021)

za právne formy, ktoré v danom roku nie sú zisťované, sa extrapolujú na základe predchádzajúcich rokov s využitím informácií o počte zamestnancov, počte jednotiek a o medziročných zmenách z jednotiek s 10 a viac zamestnancami. Štatistické zisťovanie tak bolo výrazne obmedzené z hľadiska svojho rozsahu a záťaže respondentov, ale súčasne bolo spresnené zohľadnením značnej rôznorodosti jednotiek, ktoré sú zisťovaním pokryté.⁶⁵

Výstupy spracovania štatistického výkazu NI 1-01(a) tvoria základný zdroj údajov pre zostavenie národných účtov za neziskové inštitúcie, pričom do Satelitného účtu neziskových organizácií bola následne **prevzatá konečná zostava účtov za sektor S.15, ktorá bola publikovaná v rámci celého systému národných účtov**. V prípade inštitucionálnych sektorov S.11, S.12 a S.13 boli do Satelitného účtu neziskových inštitúcií prevzaté iba údaje za jednotky označované ako neziskové inštitúcie. Sú tu teda zahrnuté všetky metodické korekcie a úpravy na pokrytie ekonomiky, vrátane vybilancovania so všetkými sektormi národného hospodárstva. S celým národným hospodárstvom je bilancovaná iba zostava účtov za S.15. Keďže sa bilančný proces vykonáva za celé sektory S.11, S.12, S.13, S.14 a S.15, nedá sa odhadnúť podiel neziskových inštitúcií (okrem tých v S.15) na bilancovaní vzhľadom k malému objemu.⁶⁶

Významným prínosom Satelitného účtu neziskových inštitúcií je aj vyčíslenie **dobrovoľníckej práce a započítanie jej hodnoty do národných účtov**. Pod pojmom dobrovoľník sa tu uvažuje o takej osobe, ktorá nie je pre danú dobrovoľne vykonávanú činnosť v pracovnom pomere k ekonomickému subjektu a svoju činnosť vykonáva bez peňazí či inej odmeny alebo právneho nároku (vrátane nároku vyplývajúceho z povinnosti členov podľa stanov alebo iných uznesení ekonomického subjektu). Dobrovoľníkmi môžu byť dobrovoľníci, ktorý vykonávajú prácu pre ekonomický subjekt podľa zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovoľníckej službe, ale aj ďalšie osoby vykonávajúce prácu v organizácií bez nároku na odmenu (nehonorovaní členovia správnych a kontrolných orgánov, členovia ekonomického subjektu a ostatné osoby).

Pôvodne sa ČSÚ rozhodol oceňovať dobrovoľnícku prácu metódou ocenia pomocou mediánu stanoveného podľa výsledkov z Informačného systému o priemernom zárobku (ISPV), ktoré vykonáva pracovisko štatistickej služby Ministerstva práce a sociálnych vecí ČR podľa zákona č. 43/1992 Sb. o plate a odmene za pracovnú pohotovosť v rozpočtových a niektorých ďalších organizáciách a orgánoch. Po vypočítaní názorov užívateľov na výšku mediánu, spracovaní vlastných analýz a štúdiu cudzích analýz o hodnotení dobrovoľníckej práce, sa ČSÚ rozhodol využívať mediánovú hodnotu miezd v ČR, ktorá viac zodpovedá mzdám v neziskovom sektore, ako bola mediánová hodnota platu v ČR. Pre rok 2018 napríklad bola hodnota mediánu miezd v ČR podľa ISPV 163,93 Kč/hod. Týmto mediánom bol vynásobený počet hodín odpracovaných dobrovoľníkmi, ktorý v ČSÚ získal zo štatistického zisťovania výkazom NI 1-01(a). Stále platí, že zo zdrojových údajov nie je možné zistiť počet obyvateľov ČR, ktorí pre neziskové inštitúcie vykonávajú dobrovoľnícku prácu, pretože jeden človek môže vykonávať dobrovoľnícku prácu pre viacero neziskových inštitúcií. Počet dobrovoľníkov sa preto uvádza len ako prepočítaný počet fyzických osôb na základe počtu odpracovaných hodín dobrovoľníkmi. Dobrovoľnícka práca stále vstupuje do Satelitného účtu neziskových inštitúcií ako súčasť položky Mzdy a platy (D.11) a navýšenie sa premieta aj do zmeny celkových odmien zamestnancov (D.1) a do bilančných položiek (prevádzkový prebytok, disponibilný dôchodok, čisté

⁶⁵ Satelitní účet neziskových inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufile/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (14.5.2021)

⁶⁶ Satelitní účet neziskových inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufile/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (14.5.2021)

úspory, čisté pôžičky a iné). V sektore NZISD (S.15) sa navyše zvyšuje ostatná netrhová produkcia (P.132), ktorá sa počíta nákladovým spôsobom.⁶⁷

3.2. Metodika zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora

„Základnými krokmi nevyhnutnými pri vytváraní a zostavovaní satelitných účtov v zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 22.46) sú:

- a) vymedzenie účelov, použitia a požiadaviek;
- b) výber toho, čo je relevantné z národných účtov;
- c) výber relevantných doplňujúcich informácií, napríklad z rôznych špecifických štatistík, alebo zo zdrojov administratívnych údajov;
- d) spojenie oboch súborov pojmov a číselných údajov do jedného súboru tabuliek.⁶⁸

„SNA 2008 špecifikuje organizácie, obsah a postupnosť zostavenia satelitného účtu neziskových organizácií. Za základné kroky možno považovať:

1. Jednotky zahrnuté do satelitného účtu neziskových organizácií;
2. Účtovné pravidlá pre neziskové organizácie v systéme národných účtov;
3. Účty neziskových organizácií v satelitnom účte.“⁶⁹

Rovnako príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 1.24 až 1.27) popisuje časti, ktoré možno považovať za nevyhnutnú postupnosť zostavenia satelitného účtu tretieho sektora:

- komponenty tretieho sektora so zameraním na ich zahrnutie do satelitného účtu, pričom poskytuje detailné prevádzkové vlastnosti spolu s pravidlami rozhodovania, ktoré možno použiť na diferencovanie relevantných neziskových inštitúcií, „príbuzných“ inštitúcií, vrátane družstiev, vzájomných spoločností a sociálnych podnikov, ako aj dobrovoľníckej práce od iných inštitucionálnych jednotiek a činností domácností v rôznych inštitucionálnych sektoroch systému národných účtov;
- kľúčové premenné, pre ktoré sú potrebné údaje za relevantné komponenty výsledného satelitného účtu tretieho sektora, vrátane štandardných premenných systému národných účtov o zdrojoch a použití dôchodku, ako aj množinu úprav a dodatkov týchto kľúčových premenných, ktoré umožnia maximalizovať jasnosť a využiteľnosť výsledných satelitných účtov;
- odvetvovú klasifikáciu jednotiek tretieho sektora – špecifickejšie poskytuje aktualizovanú a rozšírenú verziu medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (IC-NPO).⁷⁰

⁶⁷ Satelitní účet neziskových institucí, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/nufil/gh88j_e/SUNI%202005_2018.pdf; ČSÚ. cit-online (17.5.2021)

⁶⁸ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (12.4.2021)

⁶⁹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (12.4.2021)

⁷⁰ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (12.4.2021)

3.3. Návrh metodiky a tvorby Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely

Na základe charakteristík zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora z jednotlivých metodík je možné postaviť národnú metodiku a tvorbu satelitného účtu na dvoch základných pilieroch:

- definovať tretí sektor – definovať okruh organizácií tretieho sektora s prihliadnutím na požiadavky ÚSV ROS
- definovať súbor ukazovateľov potrebných pre tvorbu satelitného účtu tretieho sektora, ktorý bude kombináciou ukazovateľov systému národných účtov a doplnkových ukazovateľov, vrátane analýzy dostupnosti v existujúcich zdrojoch

3.3.1. Jednotky zahrnuté do Satelitného účtu tretieho sektora

Pre definovanie súboru jednotiek, ktoré budú zahrnuté do tvorby satelitného účtu, budú rozhodujúce definície medzinárodných metodík, ako aj požiadavky ÚSV ROS tak, aby satelitný účet tretieho sektora spĺňal národné požiadavky.

SNA 2008 definuje koncept jednotiek „sociálnej ekonomiky“ (SNA 2008, paragraf 23.15), ktoré môžu byť predmetom satelitného účtu a ktorý predstavuje mimovládne inštitúcie so spoločenským alebo kolektívnym účelom (napr. občianske spoločenstvá, družstvá a združenia).

Druhý koncept jednotiek „verejného záujmu“ (SNA 2008, paragraf 23.16) pokrýva užší rozsah inštitúcií, ktoré slúžia širokému verejnému cieľu a vylučuje inštitúcie, ktoré slúžia iba svojim vlastným členom.

Tieto dva koncepty rozširuje projekt Johns Hopkins Comparative Non-Profit Sector o tretí (SNA 2008, paragraf 23.17), podľa ktorého neziskové jednotky musia spĺňať nasledujúce požiadavky:

- a) organizácie by mali existovať ako identifikovateľné inštitúcie;
- b) mali by byť inštitucionálne oddelené od vlády;
- c) nerozdeľujú zisky;
- d) sú samosprávne, to znamená, že nepodliehajú kontrole iných jednotiek;
- e) členstvo v jednotke nie je ani povinné ani automatické, ale zahŕňa určitý stupeň dobrovoľnej účasti.⁷¹

SNA 2008 ďalej striktno vylučuje zo satelitného účtu tie neziskové organizácie, ktoré spadajú do sektora verejnej správy a sú teda kontrolované vládou (SNA 2008, paragraf 23.18).⁷²

Príručka OSN 2018 podrobne rozpracováva charakteristiky a požiadavky na organizácie, ktoré sú predmetom tretieho sektora a zostavenia satelitného účtu. Za základné všeobecné charakte-

⁷¹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (12.4.2021)

⁷² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (12.4.2021)

ristiky inštitúcií považuje (príručka OSN 2018, paragraf 2.1), že sú súkromné – nie sú kontrolované vládou, poskytujú sociálne alebo verejné tovary a služby – nie sú zamerané na tvorbu zisku a vykonávajú svoju činnosť dobrovoľne.

Príručka OSN 2018 definuje súbor entít zahrnutých do satelitného účtu, ktorý sa člení na inštitúcie a dobrovoľnícku prácu. Neziskové inštitúcie v súlade so SNA 2008 nie sú jediným typom inštitúcií, ktoré sú vytvorené primárne za účelom produkovania verejných výrobkov a sociálnych benefitov a nie za účelom maximalizácie zisku pre tých, ktorí investovali. Tzv. príbuzné inštitúcie nadobúdajú rôzne organizačné formy ako družstvá, vzájomné spoločnosti, sociálne podniky a neakciové, alebo dobročinné, korporácie:

1. Príručka OSN 2018 sa pri definícii **neziskových inštitúcií** (príručka OSN 2018, paragraf 2.9) odvoláva na definíciu SNA 2008, ktorá za neziskovú inštitúciu považuje „*ekonomickú entitu, ktorá je spôsobilá, vo svojom mene, vlastniť aktíva, vziať na seba finančné záväzky a zaoberať sa ekonomickými činnosťami a transakciami s inými entitami*“ (SNA 2008 SNA, paragraf 4.2). Charakteristickým znakom neziskových inštitúcií je ich účel – poskytovať služby skôr pre sociálny alebo individuálny prospech a nie vytvárať zisk. Aj keď neziskové inštitúcie môžu v rôznych krajinách nadobúdať rôzne právne formy (napríklad, charity, verejnoprospešné organizácie, združenia, nadácie, neakciové korporácie apod.), kľúčovým prevádzkovým kritériom určujúcim či sú dané inštitúcie neziskové nie je ich právna forma ale to, že ich stanovy určujú, že inštitucionálne jednotky, ktoré ich riadia alebo kontrolujú nie sú oprávnené na žiadny podiel zo zisku alebo iného príjmu, ktorý získajú. Toto prevádzkové kritérium vylučuje všetky inštitucionálne jednotky, ktoré umožňujú distribúciu zisku bez ohľadu na účel, na ktorý boli zriadené (príručka OSN 2018, paragraf 2.10).
2. **Príbuzné inštitúcie** sú úzko späté s neziskovými inštitúciami. Príkladom sú: družstvá, vzájomné spoločnosti a sociálne podniky, ktoré vo všeobecnosti môžu distribuovať zisk svojim členom, ale často fungujú pod zákonmi alebo riadiacimi klauzulami, ktoré na takéto rozdeľovanie zisku kladú určité obmedzenia, s cieľom dosiahnuť sociálnu misiu spočívajúcu v zachovaní organizácie na prospech jej členov (príručka OSN 2018, paragraf 2.11). Tam kde sú tieto limity významné, objasňujú ich status ako jednotky primárne slúžiace verejnému účelu podobne ako neziskové inštitúcie a teda sú legitímne oprávnené na zaradenie do satelitného účtu za tretí sektor.
3. **Dobrovoľnícka práca** (príručka OSN 2018, paragraf 2.12) je iným typom činnosti vykonávanej skôr na sociálne alebo verejné účely ako za účelom zisku osoby, ktorá túto prácu vykonáva. V súlade s definíciou v manuáli Medzinárodnej organizácie práce (ILO) z roku 2011 – *Manual on the Measurement of Volunteer Work*⁷³ – a ďalej vysvetlenej v roku 2013 v rezolúcii z konferencie International Conference of Labor Statisticians (ICLS)⁷⁴, je dobrovoľnícka práca nepovinná práca vykonávaná bezplatne pre iných mimo domácnosti či rodiny danej osoby (2013 ICLS Resolution par. 7(c) and 2013 ICLS Report, para 14816). Dobrovoľnícka práca nadobúda dve rôzne formy v závislosti od toho, či je vykonávaná
(a) pre organizáciu alebo jej prostredníctvom (SNA 2008, paragrafy 19.37 – 19.39);
alebo

⁷³ International Labour Organization (2011) *Manual on the Measurement of Volunteer Work*. (Geneva: International Labour Organization), http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_167639/lang--en/index.htm

⁷⁴ 19th International Conference of Labour Statisticians, (2013) “Resolution I: Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization,” (Geneva: International Labour Organization)

(b) priamo pre iných, okrem domácnosti, či rodiny danej osoby (SNA 2008, paragrafy 23.42 – 23.45).⁷⁵

Rovnako ako ostatné medzinárodné metodiky aj príručka OSN 2018 rozlišuje samostatný sektor nazývaný sektor neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam (NZISD), ale nie všetky neziskové inštitúcie sú do tohto sektora alokované. Mnohé z nich sú alokované aj do iných inštitucionálnych sektorov identifikovaných ESA 2010 aj SNA 2008 ako finančné korporácie, nefinančné korporácie a verejná správa (príručka OSN 2018, paragraf 2.14). Základom pre tieto alokácie sú určité znaky, najmä:

- a) Neziskové inštitúcie, ktoré sa zaoberajú trhovou produkciou sú zaradené do sektora finančných alebo nefinančných korporácií, pokiaľ sú nimi vyrubené poplatky, ktoré sú založené na výrobných nákladoch, dostatočne vysoké na to, aby mali významný dopad na dopyt po ich službách. Kým ich neziskový status im umožňuje vytvárať dodatočné fondy tým, že budú žiadať dary od osôb, korporácií alebo štátu, okrem výnosov, čo im umožňuje vyrubovať poplatky pod hodnotou priemerných nákladov, SNA 2008 považuje ich skutočnú činnosť za poskytovanie vzdelávacích, zdravotníckych a iných služieb za ekonomicky významné ceny, ktoré sú istým spôsobom zredukované v dôsledku príjmu z iných zdrojov (SNA 2008, paragraf 4.88).
- b) Do sektora korporácií sú zaradené aj tie neziskové inštitúcie, ktorých činnosti sú obmedzené na poskytovanie služieb špecifickému okruhu iných trhových výrobcov. Patria sem obchodné komory, poľnohospodárske, spracovateľské alebo obchodné združenia; organizácie zamestnávateľov a niektoré výskumné alebo testovacie laboratória. Aj keď takéto neziskové inštitúcie sú obvyčajne financované na základe príspevkov (vrátane členských) zo strany skupiny relevantných podnikov, tieto príspevky sa nepovažujú za transfery, ale za platby za služby poskytované týmito neziskovými inštitúciami, a teda tieto sú klasifikované ako trhoví výrobcovia (SNA 2008, paragraf 4.89).
- c) Tie neziskové inštitúcie, ktoré sa zaoberajú netrhovou produkciou, avšak sú pod kontrolou vlády, sú zaradené do sektora verejnej správy. SNA 2008 vysvetľuje, ktoré z týchto ekonomických jednotiek vyhovujú kritériu „pod kontrolou vlády“. „Kontrola“ v zásade znamená schopnosť určovať všeobecné zameranie alebo program neziskovej inštitúcie (SNA 2008, paragraf 4.89, 4.91, a 4.92).
- d) Tie neziskové inštitúcie, ktoré sa primárne zaoberajú netrhovou produkciou a ktoré nie sú pod kontrolou vlády sú popisované ako „neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam“ (NZISD) a v SNA 2008 vytvárajú samostatný inštitucionálny sektor (SNA 2008, paragraf 4.91). Historicky vzaté, toto bol jediný súbor jednotiek neziskových inštitúcií, ktorý bol v rámci SNA 2008 viditeľný.⁷⁶

⁷⁵ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (12.4.2021)

⁷⁶ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

Tabuľka 1: Pridelenie inštitúcií tretieho sektora a dobrovoľníckej práce inštitucionálnemu sektoru v ústrednom rámci systému národných účtov⁷⁷

Typ inštitucionálnej jednotky ^a	Sektor systému národných účtov				
	Nefinančné korporácie (S.11)	Finančné korporácie (S.12)	Verejná správa (S.13)	Domácnosti (S.14)	NZISD (S.15)
Korporácie (vrátane kvázikorporácií) ^b	K	K			
Verejné jednotky (vrátane fondov sociálneho zabezpečenia)			VS		
Domácnosti				D	
Neziskové inštitúcie	NZI	NZI	NZI ^c		NZI
Družstvá ^d	Druž	Druž			
Vzájomné spoločnosti ^e		M			
Sociálne podniky ^f	SP	SP			
Dobrovoľnícka práca	DP	DP	DP	DP ^g	DP

Zdroj: Príručka OSN 2018

Poznámky: K = korporácie; Druž = družstvá; VS = verejná správa; D = domácnosti; M = vzájomné spoločnosti; NZI = neziskové inštitúcie; SP = sociálne podniky; V = dobrovoľnícka práca

^a Kategórie sa vzájomne nevyklučujú

^b Všetky kvázikorporácie, bez ohľadu na druh vlastníctva (domácnosti, verejné jednotky alebo nerezidentské inštitucionálne jednotky), sú na účely sektorového zaradenia zoskupené s korporáciami

^c Mimo rámca satelitného účtu tretieho sektora

^d Niektoré právne registrované družstvá sú klasifikované ako neziskové inštitúcie, pretože sú obmedzené zákonmi pokiaľ ide o rozdelenie zisku

^e Niektoré právne registrované vzájomné spoločnosti sú klasifikované ako neziskové inštitúcie, pretože sú obmedzené zákonmi pokiaľ ide o rozdelenie zisku

^f Niektoré sociálne podniky sú klasifikované ako neziskové inštitúcie, pretože sú obmedzené zákonmi pokiaľ ide o rozdelenie zisku

^g Priama dobrovoľnícka práca produkujúca služby je mimo rámca ohraničenia produkcie SNA a teda sa nezapočítava do ústredného rámca

Podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 2.18) je dôvodom samostatnej identifikácie jednotiek tretieho sektora to, že aj keď zdieľajú niektoré vlastnosti s inými jednotkami zoskupenými podľa SNA 2008, zároveň sa od nich výrazným spôsobom odlišujú. Ide najmä o:

- NZI zaradené medzi korporácie sa od nich odlišujú tým, že korporácie sú zriadené za účelom zisku, ale naopak majitelia takýchto NZI, alebo iné zainteresované strany, nemajú nárok na zisk alebo majetok týchto organizácií. Členovia NZI, ich riaditelia alebo iné zainteresované strany nie sú oprávnení na akýkoľvek zisk, alebo prebytok, vytvorený produktívnymi činnosťami NZI (SNA 2008, paragraf 4.85c). Takéto inštitúcie štandardne operujú pod tzv. „kapitálovým zámkom“, kedy akýkoľvek ponechaný zisk musí byť venovaný inej podobnej inštitúcii NZI v prípade, že predošlá nezisková inštitúcia prestane fungovať alebo sa konvertuje na ziskovú spoločnosť. Tieto vlastnosti sú hmotnou zárukou, že tieto inštitúcie slúžia verejnému účelu a nie iba peňažným záujmom skupiny vlastníkov alebo riaditeľov.
- Družstvá a vzájomné spoločnosti sa takisto líšia od ostatných ziskotvorných korporácií, finančných ako aj nefinančných, a to v tom, že sú pod kontrolou svojich členov na základe princípu jedna osoba/jeden hlas a neriadia sa podľa investora na základe investovaného kapitálu. Okrem toho, aj keď môžu rozdeľovať zisk svojim členom,

⁷⁷ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (12.4.2021)

- sú vo svojej schopnosti robiť to často limitovaní a musia operovať pod tzv. kapitálovým zámkom, čo je dôkazom ich verejno-prospešného charakteru.
- c) Sociálne podniky sa líšia od ziskotvorných korporácií, pretože aj keď môžu rozdeľovať zisk, ktorý vytvoria, nejde o inštitúcie maximalizujúce zisk, ale skôr o inštitúcie, ktoré operujú pod výraznými obmedzeniami týkajúcimi sa tvorby zisku kvôli obmedzeniam kladeným na pracovníkov, ktorých si najímajú (napríklad, bývalí väzni alebo drogově závislí), na produkty, ktoré vyrábajú (napríklad, cenovo dostupné okuliare pre chudobných študentov, nízko-nákladové solárne panely pre farmárov vo vzdialených obciach), alebo na klientelu, ktorej slúžia (napríklad, znevýhodnené populácie).
 - d) Inštitúcie NZI, družstvá, vzájomné spoločnosti a sociálne podniky sa líšia aj od jednotiek verejnej správy v tom, že na rozdiel od nich nie sú „zriadené politickým procesom“ a „nemajú legislatívny, právny alebo iný výkonný organ operujúci nad inými inštitucionálnymi jednotkami v danej oblasti“ (SNA 2008, paragraf 4.9, 4.117). Pokiaľ sú NZI a družstvá pod kontrolou vlády, nie sú zahrnuté do satelitného účtu odporúčanom v tomto manuáli (SNA 2008, paragraf 23.18).
 - e) Inštitúcie NZI, družstvá, vzájomné spoločnosti a sociálne podniky sa líšia od domácností tým, že domácnosti sú „malou skupinou ľudí, ktorí zdieľajú tie isté bytové priestory, ktorí sa delia o časť, alebo o celý príjem a majetok, a ktorí spoločne spotrebovávajú určité výrobky a služby, najmä bývanie a potraviny...“ (SNA 2008, paragraf 4.4, 4.149 – 4.150). Pokiaľ sa dobrovoľnícka práca vykonáva osobami zo sektora domácností, potom sa takáto práca líši od činností ostatných členov domácnosti, pretože nie je vykonávaná na prospech členov domácnosti alebo toho, kto ju dobrovoľne vykonáva, ale pre druhých.
 - f) Aj keď sú neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (NZISD) považované za NZI, sektor NZISD zahŕňa iba podmnožinu jednotiek NZI, ktoré sa zaoberajú netrhovou produkciou pre domácnosti a vylučuje tie NZI, ktoré sa zaoberajú trhovou produkciou, pričom takýchto inštitúcií je dosť veľa. (príručka OSN 2018, paragraf 2.17)⁷⁸

Podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 2.18) **inštitúcie, ktoré možno považovať za predmet záujmu tretieho sektora, musia spĺňať 5 nasledovných štrukturálnych alebo prevádzkových kritérií:**

1. Musia vyhovovať charakteristikám definujúcim organizáciu, t. j. musia byť do určite miery inštitucionalizované;
2. Musia byť úplne (NZI) alebo významne (družstvá, vzájomné spoločnosti, sociálne podniky) obmedzené, pokiaľ ide o distribúciu akéhokoľvek zisku, ktorý mohli vytvoriť pre svojich členov, riaditeľov, alebo investorov;
3. Musia byť samosprávne;
4. Musia zapojiť ľudí na základe slobodnej voľby; a
5. Musia byť súkromné, t. j., nesmú byť pod kontrolou vlády.⁷⁹

Keď zoberieme do úvahy tieto obmedzenia, tretí sektor (príručka OSN 2018, paragraf 2.19) pokrýva nasledovné entity:

⁷⁸ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

⁷⁹ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

- a) Všetky NZI, okrem tých, ktoré sú „pod kontrolou vlády“;
- b) Všetky ostatné družstvá, vzájomné spoločnosti a sociálne podniky, ktoré sú významným spôsobom obmedzené zákonom, zriaďovacími listinami, alebo všeobecne známou zvyklosťou pokiaľ ide o rozdeľovanie akéhokoľvek zisku, ktorý môžu vytvoriť pre riaditeľov, investorov alebo zainteresované strany, a ktoré sa riadia kapitálovým zámkom, ktorý vyžaduje aby akýkoľvek nerozdelený zisk bol venovaný podobne obmedzenej entite v prípade predaja, transformácie, alebo rozpustenia.⁸⁰

Príručka OSN 2018 podrobnejšie špecifikuje **5 prevádzkových kritérií**, ktoré musia organizácie zaradené do zostavenia satelitného účtu spĺňať, a ktoré majú pomôcť pri výbere príslušných organizácií (príručka OSN 2018, paragraf 3.5 – 3.14):

- a) **Organizácia** – t. j., inštitucionalizovaná do určitej miery, aj keď nie nevyhnutne právne registrovaná alebo vytvorená. Znamená to, že musí mať určitý zmysluplný stupeň stálosti, vnútornú organizačnú štruktúru a zmysluplné organizačné ohraničenie. Tzv. „neformálne organizácie“, ktorým chýba explicitný právny status, ale inak vyhovujú kritériám pre organizáciu s rozumným stupňom vnútornej štruktúry a stálosti, sú zahrnuté.⁸¹ Obdobne chápe jednotky aj metodika ESA 2010, preto v slovenských podmienkach možno uvažovať s jednotkami registrovanými v registri právnických osôb a určiť, ktoré jednotky spĺňajú uvedené kritérium.
- b) **Samosprávna** – t. j., plne zodpovedná za ekonomické riziká a výnosy z prevádzky organizácie. Organizácia môže vlastniť aktíva, preberať na seba záväzky, alebo realizovať transakcie vo vlastnom mene a znáša plnú zodpovednosť za ekonomické riziká a zárobky zo svojich operácií (SNA 2008, paragraf 2.49, 3.23, 3.26). Nutnosť tejto prevádzkovej vlastnosti vyplýva zo vzájomného prepojenia rôznych inštitúcií prostredníctvom právneho vlastníctva. Súkromné korporácie sú často právne vlastnené inými korporáciami, ako sú holdingové spoločnosti, družstvá alebo dokonca NZI (napríklad, maloobchodný gigant IKEA je právne vlastnený a prevádzkovaný viacerými neziskovými a ziskotvornými korporáciami). Podobne môžu byť NZI, alebo iné jednotky tretieho sektora, vlastnené súkromnými spoločnosťami. Na určenie kontroly však SNA 2008 rozlišuje medzi právnym a ekonomickým vlastníctvom, pričom kladie dôraz skôr na druhý typ vlastníctva ako na prvý (SNA 2008, paragraf 2.43, 3.21-3.29). Zatiaľ čo jednotka tretieho sektora môže byť vytvorená korporáciou, nepovažuje sa jednotku pod kontrolou tejto korporácie, pokiaľ si zachováva plnú zodpovednosť za ekonomické riziká a zárobky spôsobené jej operáciami (SNA 2008, paragraf 2.49, 3.23, 3.26). Entity, ktoré podstupujú ekonomické riziká a prijímajú zárobky zo svojich vlastných operácií sú samosprávne a teda inštitucionálne oddelené od jednotiek, ktoré ich môžu právne vlastniť. Takéto samosprávne jednotky sú alokované do inštitucionálnych sektorov na základe svojich ekonomických činností a nie na základe činností tých jednotiek, ktoré ich právne vlastnia. Takže, ziskotvorný podnik, ktorý je plne zodpovedný za svoje riziká a zárobky zo svojich operácií nie je predmetom tretieho sektora, aj keď je právne vlastnený jednotkou, ktorá spadá do tretieho sektora. Podobne, jednotka tretieho sektora, ktorá je plne zodpovedná za ekonomické riziká a zárobky je stále považovaná za jednotku spadajúcu do tretieho sektora, aj keď je právne vlastnená ziskotvornou korporáciou.⁸²

⁸⁰ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

⁸¹ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

⁸² OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

- c) **Nepovinný charakter** – t. j. musí obsahovať určitý stupeň nevynútenej slobodnej voľby vo vzťahu k jednotlivcom pracujúcim pre ňu, alebo zúčastňujúcim sa na jej činnostiach. Členstvo alebo účasť na činnostiach organizácie nie sú vynútené. To znamená, že akákoľvek osoba si môže vybrať, či chce alebo nechce byť členom organizácie. Organizácie, o ktorých členstve je rozhodnuté pôvodom, ako sú rodiny, klany alebo kasty, nie sú predmetom tretieho sektora.

Organizácie, ktoré na vykonávanie určitej činnosti vyžadujú členstvo alebo profesiu, alebo bývanie na sídlisku – ako je členstvo v profesijnej asociácii (napríklad advokátska komora), ktoré vyžaduje výkon profesie; členstvo v bytovej asociácii si vyžaduje zakúpenie bytovej jednotky; členstvo v politickej skupine si vyžaduje byť členom organizácií spojených s touto stranou; alebo členstvo v športovej asociácii si vyžaduje získanie licencie na praktizovanie daného športu (napríklad poľovnícka alebo rybárska licencia) – neporušujú charakteristiku nepovinnosti, pokiaľ si jednotlivci môžu vybrať, či sa chcú alebo nechcú angažovať v týchto činnostiach alebo profesiách.⁸³

- d) **Významne limitovaná pokiaľ ide o distribúciu prebytku (zisku)** – t. j. rozdelenie viac ako polovice akéhokoľvek prebytku, ktorý vytvorila svojim riaditeľom, zamestnancom, investorom, alebo iným zainteresovaným stranám, má zakázané zo zákona, zo zriaďovacej listiny, alebo je tento zákaz daný sústavou všeobecných zvyklostí.

Ide o organizácie, od ktorých sa vyžaduje – či už na základe zákona, interných riadiacich pravidiel alebo na základe uznanej spoločenskej zvyklosti – zachovať celý (alebo významnú časť) zisk alebo prebytok, ktoré boli vygenerované produktívnymi činnosťami a nie distribuovať zisk alebo prebytky investorom alebo zainteresovaným stranám. Tento atribút odlišuje jednotky tretieho sektora od korporácií, ktoré umožňujú distribúciu všetkých vygenerovaných prebytkov svojim vlastníkom alebo držiteľom akcií. Jednotky tretieho sektora môžu kumulovať prebytok v danom roku, avšak celý, alebo jeho väčšina, musí byť uchovaný alebo aktivovaný v rámci základnej misie agentúry a nie rozdelený riaditeľom, zakladateľom, zainteresovaným stranám, či riadiacemu výboru organizácie. Je to konzistentné s definíciou NZI v SNA 2008 ako jednotiek, ktorých status im neumožňuje aby boli zdrojom príjmu, zisku alebo finančného prospechu pre jednotky, ktoré ich zriadili, kontrolujú alebo financujú (SNA 2008, paragraf 4.8, 4.83). Ako medzinárodný konsenzus sa ukazuje možnosť, že významné obmedzenie rozdelenia zisku bude znamenať, že minimálne 50 % z prebytku akejkoľvek takejto jednotky musí zostať zachovaných organizáciou a venovaných na vykonávanie sociálnej misie organizácie. Určitá primeraná úprava tohto čísla môže byť akceptovateľná, avšak iba tam kde štatutárna sociálna misia jednotky zahrnuje činnosti, ktoré sa prejavujú vo významnej redukcii zarobeného zisku. Môže ísť napríklad o taký prípad, keď časť sociálnej misie organizácie je dotovanie nákladov na produkty alebo služby tým, že sa predávajú pre členov za nižšie ako trhové ceny, alebo na zamestnanie výrazného počtu telesne postihnutých osôb, alebo tých čo sú znevýhodnení sociálnou exklúziou, alebo tých, ktorí čelia prekážkam v zamestnaní alebo v prístupe k sociálnym zdrojom, a teda zvyšovaniu nákladov na školenie či sociálnu pomoc. Takéto ušlé zisky v dôsledku dotácií alebo mimoriadnych nákladov môžu byť považované za súčasť uchovaného zisku na podporu sociálnej misie organizácie.⁸⁴

- e) **Súkromná** – t. j. nie je pod kontrolou vlády. Dôraz sa tu nekladie na to, či organizácia získava od štátu príjem, dokonca ani vtedy nie, ak ide o významný príjem; takisto nejde

⁸³ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

⁸⁴ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

o to, či organizácia bola štátom zriadená alebo vykonáva činnosti podobné štátnym organizáciám (napríklad, vydávanie licencií na vykonávanie istej profesie). Primárnym testom toho, či je jednotka pod kontrolou vlády, je možnosť riadiaceho orgánu organizácie zrušiť organizáciu vo svojej právomoci. Metodika SNA 2008 špecifikuje 5 rôznych ukazovateľov, ktoré určujú či je daná entita pod kontrolou vlády, pričom iba jedno z nich sa týka zdroja financovania. Okrem toho, metodika SNA 2008 špecifikuje, že zdroj financovania nemusí nevyhnutne stačiť na indikovanie kontroly (SNA 2008, paragraf 4.92). Metodika SNA 2008 skôr odporúča, aby štatistické agentúry určili, či je daná entita pod kontrolou vlády na základe prítomnosti akejkoľvek kombinácie nasledovných piatich ukazovateľov, ktoré treba zvažovať spoločne (SNA 2008, paragraf 4.92):

1. **Menovanie vedúcich pracovníkov** – ak má vláda právo menovať vedúcich pracovníkov, ktorí riadia organizáciu, buď na základe stanov organizácie, alebo na základe iného zmocňovacieho nástroja, môže to indikovať, že organizácia je pod kontrolou vlády;
2. **Ostatné ustanovenia zmocňovacieho nástroja** – organizácia je pod kontrolou vlády vtedy, ak zmocňovací nástroj obsahuje ustanovenia, iné ako je menovanie vedúcich pracovníkov, ktoré efektívne umožňujú vláde determinovať významné aspekty všeobecnej politiky alebo programu, ako sú špecifikovanie alebo obmedzenie funkcií, cieľov a iných operačných aspektov NZI, alebo umožňujú vláde odvolať kľúčových pracovníkov, či vetovať navrhované nominácie, alebo vyžadovať odsúhlasenie rozpočtu či finančného plánu;
3. **Zmluvné dohody** – o kontrolu vlády nad organizáciou ide vtedy, ak existuje zmluva medzi vládou a organizáciou, ktorá umožní vláde determinovať kľúčové aspekty všeobecnej politiky a program organizácie – ako napríklad dať možnosť organizácii odstúpiť od zmluvy, chrániť ju pred zmenami stanov, alebo chrániť ju pred zrušením;
4. **Stupeň financovania** – NZI, ktorá je prevažne financovaná vládou, môže byť touto vládou kontrolovaná. Ak však je NZI schopná určovať si svoju politiku a program významnou mierou, potom nebude považovaná za organizáciu pod kontrolou vlády. Napríklad, organizácia môže získať finančné prostriedky do viacerých štátnych agentúr, ktoré budú spolu tvoriť výrazný podiel z jej celkového príjmu, avšak individuálne ani jedna z týchto štátnych platieb nie je dostatočne veľká na to, aby tým štát túto organizáciu dostal pod kontrolu. Riadiaci orgán organizácie má mať aj právo odmietnuť financovanie štátom, ak sa tak rozhodne;
5. **Znášanie rizika** – ak sa štát otvorene vystaví všetkým finančným rizikám, alebo aspoň veľkej časti z nich, spojených s činnosťami organizácie takým spôsobom, ktorý mu umožní ovplyvňovať významné aspekty všeobecnej politiky alebo programu organizácie, potom takéto opatrenia vytvárajú inštitút kontroly.⁸⁵

Rovnakých 5 ukazovateľov kontroly definuje aj metodika ESA 2010 paragraf 2.39, pričom k posudzovaniu zaraďovaniu jednotiek sa pristupuje individuálne a rozhodujúce nie je plnenie všetkých kritérií, niekedy o zaradení môže rozhodnúť aj splnenie jediného, inokedy je potrebné splniť viacero kritérií.

⁸⁵ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (4.5.2021)

Jednotky, ktoré sú alokované do sektora verejnej správy, alebo do verejných subsektorov sektorov korporácií, sú pod kontrolou vlády, a teda priradený inštitucionálny sektor ŠÚ SR zodpovedá rozhodovaniu, či ide o subjekt pod kontrolou vlády, alebo nie.

Tieto jednotky nie sú predmetom satelitného účtu za tretí sektor odporúčanom v príručke OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 3.15) práve tak, ako nie sú predmetom satelitného účtu NZI odporúčanom metodikou SNA 2008 (SNA 2008, paragraf 23.18). Takisto určité typy entít, ako sú napríklad štatistické agentúry, agentúry sociálneho zabezpečenia, a verejné univerzity sú považované za jednotky sektora verejnej správy, aj keď sú prevádzkované s výrazným stupňom autonómie. Podobne považuje národné banky za verejné finančné korporácie. Takéto jednotky sú teda považované za jednotky spadajúce mimo rámec satelitného účtu tretieho sektora. Podľa konvencie sú aj penzijné fondy vylúčené zo satelitného účtu tretieho sektora.⁸⁶

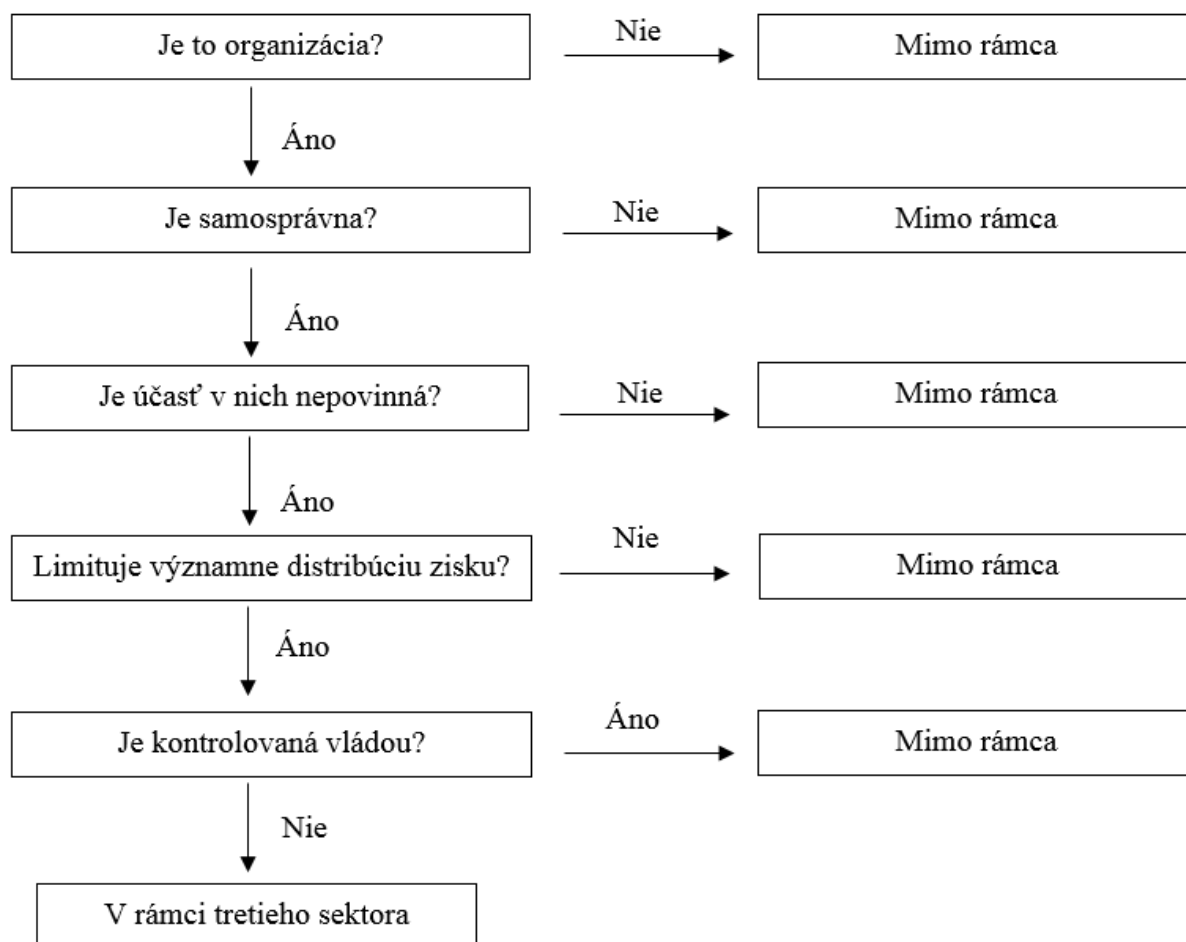
Úloha alokovať inštitúcie, ktoré sú subjektom tretieho sektora, zahŕňa identifikáciu všetkých jednotiek v ekonomike, či už trhových výrobcov alebo nie, a aplikovanie postupnosti testov ukázaných nižšie, s cieľom určiť či vyhovujú prevádzkovým kritériám navrhovaným v tejto časti. Všetky jednotky, ktoré prejdú touto postupnosťou krokov sú subjektom tretieho sektora. Ďalšími testami možno tretí sektor ešte rozdeliť na tri inštitucionálne sub-sektory: NZI (trhové ako aj netrhové), trhové družstvá a vzájomné spoločnosti a trhové sociálne podniky.⁸⁷

Postupnosť testovacích kritérií na určenie inštitúcií, ktoré sú predmetom tretieho sektora je nasledovné, ilustrované obrázkom.

⁸⁶ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (4.5.2021)

⁸⁷ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (4.5.2021)

Obrázok 1: Postupnosť testovacích kritérií na určenie inštitúcií, ktoré sú predmetom tretieho sektora

Zdroj: Príručka OSN 2018, Obr.3.1

Na základe predchádzajúcich definícií, spolu so skutočnosťami uvedenými v medzinárodných metodikách a príručkách, možno špecifikovať rozsah organizácií, ktoré potencionálne spadajú do neziskového (tretieho) sektora, a ktoré by mali byť predmetom zostavenia satelitného účtu.

3.3.1.1. Organizácie Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely

Metodika ESA 2010 rozdeľuje ekonomiku do sektorov na základe presne stanovených pravidiel. V zmysle metodiky ESA 2010 je sektor NZISD užší a nezahŕňa potencionálne všetky organizácie, ktoré možno v zmysle príručky OSN 2018 považovať za neziskové či príbuzné inštitúcie. **Pre zostavenie satelitného účtu tretieho sektora je potrebné hľadať tieto inštitúcie aj v ostatných sektoroch ekonomiky a zvoliť širšie kritéria rozhodujúce o ich zaradení do tretieho sektora.** V zmysle predchádzajúcich definícií a kritérií jednotiek spadajúcich do tretieho sektora je možné ako smerodajné využiť klasifikácie a číselníky vedené ŠÚ SR.

Pri rozhodovaní o druhu organizácií, ktoré budú spĺňať definície tretieho (neziskového) sektora, budú určujúcimi nasledujúce kritéria:

- **Právna forma organizácie** – satelitný účet tretieho (neziskového) sektora zahŕňa aj organizácie mimo sektora NZISD, ktorý primárne, v rámci rozhodovacieho stromu, za určujúce pravidlo považuje trhové alebo netrhové správanie.
Takéto rozlíšenie trhového a netrhového správania v zmysle metodiky ESA 2010 je pomerne striktné a nezohľadňuje právnu formu organizácie, ani hlbšie neanalyzuje súvislosti. Právna forma organizácie, ktorej legislatívna definícia určuje, že nie je zriadená za účelom podnikania, nie je rozhodujúca pre zaradenie do inštitucionálneho sektora v zmysle metodiky ESA 2010. Typicky neziskové organizácie, ako napríklad občianske združenie či neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a ďalšie sa v prípade nesplnenia kritéria neziskovosti v zmysle ESA 2010 zaraďujú napríklad do sektora finančných korporácií a ďalších.
V rámci celej ekonomiky je možné tieto organizácie nájsť na základe určenia výberu právnych foriem, ktoré budú spĺňať podmienku zaradenia do tretieho sektora.
- **Koncept „pod kontrolou vlády“** – systém SNA 2008 jasnejšie vysvetľuje základ pre determinovanie vládnej kontroly. Ide najmä o to, že namiesto efektívneho určovania kontroly výlučne alebo prevažne na základe objemu finančných prostriedkov vynaložených vládou, systém SNA 2008 identifikuje doplnkový súbor inštitucionálnych charakteristík na určenie, či je netrhová jednotka NZI efektívne pod kontrolou vlády a teda je správne alokovaná do sektora verejnej správy v štatistike národných účtov (SNA 2008, paragraf 4.22). Akonáhle je toto odporúčanie plne implementované do údajov národných účtov, potom je potrebné jednotky NZI, ktoré sú nesprávne alokované do sektora verejnej správy na základe príjmu vládnych fondov, preradiť do iných relevantných sektorov. Neziskové inštitúcie, ktoré zostanú v sektore verejnej správy, pretože sú netrhovými výrobcami pod kontrolou vlády, sa neodporúčajú zahrnúť do satelitného účtu pre tretí sektor. (príručka OSN 2018, paragraf 1.11)⁸⁸
- **Hraničné prípady** – okrem základných kritérií sa špecifikujú hraničné prípady a systém rozhodovania o zaradení, či nezaradení do tretieho sektora na účely zostavenia satelitného účtu.
- **Inštitucionálna jednotka** – každá organizácia je zriaďovaná na základe slovenskej legislatívy a je jej pridelené identifikačné číslo organizácie. Uvažovať sa bude len s organizáciami, ktoré sú právne platné a aktívne.

Ako bolo uvedené pri uvažovaní o treťom (neziskovom) sektore, v širšom kontexte je potrebné analyzovať všetky sektory národného hospodárstva (ekonomiky) a vytvoriť novú skupinu organizácií, ktoré budú spĺňať neziskový charakter z hľadiska právnej formy a medzinárodných metodík a príručiek.

Pri rozhodovaní o zaradení, prípadne získavaní ďalších informácií o jednotkách možno využiť aj **Register mimovládnych organizácií**. Od 1. januára 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 346/2018 o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁸⁹. Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 346/2018 Z. z. uvedie Ministerstvo vnútra SR do prevádzky register do dvoch rokov od účinnosti tohto zákona. V zmysle zákona spustilo Ministerstvo vnútra SR od 1. januára 2021 register mimovládnych neziskových organizácií.

Do registra mimovládnych neziskových organizácií sa zapisujú údaje o:

- a) nadáciách,
- b) neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby,

⁸⁸ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (21.4.2021)

⁸⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/346/20210101.html>; cit-online (18.5.2021)

- c) neinvestičných fondoch,
- d) občianskych združeníach, odborových organizáciách a organizáciách zamestnávateľov,
- e) organizáciách s medzinárodným prvkom.

ŠÚ SR má všetky subjekty zapísané v registri mimovládnych neziskových organizácií k dispozícii, keďže tieto sa povinne zapisujú do RPO, ktorého je ŠÚ SR správcom. Z RPO je možné na základe jednotlivých kritérií definovať súbor jednotiek, ktoré budú zahrnuté do satelitného účtu tretieho sektora. Kľúčové štatistické charakteristiky tohto súboru je možné prevziať zo štatistického registra organizácií.

Výber organizácií pre Satelitný účet tretieho sektora

Sektor NZISD v zmysle metodiky ESA 2010 zahŕňa všetky organizácie, ktoré primárne slúžia domácnostiam, teda poskytujú im určité tovary alebo služby a nie sú zriadené za účelom tvorby zisku. Na základe tejto definície možno do satelitného účtu zahrnúť sektor NZISD, ale aj tento sektor môže potencionálne zahŕňať inštitúcie, ktoré nebudú predmetom satelitného účtu.

ŠÚ SR vedie RPO, ktorý eviduje rádovo cez 80 tisíc organizácií, zaradených do sektora NZISD v zmysle metodiky ESA 2010. Keďže tretí sektor nie je totožný so sektorom NZISD, je potrebné hľadať tieto inštitúcie aj v ostatných sektoroch národného hospodárstva a vyčleniť zo sektora NZISD tie, ktoré prípadne nespĺňajú požiadavky.

Právna forma

Prvým výberovým kritériom pre rozhodovanie sa o organizáciách, ktoré budú predmetom Satelitného účtu tretieho sektora, je právna forma organizácie. Register organizácií vedie pri každej organizácii aj položku právna forma, na základe ktorej je možné cieľový súbor vybrať. ŠÚ SR vedie zdrojový číselník základného číselníka pre informačné systémy verejnej správy k registru organizácií aj na základe právnej formy organizácie zaradenej v registri právnických osôb. Číselník⁹⁰ registruje 57 rôznych právnych foriem. Na základe ich charakteristík možno vytypovať právne formy spadajúce do tretieho sektora v zmysle definícií.

Predmetom skúmania a potencionálne spadajúce do neziskového (tretieho) sektora budú organizácie s právnymi formami:

117 Nadácia – § 2 zákona č. 207/1996 Z. z. o nadáciách

118 Neinvestičný fond – § 2 zákona č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z.

119 Nezisková organizácia – zákon č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva, § 7 zákona č. 13/2002 Z. z. o podmienkach premeny niektorých rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (transformačný zákon) a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov, § 19 ods. 2 písm. d), e) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 460/2007 Z. z. o Slovenskom Červenom kríži

⁹⁰ Číselníky, Právna forma organizácie. ŠÚ SR. Dostupné: [37](https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/dials!/ut/p/z1/jZDNDolwEIQfqUNafjy2xNAKmtJAgL0YToZE0YMX8e0lnDTEwtw2-WZ2ZxmxltHYv4ZL_xzuY3-d5o6icxmbRKIAAsc8heFG10q6AJFgzS-QnNweppI2cwcRQISMPH6z8C8B2rI_zaQWcQEKRrbCSF27Xck5JN_mxx9JbPN7APLHN4xmxNdgLYPWntxNR8ZfgE4VjItsnduKgwzCy_wuNWTWgx2fH8A2FsuFA!!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3031; cit-online (4.5.2021)</p></div><div data-bbox=)

a ochrane znaku a názvu Červeného kríža a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu

120 Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby – zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby

271 Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov – § 7 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov

701 Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.) – § 2 zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, zákona č. 84/1994 Z. z. o Slovenskom Červenom kríži a o ochrane znaku a názvu Červeného kríža

711 Politická strana, politické hnutie – § 3 zákona č. 424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach do 31. 5. 2005, § 4 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach s účinnosťou od 1. 6. 2005

721 Cirkevná organizácia – § 4 zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností

741 Stavovská organizácia – profesná komora – § 33 zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii, § 35 ods. 1 zákona č. 129/1991 Zb. o komerčných právnikoch a zákon č. 149/1994 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 129/1991 Zb. o komerčných právnikoch, § 22 ods. 2 zákona č. 237/1991 Zb. o patentových zástupcoch a zákon č. 90/1993 Z. z. o opatreniach v oblasti priemyselného vlastníctva, § 1 zákona č. 14/1992 Zb. o Slovenskej komore stredných zdravotníckych pracovníkov a o Slovenskej komore zubných technikov, § 2 zákona č. 27/1992 Zb. o Slovenskej komore vysokoškolsky vzdelaných zdravotníckych pracovníkov, § 21 zákona č. 78/1992 Zb. o daňových poradcov a Slovenskej komore daňových poradcov, § 24, § 31 zákona č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, § 29 ods. 1 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok), zákon č. 259/1993 Z. z. o Slovenskej lesníckej komore, zákon č. 199/1994 Z. z. o psychologickú činnosti a Slovenskej komore psychológov, zákon č. 216/1995 Z. z. o Komore geodetov a kartografov, zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, zákon č. 216/2002 Z. z. o povolani lekárnika, o Slovenskej lekárskej komore a o doplnení zákona č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach, o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 220/1996 Z. z. o reklame v znení neskorších predpisov, zákon č. 219/2002 Z. z. o povolani lekára, o Slovenskej lekárskej komore, o povolani zubného lekára, o Slovenskej komore zubných lekárov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 311/2002 Z. z. o povolani sestry, o povolani pôrodnej asistentky, o Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 14/1992 Zb. o Slovenskej komore stredných zdravotníckych pracovníkov a o Slovenskej komore zubných technikov, zákon č. 466/2002 Z. z. o audítoroch a Slovenskej komore audítorov, zákon č. 442/2004 Z. z. o súkromných veterinárnych lekároch, o Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

745 Komora (s výnimkou profesných komôr) – § 2 zákona č. 9/1992 Zb. o obchodných a priemyselných komorách, § 1 zákona č. 30/1992 Zb. o Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komore, § 41 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

141 Poľovnícka organizácia – vznik vyčlenením z právnej formy 119 – Nezisková organizácia – § 32 ods. 1 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

273 Združenie účastníkov pozemkových úprav – vznik vyčlenením z právnej formy 271 – Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov – § 23 zákona č. 330/1991 Zb. o

pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách

Koncept „pod kontrolou vlády

Vyššie uvedené právne formy spĺňajú kritéria na zaradenie do tretieho sektora a na základe príkladov satelitných účtov z iných krajín, zodpovedajú zaradeniu do tretieho sektora aj v iných krajinách. Súčasne platí, že pokiaľ niektorá z uvedených právnych foriem je zahrnutá **v sektore verejnej správy, či verejných nefinančných korporácií, a teda druh jej vlastníctva je verejný, nebude zaradená do tretieho sektora a satelitného účtu.**

Hraničné prípady

Za hraničné prípady možno považovať spoločnosti, ktoré zakladajú viaceré subjekty (právnické alebo fyzické osoby) s cieľom hájiť ich záujmy. Súčasťou satelitného účtu tretieho sektora by boli len v prípade, že nesledujú dosahovanie a rozdeľovanie zisku pre svojich členov. Príkladom takýchto zoskupení sú:

122 Európske zoskupenie hospodárskych záujmov – zákon č. 177/2004 Z. z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, nariadenie Rady (EHS) 2137/85 o Európskom zoskupení hospodárskych záujmov (EZHZ);

123 Európska spoločnosť – zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nariadenie Rady (EHS) 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti;

124 Európske družstvo – zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve, nariadenie Rady ES 1435/2003 o stanovách Európskeho družstva (SCE);

205 Družstvo – § 221, § 222 zákona č. 513/1991 Z. z. Obchodný zákonník.

V RPO sa okrem základných informácií o organizácii uvádza aj sektor, do ktorého je organizácia zaradená. Zároveň sa údaje o organizáciách aktualizujú a posudzujú, na základe čoho, následne vždy ku koncu roka, dochádza k ich preradeniu do iných sektorov.

Organizácie s uvedenými právnymi formami, by boli súčasťou Satelitného účtu tretieho sektora, pokiaľ by boli registrované v sektore NZISD. Štandardne sú registrované v sektore nefinančných korporácií a ich zaradenie do tretieho sektora, by bolo podmienené najmä splnením kritéria, že významnou mierou limitujú distribúciu zisku. Keďže kritérium trhového/netrhového výrobcu v zmysle metodiky ESA 2010 je prísne nastavené na hranicu podielu tržieb na úrovni 50 % nákladov, bolo by nevyhnutné všetky organizácie s uvedenými právnymi formami, ktoré sú zaradené v sektore nefinančných korporácií individuálne posúdiť z finančného hľadiska, rovnako aj z hľadiska účelu zriadenia.

V tomto prípade ide o administratívne náročné posudzovanie. Takisto sa možno oprieť o príklady satelitných účtov tretieho sektora z iných krajín a uvedené právne formy nezahrnúť do tretieho sektora.

272 Pozemkové spoločenstvo – vznik vyčlenením z právnej formy 271 – Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov – zákon č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách

V zmysle zákona môže pozemkové spoločenstvo vykonávať aj inú podnikateľskú činnosť v zmysle § 3 a 4 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Obchodný zákonník.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v § 12 ods. 2 definuje predmet dane daňovníkov, ktorí nie sú založení alebo zriadení na podnikanie a následne v § 12 ods. 3 charakterizuje týchto daňovníkov ako

a) občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby,

b) záujmové združenia právnických osôb, profesijné komory, politické strany a politické hnutia, štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, obce, vyššie územné celky, rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie, štátne fondy, vysoké školy, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Sociálna poisťovňa, Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Fond ochrany vkladov, Slovenská kancelária poisťovateľov, Slovenský pozemkový fond, Rozhlas a televízia Slovenska, Garančný fond investícií, organizácie, ktorých nezisková činnosť vyplýva z osobitného predpisu, na základe ktorého vznikli; za daňovníkov, ktorí nie sú založení alebo zriadení na podnikanie, sa na účely tohto zákona nepovažujú obchodné spoločnosti nezaložené na účel podnikania.⁹¹

Pozemkové spoločenstvá s právnou subjektivitou boli pôvodne považované pre účely zákona o dani z príjmov (a z toho sa následne aplikoval aj spôsob ich účtovania) za subjekty nezriadené za účelom podnikania, ale od 1.1.2008 sú pozemkové spoločenstvá považované za podnikateľské subjekty, a to tým, že novelou zákona č. 621/2007 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov boli „pozemkové spoločenstvá“ vypustené z § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, teda spomedzi daňovníkov nezaložených alebo nezriadených za účelom podnikania.

Do 31.12.2011 mohli pozemkové spoločenstvá účtovať v sústave jednoduchého účtovníctva, pokiaľ ich príjmy v predchádzajúcom účtovnom období nedosiahli limit príjmov určených v § 9 ods. 2 písm. e) zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve. Od 1.1.2012 musí pozemkové spoločenstvo s právnou subjektivitou účtovať len v sústave podvojného účtovníctva.⁹²

Z uvedených dôvodov by pozemkové spoločenstvá nemali byť súčasťou satelitného účtu tretieho sektora. Register uvádza 4 organizácie s právnou formou pozemkové spoločenstvo v sektore NZISD. S ohľadom na uvedené skutočnosti, nebudú ani tieto organizácie súčasťou satelitného účtu tretieho sektora a odporúča sa ich preradiť do sektora nefinančných korporácií.

382 Verejnoprávna inštitúcia – zákon č. 243/2017 Z. z.

RPO registruje pod touto právnou formou 33 organizácií. Ide o rôzne fondy zriadené na podporu špecifických činností, ako napríklad Audiovizuálny fond, Fond na podporu umenia, a pod., ale pod touto právnou formou je registrovaná aj Sociálna poisťovňa, Matica slovenská, Ústav pamäti národa, Rozhlas a televízia Slovenska, či vysoké školy a univerzity a Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo. Keďže ide o rôznorodé organizácie, je potrebné vziať tie, ktoré budú predmetom zostavenia satelitného účtu tretieho sektora a ktoré nie.

Do tretieho sektora sa zaradia subjekty spadajúce do sektora NZISD. Spomedzi organizácií registrovaných v sektore verejnej správy sa do tretieho sektora zaradí len 20 organizácií poskytujúcich terciárne vzdelávanie (SK NACE – 85420) (rovnako postupuje aj ČSÚ pri zostavovaní satelitného účtu).

⁹¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20210301>; cit-online (25.6.2021)

⁹² <https://www.danovecentrum.sk/odborny-clanok/pozemkove-spolocenstvo-s-pravnou-subjektivitou.htm>; cit-online (25.6.2021)

V uvedenej právnej forme je registrovaná aj organizácia spadajúca do sektora verejné nefinančné korporácie. Ide o Slovenskú národnú akreditačnú službu, ktorá ako jediný národný i medzinárodne uznaný akreditačný orgán v SR je oprávnená vykonávať akreditáciu orgánov posudzovania zhody. Podľa výročnej správy hospodárila Slovenská národná akreditačná služba v roku 2020 s vlastnými príjmami, najmä s platbami za poskytnuté akreditačné služby, ako aj s príspevkom zo štátneho rozpočtu na náklady spojené so zastupovaním v medzinárodných organizáciách.⁹³ **Slovenská národná akreditačná služba nebude predmetom zostavenia satelitného účtu tretieho sektora.**

751 Záujmové združenie právnických osôb – § 20i zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení zákona č. 509/1991, § 20b zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení

Medzi záujmové združenia podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení patria združenia miest a obcí, ktoré sú registrované v sektore verejnej správy. Združenia týchto právnických osôb sú založené s cieľom hájiť a presadzovať záujmy svojich členov, v tomto prípade ide o mestá a obce. **Tieto združenia sú zaradené vo verejnom sektore, alebo v sektore verejných nefinančných korporácií. Z tohto dôvodu tieto združenia právnických osôb nebudú predmetom satelitného účtu tretieho sektora.**

Ostatné združenia právnických osôb, ktoré sú zaradené do sektora NZISD, alebo sektora súkromných nefinančných korporácií a národných súkromných finančných pomocných inštitúcií, budú predmetom satelitného účtu tretieho sektora.

752 Záujmové združenie fyzických osôb bez právnej spôsobilosti – § 829 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník – právna forma sa používa v iných administratívnych registroch ako je štatistický register

Podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník tieto združenia nemajú spôsobilosť na práva a povinnosti. Otázna je miera inštitucionalizácie organizácie a to, či má určitý zmysluplný stupeň stálosti, vnútornú organizačnú štruktúru a zmysluplné organizačné ohraničenie. RPO sa v súčasnosti nenachádza žiadna organizácia s uvedenou právnou formou, preto nemožno podrobiť skúmaniu ani individuálne prípady.

Uvedená právna forma nebude súčasťou tretieho sektora ani satelitného účtu.

804 Európske zoskupenie územnej spolupráce – zákon č. 90/2008 Z. z. o európskom zoskupení územnej spolupráce a o doplnení zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov, nariadenie Rady (ES) 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS)

RPO v súčasnosti registruje 4 organizácie s uvedenou právnou formou, pričom všetky sú spoločnosti s ručením obmedzeným, čo znamená, že sú založené alebo zriadené za účelom zisku.

Z uvedeného dôvodu nebude táto právna forma predmetom tretieho sektora ani satelitného účtu.

911 Zahraniczne kultúrne, informačné stredisko, rozhlasová, tlačová a televízna agentúra

⁹³ www.snas.sk/index.php?l=sk&p=6&ps=38; cit-online (25.6.2021)

V RPO je v súčasnosti registrovaných 8 organizácií s uvedenou právnou formou, a to Česká centrála cestovného ruchu - CzechTourism Slovensko, České centrum Bratislava, Poľské kultúrne stredisko, The British Council, GOETHE - INSTITUT BRATISLAVA, České centrum, Maďarský inštitút v Bratislave, Bulharské kultúrne a informačné stredisko, ktoré sú registrované v sektore NZISD.

Kedže ide o organizácie spadajúce do sektora NZISD, uvedená právna forma bude predmetom tretieho sektora a satelitného účtu.

921 Medzinárodné organizácie a združenia – § 1 zákona č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike

V zmysle § 1 zákona č. 116/1985 Zb. „*Zákon ustanovuje podmienky, za ktorých v Slovenskej republike môže byť zriadená, vyvíjať činnosť alebo mať sídlo organizácia s medzinárodným prvkom. Na účely tohto zákona sa organizáciou s medzinárodným prvkom rozumie medzinárodná nevládna organizácia a organizácia cudzích štátnych príslušníkov. Podľa tohto zákona môže byť zriadená aj osobitná organizácia na zastúpenie slovenských záujmov v medzinárodnej nevládnej organizácii.*“⁹⁴

V zmysle zákona môže organizácia vykonávať aj hospodársku činnosť.

V RPO je 121 organizácií s uvedenou právnou formou. Ide o náboženské organizácie, komory, organizácie zaradené v sektore NZISD, ale aj v sektore nefinančných korporácií.

Do satelitného účtu tretieho sektora budú zaradené všetky organizácie s uvedenou právnou formou, ktoré sú zároveň registrované v sektore NZISD.

V registri je vedených 5 organizácií s uvedenou právnou formou, ktoré sú zaradené v sektore súkromných nefinančných korporácií. Ide o Zväz výrobcov a spracovateľov vlnitej lepenky v Slovenskej republike a Českej republike, Francúzsko-slovenská obchodná komora, Medzinárodná škola kvality (Quality Schools International), Zväz vietnamských podnikateľov, Medzinárodná biblická spoločnosť Slovensko, International Bible Society Slovakia. Vzhľadom na charakter organizácií možno tieto organizácie zaradiť do tretieho sektora.

931 Zastúpenie zahraničnej právnickej osoby – § 32 zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska

V zmysle § 32 zákona č. 566/1992 Zb. „*Národná banka Slovenska vedie zoznam zastúpení zahraničných bánk a obdobných finančných inštitúcií podľa osobitného zákona*“⁹⁵. Zároveň osobitným zákonom je zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého podľa § 22 zahraničná banka alebo obdobná zahraničná finančná inštitúcia, ktorá vykonáva bankové činnosti, môže zriadiť na území Slovenskej republiky svoje zastúpenie na základe registrácie. Zároveň ide o organizačnú zložku, ktorá propaguje činnosť zahraničnej banky alebo obdobnej zahraničnej finančnej inštitúcie alebo získava informácie o možnostiach hospodárskej spolupráce so Slovenskou republikou, ale nemôže vykonávať bankové činnosti ani inak podnikáť a nezapisuje sa do obchodného registra.⁹⁶

⁹⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1985/116/20190101>; cit-online (7.5.2021)

⁹⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/566/20190901>; cit-online (7.5.2021)

⁹⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/483/#paragraf-22>; cit-online (7.5.2021)

Z definície právnej formy podľa zákona vyplýva, že organizácie majú neziskový charakter a môžu spadať do tretieho sektora a byť predmetom satelitného účtu.

951 Miestna jednotka bez právnej spôsobilosti – Právna forma sa používa v iných administratívnych registroch ako je štatistický register

V súčasnosti nie je registrovaná žiadna organizácia s uvedenou právnou formou, preto právna forma nebude predmetom satelitného účtu tretieho sektora.

995 Nešpecifikovaná právna forma – Právna forma sa používa v iných administratívnych registroch ako je štatistický register.

Ide prevažne o organizačné zložky, ktoré nespĺňajú charakter samosprávnosti, preto nebudú predmetom satelitného účtu.

Špecifickými jednotkami sú jednotky registrované s právnou formou **731 – Organizačné jednotky združení**.

Tieto jednotky nie sú z pohľadu štátnej štatistiky a metodiky ESA 2010 inštitucionálnymi jednotkami, čo znamená, že nespĺňajú kritérium samosprávnosti. RPO ich navyše v súčasnosti registruje ako neaktívne a z toho titulu nie sú zachytené vo výslednom súbore.

Organizačné jednotky združení **nie sú považované v zmysle metodiky ESA 2010 za inštitucionálne jednotky a nie sú oslované štatistickým výkazom. Za takéto jednotky nie sú k dispozícii štatistické zdrojové údaje.** „Za takéto jednotky, t. j. organizačné jednotky inej materskej právnickej osoby, má povinnosť predkladať sumárny výkaz (pokial' je ním oslovená) nadriadená organizácia „matka“. Štatistickým výkazom sú oslované výlučne právnické osoby, nie ich organizačné jednotky. Administratívne zdroje dávajú možnosť vyplniť výkaz a predložiť údaje aj za jednotky s formátom IČO/SID, t. j. IČO organizačnej jednotky.“⁹⁷

Od 1.11.2015 sú v správe Ministerstva vnútra Slovenskej republiky organizačné jednotky. „Štatutárny orgán združenia je povinný do 15 dní oznámiť ministerstvu zriadenie organizačnej jednotky združenia, ktorá koná vo svojom mene, a zmenu údajov o organizačnej jednotke, ktorá koná vo svojom mene. Štatutárny orgán združenia je povinný do 15 dní oznámiť ministerstvu zánik organizačnej jednotky združenia a dôvod jej zániku.

Vyššie uvedený odsek sa vzťahuje aj na organizačné jednotky odborových organizácií a organizácií zamestnávateľov, ktoré sú registrované alebo evidované podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, ak podľa ich stanov konajú vo svojom mene. Údaje o organizačnej jednotke občianskeho združenia, ktorá koná vo svojom mene, sa zapisujú do registra. Organizačná jednotka združenia, ktorá koná vo svojom mene, okrem organizačnej jednotky odborovej organizácie, vzniká dňom zápisu do registra.

Do uvedenia registra (registra mimovládnych neziskových organizácií) do prevádzky (§ 7 zákona č. 346/2018 Z. z.) sa údaje zapisujú do evidencie vedenej podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení účinnom do 31. decembra 2018.

1. IČO pridelené do roku 2002 Štatistickým úradom Slovenskej republiky

Organizačné jednotky združení občanov môžu mať 8 alebo 12 miestne IČO, ktoré prideliť Štatistický úrad SR v zmysle zák. č. 322/1992 Zb. o štátnej štatistike v znení účinnom do 31.12.2001 (následná zmena nastala zák. č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike).

⁹⁷ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (9.4.2021)

2. IČO pridelené od roku 2016 Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky

Organizačné jednotky združení občanov môžu mať pridelené 12 miestne IČO, ktoré bolo vytvorené/prekonvertované Štatistickým úradom SR v súlade s ustanovením § 14 ods. 3 zák. č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov z pôvodnej osobitnej identifikácie pridelené v rokoch 2002 až 2015. Pôvodná osobitná identifikácia organizačných jednotiek združení občanov (v minulosti nazývaná aj SID) bola pridelená Štatistickým úradom SR na základe ustanovenia § 27 ods. 4 zák. č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení účinnom do 31.10.2015.

V súčasnosti prideliuje IČO pre organizačné jednotky združení občanov v 12 miestnej forme Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, sekcia verejnej správy, v prípade zápisu do evidencie združení občanov, odborových organizácií a organizácií zamestnávateľov v zmysle ustanovenia § 11a ods. 2 zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov.

Od 1.1.2019 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prideliuje IČO pre organizačné jednotky združení občanov oprávnené konať vo svojom mene iba v rámci ich zápisu do evidencie občianskych združení alebo evidencie odborových organizácií a organizácií zamestnávateľov.⁹⁸

Na základe vyššie uvedených skutočností sa neodporúča uvedené jednotky zaradiť do súboru organizácií, ktoré majú byť predmetom satelitného účtu. Organizácie v prevažnej miere nemajú charakter samosprávnosti a je zložité rozlíšiť, ktoré konajú vo vlastnom mene a ktoré nie.

Pokiaľ aj predložia administratívny výkaz, nie je možné preukázať, že údaje za takúto jednotku nepredložila aj nadriadená organizácia. Informácie, ktoré by dotvorili celkový obraz o treťom sektore a ktoré by boli prínosom pre satelitný účet, sú najmä o vykonanej dobrovoľníckej práci. Takéto údaje je však možné zistiť len zo štatistických výkazov, ktorými sa tieto jednotky neoslovujú. Takisto miera možnej duplicity výsledkov je v tomto prípade vysoká, preto sa neodporúča jednotky zahrnúť, či realizovať o nich dopočty.

3.3.1.2. Spravodajské jednotky pre zostavenie Satelitného účtu tretieho sektora podľa požiadavky ÚSV ROS

V zmysle požiadavky ÚSV ROS sa posúdi prienik požadovaných organizácií zahrnutých do tretieho sektora so štatistickými požiadavkami na Satelitný účet tretieho sektora. V súvislosti s požiadavkou ÚSV ROS je nevyhnutné uviesť, že pre účely zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora je potrebné identifikovať organizácie, resp. inštitucionálne jednotky, ktoré budú do satelitného účtu zaradené (za ktoré bude satelitný účet zostavený) a nie spravodajské jednotky.

Zostavenie Satelitného účtu tretieho sektora si vyžaduje kombináciu dostupných zdrojov (administratívnych a štatistických), ale aj určitú mieru úprav, dopočtov a odhadov za tie organizácie, či ukazovatele, ktoré nie sú priamo k dispozícii ako zdrojové. Satelitný účet nie je zostavený na základe priamych výstupov z výkazu, či dotazníka, ale vyžaduje využitie štatistických a matematických metód na dosiahnutie čo najvernejšieho popisu stavu tretieho sektora. Z uvedených dôvodov nemožno hovoriť o spravodajských jednotkách, teda jednotkách, ktoré budú oslovené štatistickým výkazom, ale je potrebné určiť organizácie, inštitucionálne jednotky, ktorých charakteristiky bude Satelitný účet tretieho sektora popisovať.

⁹⁸ MV SR: Organizačné jednotky združení občanov <https://www.minv.sk/?organizacne-jednotky-zdruzeni-obcanov>. Dostupné: <https://www.minv.sk/?organizacne-jednotky-zdruzeni-obcanov>; cit-online (25.6.2021)

Na základe vyššie uvedených kritérií a posúdenia právnych foriem registrovaných v RPO, možno vyhodnotiť požadované právne formy od ÚSV ROS a určiť, či budú súčasťou Satelitného účtu tretieho sektora.

Takisto je nevyhnutné uviesť, že triedenie jednotlivých právnych foriem bude zodpovedať číselníku vedenému ŠÚ SR. Z hľadiska udržateľnosti zostavovania súboru ukazovateľov, dodržania štatistických pravidiel, konzistentných výstupov, prehľadnosti a s cieľom zabezpečiť efektívne spracovanie, nemožno vyberať individuálne organizácie, či ich podriadené jednotky a pridelovať im samostatný kód právnej formy.

Požiadavka ÚSV ROS na zahrnutie organizácií pre účely zostavenia Satelitného účtu tretieho sektora:

- občianske združenia, spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia a kluby (zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 701 – Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.).

- odborové organizácie (zákon č. 83/1990 Zb. združovaní občanov)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 701 – Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.), alternatívne sa vyskytujú aj v právnej forme 751 – Záujmové združenie právnických osôb a 731 – Organizačná jednotka združenia, ktoré však nespĺňajú kritérium samosprávnosti a štandardne za nich plní vykazovaciú povinnosť nadriadená organizácia, preto nebudú zahrnuté v satelitnom účte samostatne.

- nadácie (zákon č. 24/2002 Z. z. o nadáciách)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 117 – Nadácia.

- politické strany a politické hnutia (zákon č. 424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a politických hnutiach)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 711 – Politická strana, politické hnutie.

- neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 120 – Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby.

- organizácie s medzinárodným prvkom (zákon č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 921 – Medzinárodné organizácie a združenia.

- neinvestičné fondy

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 118 – Neinvestičný fond.

- spoločenstvá vlastníkov bytov

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 271 – Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

- účelové zariadenia cirkví a náboženskej spoločnosti je možné charakterizovať odvolaním sa na § 6 ods. 1 písm. h) a k) zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov, podľa ktorého môžu cirkvi a náboženské spoločnosti na plnenie svojho poslania zriaďovať a prevádzkovať účelové zariadenia, zriaďovať a prevádzkovať vlastné zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnych služieb, zúčastňovať sa na poskytovaní služieb aj v štátnych zariadeniach v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Pod účelovými zariadeniami cirkví a náboženskej spoločnosti treba rozumieť právnickú osobu s právnou subjektivitou odvodenou od niektorej z registrovaných cirkví a náboženských spoločností, ktorá bola ako účelové zariadenie zriadená registrovanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou, jej organizačnou zložkou, alebo inou oprávnenou právnickou osobou s odvodenou právnou subjektivitou od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, respektíve vo svojom základom dokumente má vyslovene uvedené, že je účelovým zariadením cirkví alebo z povahy jej činnosti, hlavného zamerania a formy v súlade so základným dokumentom cirkvi vyplýva, že má charakter účelového zariadenia

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod rôznymi právnymi formami registrovanými ŠÚ SR, podľa toho o akú organizáciu sa jedná. Číselník ŠÚ SR rozlišuje právnú formu organizácie a nie zriaďovateľa, preto pokiaľ pôjde napríklad o nadáciu zriadenú cirkvou bude sa nachádzať pod právnou formou nadácia. ŠÚ SR neregistruje samostatne účelové zariadenia cirkví a náboženskej spoločnosti len z hľadiska druhu vlastníctva cirkvi, a preto ich nie je možné samostatne vyčleniť.

Pod samostatnou právnou formou budú zahrnuté cirkevné organizácie, právna forma 721 – Cirkevná organizácia.

- stavovské organizácie – profesijné komory zriadené osobitnými zákonmi (napríklad Komora sociálnych pracovníkov,...)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 741 – Stavovská organizácia – profesná komora a 745 – Komora (s výnimkou profesných komôr.

- záujmové združenia právnických osôb (na základe občianskeho zákonníka)

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora, pokiaľ pôjde o súkromné organizácie. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 751 – Záujmové združenia právnických osôb.

- súkromné školy (materská škola, základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, stredná športová škola, škola umeleckého priemyslu, konzervatórium, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základná umelecká škola, jazyková

škola) zaradené do siete škôl a školských zariadení v zmysle zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhlášky MŠ SR o súkromných školách č. 280/1994 Z. z. – register škôl regionálneho školstva

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora podľa typu právnej formy. Organizácie, ktoré sú zriadené napríklad ako spoločnosť s ručením obmedzeným zahrnuté nebudú, keďže je predpoklad, že ide o súkromné zariadenie generujúce zisk. Organizácie zriadené ako neziskové organizácie budú zahrnuté pod danou právnou formou (119 – Nezisková organizácia). Organizácie, ktoré sú Rozpočtovými alebo Príspevkovými organizáciami nebudú zahrnuté z dôvodu, že nespĺňajú kritérium, že musí ísť o súkromnú organizáciu.

- obchodné spoločnosti zriadené za iným účelom ako je podnikanie v zmysle § 56 Obchodného zákonníka

V zmysle Obchodného zákonníka § 56 je Obchodná spoločnosť (ďalej len „spoločnosť“) právnickou osobou založenou za účelom podnikania. Spoločnosťami sú verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie. Spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť môžu byť založené aj za iným účelom, pokiaľ to osobitný zákon nezakazuje.⁹⁹

V tomto zmysle možno predpokladať, že väčšina takýchto spoločností je zriaďovaná za účelom podnikania, pričom v spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve, zakladateľskej listine alebo v stanovách musí byť uvedený predmet podnikania. Takisto návrh na zápis do obchodného registra musí obsahovať potvrdenie živnostenského alebo podnikateľského oprávnenia.

Ďalej § 221 Obchodného zákonníka definuje družstvo ako spoločenstvo neuzavretého počtu osôb založeným za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Na určenie zisku, ktorý sa má rozdeliť medzi členov podľa § 236 Obchodného zákonníka, sa uznáva členská schôdza pri prerokovaní individuálnej účtovnej závierky. Ak zo stanov nevyplýva niečo iné, určí sa podiel člena na zisku určenom na rozdelenie medzi členov pomerom výšky jeho splateného vkladu k splateným vkladom všetkých členov; u členov, ktorých členstvo v rozhodnom roku trvalo len časť roka, sa tento podiel pomerne kráti. Stanovy družstva alebo uznesenie členskej schôdze, ak to stanovы pripúšťajú, môžu určiť iný spôsob vymedzenia podielu člena na zisku, ktorý sa má rozdeliť medzi členov.¹⁰⁰

Podľa verejnej databázy DATAcube. vedenej ŠÚ SR bolo na Slovensku v roku 2020 233 117 spoločností s ručením obmedzeným a 5 404 akciových spoločností. Družstiev na Slovensku bolo 1 424. Ide tak spolu o 240 tisíc organizácií.

Je potrebné uviesť, že z tak rozsiahleho súboru organizácií nie je možné jednoduchým stanovením kritérií vybrať spoločnosti, ktoré sú síce zriadené podľa Obchodného zákonníka, ale v skutočnosti nie sú zriadené za účelom podnikania.

⁹⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20201001#predpis.cast-tretia>; cit-online (24.6.2021)

¹⁰⁰ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20201001#predpis.cast-tretia>; cit-online (24.6.2021)

Príručka OSN 2018 definuje príbuzné organizácie (práve družstvá a vzájomné spoločnosti), ktoré sú pod kontrolou svojich členov na základe princípu jedna osoba/jeden hlas a neriadia sa podľa investora na základe investovaného kapitálu. Najbližšie k tejto definícii majú práve družstvá definované Obchodným zákonníkom. Avšak príručka OSN 2018 definuje, že aj keď môžu rozdeľovať zisk svojim členom, sú vo svojej schopnosti robiť to často limitovaní a musia operovať pod tzv. kapitálovým zámkom, čo je dôkazom ich verejno-prospešného charakteru.

Zistiť, či je organizácia významne limitovaná pokiaľ ide o distribúciu prebytku (zisku), je zložité, keďže nesmie rozdeliť viac ako polovicu akéhokoľvek prebytku, ktorý vytvorila svojim riaditeľom, zamestnancom, investorom, alebo iným zainteresovaným stranám. Príručka OSN 2018 definuje, že to má zakázané zo zákona, čo v Obchodnom zákonníku nie je, alebo zo zriaďovacej listiny, alebo je tento zákaz daný sústavou všeobecných zvyklostí. Tento atribút odlišuje jednotky tretieho sektora od korporácií, ktoré umožňujú distribúciu všetkých vygenerovaných prebytkov svojim vlastníkom alebo držiteľom akcií. Takto koncipované kritérium nie je možné jednoducho vyhodnotiť, či vyčítať z RPO, alebo predkladaných výkazov a zdrojových údajov.

V tomto prípade by bolo potrebné individuálne vyhodnotiť spoločenské zmluvy, zakladateľské zmluvy, zakladateľské listiny alebo stanovky, čo nie je z hľadiska požadovaného výsledku efektívne a rentabilné. Ďalšiu informáciu môžu poskytnúť účtovné závierky a dosahovanie zisku, avšak nie je možné zistiť, či fungujú pod kapitálovým zámkom. V neposlednom rade je možné rozšíriť existujúce zisťovania realizované v týchto organizáciách a cielene zisťovať, či niektoré spĺňajú požadované kritériá na zaradenie do tretieho sektora, čo však znamená zvýšenú administratívnu záťaž spracovateľských jednotiek aj nákladnejšie spracovanie zisťovania.

Z uvedených dôvodov, ale aj na základe praxe z krajín, ktoré zostavujú satelitné účty tretieho sektora, sa neodporúča zaradiť takéto organizácie do súboru jednotiek, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora a ponechať jeho zameranie primárne na neziskové inštitúcie.

- Slovenský červený kríž

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 119 – Nezisková organizácia.

- Poľovnícke organizácie podľa zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 141 – Poľovnícka organizácia.

- Slovenský rybársky zväz je občianske združenie (Slovenský rybársky zväz (SRZ) ako najväčšie občianske združenie na Slovensku združuje 122 miestnych a mestských organizácií s členskou základňou okolo 120 000 členov, vrátane detí a mládeže

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 701 – Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.).

- Slovenský zväz záhradkárov je občianske združenie

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Zahrnuté sú pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 701 – Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.).

- Súkromné vysoké školy – niektoré sú ako s. r. o. a niektoré ako neziskové organizácie VPS – celkovo ide o 11 škôl

Definované organizácie budú zahrnuté v súbore organizácií, za ktoré bude zostavený Satelitný účet tretieho sektora. Vysoké školy pod právnou formou registrovanou ŠÚ SR 382 – Verejnoprávna inštitúcia, budú zahrnuté aj na základe praxe ČSÚ. Ďalej budú zahrnuté všetky vysoké školy, ktoré sú neziskové organizácie poskytujúca všeobecne prospešné služby registrované pod právnou formou 120, neziskové organizácie registrované pod právnou formou 119. Vylúčené budú vysoké školy zriadené ako akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a rozpočtové organizácie.

3.3.1.3. Početnosť a charakteristiky súboru organizácií zahrnutých do Satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely

Celý súbor organizácií zostavený na základe definovaných právnych foriem zahŕňa **87 421** organizácií (**k 30.6.2021**) a prechádza takmer všetkými sektormi národného hospodárstva.

Postup tvorby výsledného súboru:

1. Do súboru boli zahrnuté právne formy PF: 117, 118, 119, 120, 271, 701, 711, 721, 741, 745, 141, 273, 272, 382, 751, 911, 921, 931, 731
2. Už pri prvotnom výbere len aktívnych organizácií zo súboru vypadli PF: 931 – Zastúpenie zahraničnej právnickej osoby a 731 – Organizačné jednotky združení.
3. Na základe vyššie uvedených kritérií výberu organizácií bolo potrebné súbor jednotiek „očistiť“ o tie, ktoré vzhľadom na definované kritéria nespádajú do tretieho sektora. Napríklad organizácie spadajúce priamo do sektora verejnej správy, či vlastnené verejným sektorom. Vylúčené tak boli organizácie so sektorovým zaradením S.11001- verejné nefinančné korporácie, S.13110 – Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia), S.13130 – Miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia), S.13140 – Fondy sociálneho zabezpečenia.
Výsledný súbor obsahuje 20 organizácií zaradených do sektora S.13110 – Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia), keďže ide o vysoké školy a univerzity, ktoré do satelitného účtu tretieho sektora zaraďuje napríklad aj ČSÚ.
4. Ďalšie úpravy boli vykonané na PF 271 – Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov, keďže súbor obsahoval aj organizácie, ktoré sú pozemkovým spoločenstvom. Pozemkové spoločenstvá sa vyčlenili z PF 271 a majú vytvorenú vlastnú PF 272. V zmysle charakteristík a kritérií, pozemkové spoločenstvá nebudú predmetom satelitného účtu tretieho sektora. Organizácie boli zo súboru vylúčené na základe SK NACE a mali by byť priradené do PF 272.
5. Právna forma PF 272 – Pozemkové spoločenstvo, bola z výsledného súboru vylúčená, keďže všetky organizácie s touto právnou formou boli pozemkovými spoločenstvami alebo urbármí.
6. Z PF 382 – Verejnoprávna inštitúcia boli do výsledného súboru zaradené iba organizácie registrované v sektore S.15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam a 20 organizácií registrovaných v S.13110 – Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia), keďže sa jedná o vysoké školy a univerzity. Tieto inštitúcie sa ponechali na základe SK NACE 85420 – terciárne vzdelávanie.

7. Z takto upraveného súboru boli odstránené duplicitné záznamy o organizáciách.

Upravený, výsledný súbor je tvorený **76 224** organizáciami spĺňajúcimi medzinárodné kritéria pre zaradenie do tretieho sektora, pričom súbor pracuje len s **aktívnymi organizáciami**.

Tabuľka 2: Početnosť súboru a štruktúra podľa sektora pre národné účty a právnej formy (k 30.6.2021)

Právna forma	Sektor					Spolu
	11002	11003	12602	13110	15000	
117	2				483	485
118					499	499
119	32				946	978
120	45	2			1 637	1 684
141					2 885	2 885
271	29				10 029	10 058
272					4	4
273					266	266
382				20	7	27
701	645		1		54 103	54 749
711					66	66
721	8				3 119	3 127
741	74				1	75
745	43					43
751	184		10		974	1 168
911					8	8
921	5				97	102
Spolu	1 067	2	11	20	75 124	76 224

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Subsektory

11002 – Súkromné nefinančné korporácie

11003 – Nefinančné korporácie pod zahraničnou kontrolou

12602 – Národné súkromné finančné pomocné inštitúcie

13110 – Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)

15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

Väčšina jednotiek (75 124) výsledného súboru je zaradená v sektore Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam, pričom tieto jednotky pokrývajú až 98,6 % súboru organizácií spadajúcich do tretieho sektora. Z uvedeného možno predpokladať, že sektorové účty za sektor S.15000 poskytujú do značnej miery reálny obraz aj za celý tretí sektor.

Vo výslednom súbore jednotiek sa nachádzajú aj také jednotky, o ktorých ŠÚ SR vie, že **nemá o nich informácie**, teda organizácie by mali byť aktívne, ale detailnejšie informácie nie sú prístupné. Na tento účel je vedený číselník, ktorý umožňuje tieto organizácie identifikovať – Status jednotky: STATUS (kódy číselníka ev. č. 0033/STATUS – STATUS 900).

Keďže vo výslednom súbore je takýchto jednotiek **43 705**, nebudú sa vyradovať, ale ŠÚ SR ich aktívne zaraďuje do opory zisťovania so snahou získať o nich údaje.

Tabuľka 3: Súbor jednotiek so statusom 900 (k 30.6.2021)

Právna forma	Sektor			Spolu
	11002	12602	15000	
117			99	99
118			179	179
119	4		96	100
120	2		379	381
141			1 742	1 742
271	15		7 250	7 265
272			1	1
273			237	237
382			2	2
701	390		31 612	32 002
711			24	24
721			871	871
741	45			45
745	10			10
751	86	2	584	672
911			3	3
921	2		70	72
Spolu	554	2	43 149	43 705

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Subsektory

11002 – Súkromné nefinančné korporácie

12602 – Národné súkromné finančné pomocné inštitúcie

15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

Výsledný súbor organizácií zodpovedá špecifickým požiadavkám ÚSV ROS a je zostavený v súlade s medzinárodnými metodikami.

Štátna štatistika môže zverejňovať iba agregované údaje. Údaje za organizácie, ktoré sa v niektorej právnej forme, či sektore nachádzajú v nízkej početnosti, nebudú môcť byť samostatne publikované, keďže štatistika nepovoľuje zverejňovanie individuálnych údajov a z takto zostaveného satelitného účtu, by bolo možné jednoducho identifikovať o akú organizáciu sa jedná.

Zároveň súbor organizácií, ktoré spadajú do tretieho sektora je len miernym rozšírením sektora S.15000 – Neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam, čo znamená, že súčasné sektorové účty poskytujú významnú mieru údajov aj za tretí sektor, pričom neposkytujú všetky údaje satelitného účtu odporúčané medzinárodnými metodikami (ako napríklad dobrovoľnícka práca) a neposkytujú triedenia podľa právnych foriem.

3.3.2. Výber toho, čo je relevantné z národných účtov

„Podľa metodiky SNA 2008 (SNA 2008, paragraf 23.31) prvá časť satelitného účtu zodpovedá presne tým účtom, ktoré sú v postupnosti účtov podľa SNA 2008. V skutočnosti to možno považovať za jednoduchú agregáciu subsektorov, v ktorých sa vybrané neziskové organizácie nachádzajú, teda časť v sektore nefinančných korporácií a časť v sektore neziskových organizácií

slúžiacich domácnostiam. Neziskové organizácie zaradené v sektore verejnej správy sú vyňaté zo satelitného účtu¹⁰¹ okrem subjektov poskytujúcich terciárne vzdelávanie.

Z pohľadu metodiky ESA 2010 možno uvažovať o zostavení celej postupnosti účtov (nefinančných a finančných) za zvolené organizácie, ktoré by boli agregované v subsektoroch a spolu za tretí sektor. Položky Satelitného účtu tretieho sektora by boli totožné s transakciami definovanými metodikou ESA 2010.

Ďalšie rozšírenie satelitného účtu oproti rozsahu definovanému v národných účtoch spočíva (SNA 2008, paragraf 23.34) v zahrnutí **odhadu hodnoty dobrovoľníckej práce** vykonanej v neziskových organizáciách. Dobrovoľnícka práca predstavuje významný príspevok vo väčšine neziskových organizácií. Jej hodnota sa odhaduje na základe sadzieb odmeňovania zamestnancov na obdobnej pracovnej pozícii a nie na základe možných nákladov na dobrovoľníkov. Okrem postupnosti účtov a hodnoty dobrovoľníckej práce, môže satelitný účet zahŕňať ďalšie tabuľky (SNA 2008, paragraf 23.37), ktoré zobrazia napríklad podrobnosti o získaných príjmoch v členení podľa sektoru pôvodu a druhu transakcie. Odporúča sa zobrazit' príjmy z verejného sektora rozdelené na tržby a granty a ďalšie príjmy prichádzajúce zo zvyšku domáceho hospodárstva rozdeliť na súkromné tržby a bežné transfery (dary). Tam, kde je to možné, by mali byť tržby a transfery členené na tie, ktoré pochádzajú z domácej ekonomiky a tie zo zahraničia.

Ďalšie doplňujúce údaje môžu zobrazovať informácie o počte zamestnancov, dobrovoľníkov, subjektov a členov organizácie. Navyše môžu byť uvedené niektoré údaje z finančného účtu a o aktívach, ktoré neziskové organizácie vlastnia.¹⁰²

Obdobne postupuje aj ČSÚ pri zostavovaní satelitného účtu neziskových inštitúcií. Príručka OSN 2018 – Satelitný účet neziskových a obdobných inštitúcií a dobrovoľníckej práce (kapitola 4) – poskytuje podrobný popis zostavenia a vzor satelitného účtu v zmysle metodiky SNA 2008.

Kľúčové toky

Potrebné dátové položky možno označiť za kľúčové toky, či premenné, ktoré už sú zahrnuté do ústredného rámca národných účtov.

Príručka OSN 2018 definuje (príručka OSN 2018, paragraf 4.4) jadro satelitného účtu tretieho sektora z kľúčových premenných, ktoré poskytujú informácie o správaní inštitucionálnych jednotiek, o činnostiach ktorými sa zaoberajú, konkrétne o produkcii, spotrebe a akumulácii aktív, ako aj o transakciách a tokoch medzi nimi (SNA 2008, paragraf 1.7). Táto logická postupnosť vzájomne prepojených tokov a stavov sa označuje ako „postupnosť účtov“ (SNA 2008, paragraf 1.13 – 1.22).¹⁰³

¹⁰¹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (9.4.2021)

¹⁰² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (9.4.2021)

¹⁰³ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (7.5.2021)

Rovnaká logika národných účtov a kľúčových premenných je dodržaná aj v metodike ESA 2010. Obe metodiky zostavujú postupnosť účtov po sektoroch. Keďže tretí sektor definuje organizácie z rôznych sektorov, bude potrebné určiť (vypočítať prípadne odhadnúť) kľúčové premenné za jednotlivé určené organizácie a skombinovať ich do postupnosti účtov za nový tretí (neziskový) sektor.

Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.7) odporúča vykázat transakcie z bežných účtov. Bežné účty zaznamenávajú produkciu výrobkov a služieb, tvorbu dôchodku na základe produkcie, následné rozdeľovanie a znovurozdeľovanie dôchodkov medzi inštitucionálne jednotky, ako aj použitie dôchodku pre účely spotreby alebo úspor.¹⁰⁴ Príručka OSN 2018 sa odvoláva na metodiku SNA 2008, z ktorej vychádza metodika ESA 2010.

ŠÚ SR pri zostavení národných účtov vychádza z metodiky ESA 2010, preto je potrebné uviesť postupnosť účtov podľa metodiky ESA 2010, ktorá však zodpovedá odporúčaniam príručky OSN 2018.

Tabuľka 4: Existujúce kľúčové dátové položky bežného účtu, ktoré je potrebné prevziať do Satelitného účtu tretieho sektora

Účet	Transakcia/bilančná položka	Kód ESA 2010
Účet produkcie	Produkcia	P.1
	Trhová produkcia	P.11
	Produkcia pre vlastné konečné použitie	P.12
	Netrhová produkcia (NZISD)	P.13
	Medzis potreba	P.2
	Hrubá pridaná hodnota	B.1g
	Spotreba fixného kapitálu	P.51c
	Čistá pridaná hodnota	B.1n
Účet tvorby dôchodkov	Odmeny zamestnancov	D.1
	Dane na produkciu a dovoz	D.2
	Subvencie	D.3
	Hrubý prevádzkový prebytok	B.2g
Účet rozdelenia prvotných dôchodkov	Dôchodky z majetku	D.4
	Hrubé saldo prvotných dôchodkov	B.5g
Účet druhotného rozdelenia dôchodkov	Ostatné dávky sociálneho poistenia	D.622
	Rôzne bežné transfery	D.75
Účet použitia disponibilného dôchodku	Hrubý disponibilný dôchodok	B.6g
	Výdavky na konečnú spotrebu	P.3
	Hrubé úspory	B.8g
Účet prerozdelenia naturálnych dôchodkov	Naturálne sociálne transfery	D.63

Zdroj: Príručka OSN 2018, Tabuľka 4.1, upravená na ESA 2010, poskytuje sa iba zoznam neopakujúcich sa dátových prvkov, ktoré sú s vysokou pravdepodobnosťou relevantné pre tretí sektor

Ďalšie transakcie alebo toky zahrnuté v satelitnom účte podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.7) sú vykázané v účtoch akumulácie. Účty akumulácie pokrývajú zmeny

¹⁰⁴ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (7.5.2021)

aktív a pasív a zmeny čistého majetku a zahŕňujú nasledovné štyri účty: kapitálový účet, finančný účet, účet ostatných zmien objemu aktív a účet precenenia.¹⁰⁵ Rovnako ako v prípade bežných účtov, príručka OSN 2018 sa odvoláva na metodiku SNA 2008, z ktorej vychádza metodika ESA 2010.

ŠÚ SR pri zostavení národných účtov vychádza z metodiky ESA 2010, preto je potrebné uviesť postupnosť účtov podľa metodiky ESA 2010, ktorá však zodpovedá odporúčaniam príručky OSN 2018.

Tabuľka 5: Existujúce kľúčové dátové položky účtu akumulácie, ktoré je potrebné preziať do Satelitného účtu tretieho sektora

Účet	Transakcia/tok/bilančná položka	Kód ESA 2010
Kapitálový účet	Tvorba hrubého kapitálu	P.5g
	Tvorba hrubého fixného kapitálu	P.51g
	Spotreba fixného kapitálu	P.51c
	Zmena stavu zásob	P.52
	Nadobudnutie mínus úbytok cenností	P.53
	Nadobudnutie mínus úbytok neprodukovaných aktív	NP
	Kapitálové transfery, prijaté	D.9r
	Kapitálové transfery, platené	D.9p
	Čisté pôžičky poskytnuté (+)/prijaté (-)	B.9
Finančný účet	Čisté prírastky finančných aktív	F
	Menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ)	F.1
	Obeživo a vklady	F.2
	Dlhové cenné papiere	F.3
	Pôžičky	F.4
	Majetkové účasti a akcie investičných fondov	F.5
	Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk	F.6
	Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie	F.7
	Ostatné pohľadávky/závazky	F.8
Účet ostatných zmien objemu aktív	Ekonomický vznik aktív	K.1
	Ekonomický zánik neprodukovaných aktív	K.2
	Straty spôsobené živelnými pohromami	K.3
	Konfiškácia majetku bez náhrady	K.4
	Ostatné zmeny objemu inde nezahrnuté	K.5
	Zmeny klasifikácie	K.6
	Ostatné zmeny objemu spolu	
	Zmeny čistého majetku v dôsledku ostatných zmien objemu aktív	B.102
Účet precenenia	Nefinančné aktíva	AN
	Finančné aktíva/pasíva	AF

Zdroj: Príručka OSN 2018, Tabuľka 4.2, upravená na ESA 2010, poskytuje sa iba zoznam neopakujúcich sa dátových prvkov, ktoré sú s vysokou pravdepodobnosťou relevantné pre tretí sektor

¹⁰⁵ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (7.5.2021)

Detaily o zdrojových príjmoch

Príjmy neziskových inštitúcií podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.9) sú okrem tržieb z predaja sektoru verejnej správy, iným podnikom a domácnostiam, aj z transferov (grantov) od vlády a korporácií, z členských príspevkov platených jednotlivcami a inštitúciami a filantropických darov od domácností, korporácií a iných neziskových inštitúcií (napríklad nadácií). V najrozvinutejších krajinách predstavujú platby vlády neziskovým organizáciám, či už priame ako nákupy (kontrakty) alebo granty, alebo nepriame prostredníctvom úhrady za služby poskytnuté jednotlivcom, 40 až 80 % celkového príjmu neziskových inštitúcií.

Štandardné ponímanie príjmových tokov v systéme národných účtov spôsobuje, že je ťažké identifikovať niektoré z týchto zdrojov príjmov v národných účtoch. Napríklad štátne transfery smerujúce do tretieho sektora sú kombinované s ostatnými bežnými transfermi, kde je to spojené s transfermi zo zahraničia, členskými poplatkami platenými domácnosťami neziskovým inštitúciám, či filantropickým sprostredkovaním (t. j. dary neziskovým inštitúciám od domácností, filantropických sprostredkovateľov alebo súkromných firiem). Okrem toho, štátne kontrakty sú považované za trhové služby a následne zaznamenané spolu s inou produkciou tretieho sektora. (príručka OSN 2018, paragraf 4.10)

Na objasnenie miery štátnej pomoci a súkromnej charitatívnej podpory tretieho sektora príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.11) odporúča, aby satelitný účet tretieho sektora doplnil štandardné vykazovanie o príjmových tokoch fondov do tretieho sektora na základe typu transakcie, preskupenia rôznych tokov do štyroch kategórií založených primárne na zdroji príjmu a iba sekundárne na type transakcie. Tieto štyri kategórie sú:

- (a) štátna podpora, vrátane grantov, kontraktov, refundačných platieb a transferov zo zahraničia;
- (b) neštátne nákupy;
- (c) charitatívne transfery od jednotlivcov, korporácií, nadácií a zo zahraničia; a
- (d) členské poplatky.¹⁰⁶

Tabuľka 6: Príjmové toky do tretieho sektora: Satelitný účet tretieho sektora vs. Kategorizácia systému národných účtov

Kategorizácia satelitného účtu tretieho sektora	Kategórie národných účtov, v ktorých možno nájsť premenné satelitného účtu tretieho sektora
Zdroj a typ transakcie	Typ transakcie
Verejná správa	
Štátne transfery	Transfery (D.75) vrátane tých zo zahraničia
Z toho zo zahraničia (S.2)	Transfery (D.75)
Štátne kontrakty	Produkcia (P.11)
Štátne kupóny	Produkcia (P.11)
Neštátne platby	
Nákupy domácností	Produkcia (P.11)
Nákupy korporácií	Produkcia (P.11)
Nákupy tretieho sektora	Produkcia (P.11)
Dividendy, nájomné, úroky, apod.	Dôchodok z majetku (D.4)
Poplatky platené	
Korporáciami	Produkcia (P.11)

¹⁰⁶ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.5.2021)

Kategorizácia satelitného účtu tretieho sektora	Kategórie národných účtov, v ktorých možno nájsť premenné satelitného účtu tretieho sektora
<i>Subsektormi tretieho sektora</i>	Produkcia (P.11)
Domácnosti	Transfery (D.75) vrátane tých zo zahraničia
Filantropia od	
Domácností	Transfery (D.75)
Z toho imputovaná hodnota dobrovoľníckej práce	
Nadácií	Transfery (D.75)
Korporácií	Transfery (D.75)
Zahraničia (S.2)	Transfery (D.75)
Kapitálové transfery od	
Domácností	Transfery (D.9)
Nadácií	Transfery (D.9)
Korporácií	Transfery (D.9)
Zahraničia (S.2)	Transfery (D.9)
SPOLU	SPOLU

Zdroj: Príručka OSN 2018, Tabuľka 4.3, upravená na ESA 2010

Pri zostavovaní príjmových transakcií je potrebné si uvedomiť (príručka OSN 2018, paragraf 4.12), že v závislosti od daného typu jednotky tretieho sektora sú predplatné a členské príspevky platené neziskovým organizáciám slúžiacich firmám súčasťou trhovej produkcie týchto neziskových inštitúcií, zatiaľ čo predplatné a členské príspevky platené neziskovým inštitúciám slúžiacim domácnostiam sa považujú za rôzne bežné transfery (SNA 2008, paragraf 4.89), t. j., spolu s charitatívnymi darmi a štátnymi transfermi. Obdobne sa postupuje aj v súlade s metódikou ESA 2010, ktoré členské platené neziskovým organizáciám slúžiacich firmám odčleňuje do tržieb.

Ďalej poplatky do zdravotných alebo sociálnych klubov, majú skôr charakter platby za službu alebo iné výhody dostupné len pre členov a nie charitatívnych príspevkov dostupných pre služby otvorené pre širokú verejnosť. Tieto členské príspevky majú byť vykazované samostatne za jednotky tretieho sektora, čo umožní oddeliť od seba podiel takých členských príspevkov, ktoré skutočne predstavujú filantropickú pomoc, ako sú príspevky environmentálnym organizáciám, či organizáciám pre ľudské práva, od poplatkov, ktoré sú v podstate nákupom „klubových výrobkov“.¹⁰⁷

¹⁰⁷ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.5.2021)

Tabuľka 7: Informácie potrebné na objasnenie príjmových tokov v satelitnom účte tretieho sektora

Tok	Kód ESA 2010	Dodatočné informácie potrebné pre TSE-SÚ
Produkcia	P.1	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikovať časť produkcie, ktorú možno pripísať štátnym kontraktom a úhradám za služby poskytované domácnostiam
Rôzne bežné transfery	D.75	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikovať podiel štátnych transferov na rôznych bežných transferoch • Identifikovať tú časť rôznych bežných transferov, ktorá zodpovedá predplatnému a členským príspevkom neziskovým organizáciám slúžiacim domácnostiam • Identifikovať časť rôznych bežných transferov týkajúcu sa filantropických darov od korporácií a domácností • Identifikovať časť rôznych bežných transferov zo zahraničia (ak je to možné podľa zdrojov)
Kapitálové transfery, prijaté	D.9r	<ul style="list-style-type: none"> • Samostatne identifikovať kapitálové transfery od štátu, korporácií a domácností a zo zahraničia (ak je to možné podľa zdrojov)

Zdroj: Príručka OSN 2018, Tabuľka 4.4, upravená na ESA 2010

Netrhová produkcia trhových jednotiek tretieho sektora¹⁰⁸

Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.21) otvára otázku netrhovej produkcie, ktorá by v ideálnom prípade vyžadovala ďalšie rozpracovanie v rámci Satelitného účtu tretieho sektora. V štandardnom prístupe založenom na metodike SNA 2008 alebo ESA 2010 je netrhová produkcia odhadnutá pre NZISD, avšak nie pre neziskové inštitúcie alebo „príbuzné“ inštitúcie, ktoré sú alokované do sektora korporácií, za predpokladu, že trhoví výrobcovia nevytvárajú netrhovú produkciu, to však neznamená, že nemajú významnú netrhovú produkciu. Takáto produkcia je typicky podporená dobrovoľníckou prácou, charitatívnymi príspevkami alebo ostatnými transfermi, ktoré sa neukážu v príjmoch z predaja. Napríklad vzdelávacia alebo zdravotnícka inštitúcia môže poskytovať niektoré služby zadarmo, alebo za ceny nižšie ako sú výrobné náklady. Zatiaľ čo netrhová produkcia trhovej jednotky nie je zahrnutá do národných účtov, takáto produkcia by mala byť odhadnutá pre účely zostavenia satelitného účtu tretieho sektora, s cieľom určiť skutočnú pridanú hodnotu inštitúcií tretieho sektora.

Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.22) odporúča, aby sa pre účely konštrukcie satelitného účtu tretieho sektora netrhová produkcia trhových jednotiek tretieho sektora ocenila tým istým spôsobom ako SNA 2008 (v prípade SR ESA 2010) oceňuje produkciu netrhových neziskových inštitúcií, t. j. na základe prevádzkových nákladov plus hodnota dobrovoľníckej práce. **Tam kde náklady preyšujú tržby sa rozdiel medzi nákladmi a tržbami berie ako miera netrhovej produkcie. Avšak tam kde tržby preyšujú náklady predpokladáme, že netrhová produkcia sa rovná nule a že dobrovoľnícka práca, ak nejaká existuje, je súčasťou výrobných faktorov potrebných pre trhovú produkciu.**

¹⁰⁸ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.6.2021)

Ďalším špecifikom je, že mnohé organizácie krížovo dotujú svoje netrhové činnosti (sociálne alebo charitatívne) trhovými predajmi výrobkov a služieb. Ak tržby z predaja pokrývajú celkové prevádzkové náklady takejto organizácie, netrhová produkcia je v prípade metódy celkových výrobných nákladov neviditeľná. Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.23) v takýchto situáciách pripúšťa alternatívny prístup, ktorý je založený na metóde odhadu hodnoty priamej dobrovoľníckej práce vytvárajúcej fyzické výrobky a štruktúry (SNA 2008, par. 23.43). Tento alternatívny prístup najskôr meria objem výrobkov a služieb poskytnutých trhovou jednotkou tretieho sektora na netrhovom základe (napríklad, počet hodín starostlivosti o pacienta bezplatne, počet študentov, ktorí nemusia platiť školné, alebo počet klientov, ktorí získajú danú službu bezplatne), a následne týmto výrobkom a službám priradí trhovú hodnotu. Informácie o objeme netrhových výrobkov a služieb môžu byť dostupné z výročných správ tých jednotiek, ktoré takéto služby poskytujú a následne extrapolované na celkovú populáciu, ktorá je predmetom záujmu. Imputovaná trhovú hodnotu môže byť odhadnutá jednou z dvoch široko akceptovaných techník: reprodukčnými nákladmi alebo kontingenčným hodnotením. Technika reprodukčných nákladov determinuje imputovanú hodnotu netrhovej produkcie pomocou toho, čo by stálo zakúpenie podobných alebo porovnateľných výrobkov a služieb predávaných na trhu. Technika kontingenčného hodnotenia zisťuje príjemcov netrhových služieb na určenie toho, koľko by boli ochotní zaplatiť za tieto výrobky ak by si ich mali kúpiť na trhu. Podľa príručky OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.24) by mala byť hodnota netrhovej produkcie trhových jednotiek tretieho sektora vykazovaná spolu s hodnotou netrhovej produkcie jednotiek NZISD na riadku P.13 účtu produkcie.

Premenná tretieho sektora „pracovník“¹⁰⁹

Príručka OSN 2018 zdôrazňuje potrebu rozšíriť premenné satelitného účtu tretieho sektora o údaje za pracovníkov, ktoré zahŕňajú pracovníkov a dobrovoľníkov, keďže tvoria značnú časť z celkového počtu pracovníkov neziskových inštitúcií.

1. **Platené zamestnanie** (príručka OSN 2018, paragraf 4.26 až 4.30): Podľa rezolúcie Medzinárodnej organizácie práce (ILO) z 19-tej medzinárodnej konferencie „International Conference of Labor Statisticians“, zamestnanosť pokrýva všetky osoby zaoberajúce sa akoukoľvek činnosťou na vytváranie výrobkov alebo poskytovanie služieb za plat alebo zisk (2013 ICLS Resolution I, paragraf 27). Zamestnanosť sa typicky meria počtom osôb zamestnaných aspoň 1 hodinu počas špecifikovaného referenčného obdobia, bez ohľadu na počet skutočne odpracovaných hodín. Keďže niektoré zamestnané osoby pracujú na čiastočný úväzok, často sa používa ako alternatívna miera zamestnanosti tzv. ekvivalent úplného pracovného času. Takáto zamestnanosť reprezentuje počet hodín odpracovaných na plný úväzok, ktorý je definovaný ako celkový počet odpracovaných hodín všetkými pracovníkmi počas referenčného obdobia podelený priemerným počtom hodín za rok, ktoré reprezentujú prácu na úplný úväzok.

Spoľahlivé údaje o zamestnanosti sú k dispozícii zo zisťovania pracovných síl (výberové zisťovanie pracovných síl – VZPS). Podnikové zisťovania umožňujú odhad zamestnanosti v treťom sektore iba vtedy, ak je možné spárovať záznamy respondentov s existujúcim registrom jednotiek tretieho sektora. Zisťovania domácností umožňujú odhad zamestnanosti v treťom sektore iba vtedy, ak poskytnú pozitívnu identifikáciu inštitúcií, v ktorých sú respondenti zamestnaní a ak je možné tieto jednotky spárovať so záznamami registra jednotiek tretieho sektora.

¹⁰⁹ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.6.2021)

V prípade, že nie je možné identifikovať inštitúcie tretieho sektora je potrebné zaviesť nové zisťovanie. Najefektívnejším spôsobom je vytvoriť doplnok k existujúcemu zisťovaniu pracovných síl alebo inému podnikovému zisťovaniu, ktoré zbiera údaje o zamestnanosti, tak, že tento doplnok sa každého respondenta spýta iba na identifikovanie statusu tretieho sektora, alebo zisťovanie doplniť o ďalšie otázky.

V prípade, že nie je možné ďalšie zisťovanie, alternatívny odhad zamestnanosti za tretí sektor možno získať z odmien zamestnancov (D.1), ktoré sú dostupné ako súčasť ústredného rámca národných účtov. Pre tento účel možno podiel odmien zamestnancov tretieho sektora vypočítať spomedzi jednotiek daného odvetvia a výsledné percento aplikovať na celkový počet platených zamestnancov v tomto odvetví s cieľom odhadnúť počet platených zamestnancov spadajúcich do rámca tretieho sektora.

2. **Dobrovoľnícka práca** (príručka OSN 2018, paragraf 4.31 až 4.34): Medzinárodná konferencia ICLS vo svojej rezolúcii z roku 2013 definovala dobrovoľnícku prácu ako „neplatenú nepovinnú prácu; t. j. ako čas, ktorý jednotlivci venujú bezplatne činnostiam vykonávaným buď prostredníctvom organizácie alebo priamo pre iných mimo svojich domácností alebo príbuzných rodinných príslušníkov. Koncept „príbuzní rodinní príslušníci“ je samozrejme do určitej miery nejednoznačný a z krajiny na krajinu sa môže líšiť. Pre účely porovnateľnosti je odporúčané použiť koncept „najbližšia rodina“ alebo „blízki príbuzní“, čo znamená rodičia, starí rodičia, súrodenci, deti a vnúčatá členov domácnosti.

Pre účely satelitného účtu tretieho účtu je mimoriadne dôležitých nasledujúcich šesť mier dobrovoľníckej práce:

- 1) počet osôb, ktorí vykonávali dobrovoľnícku prácu počas daného referenčného obdobia;
- 2) počet hodín výkonu dobrovoľníckej práce;
- 3) či je dobrovoľnícka práca vykonávaná priamo, alebo prostredníctvom organizácie, a ak áno, o aký typ organizácie ide;
- 4) odvetvie (oblasť), do ktorej organizácia, cez ktorú je dobrovoľnícka práca vykonávaná, spadá;
- 5) úlohy, ktoré sú dobrovoľníkmi vykonávané; a
- 6) peňažná hodnota, ktorá je touto prácou reprezentovaná.

Päť z nich je priamo merateľných a šiesty je odvodený od nich v kombinácii s dodatočnými údajmi.

Príručka OSN 2018 odporúča oceniť dobrovoľnícku prácu prostredníctvom metódy „reprodukčných nákladov“.

3. **Ocenenie dobrovoľníckej práce** (príručka OSN 2018, paragraf 4.35 až 4.50): Pri metóde reprodukčných nákladov je hodnota dobrovoľníckej práce imputovaná tým, čo by stálo najatie niekoho na platenú prácu takú, ktorú by dobrovoľník urobil zadarmo. Tento prístup si v podstate vyžaduje merať dĺžku trvania (počet hodín) vykonávanej dobrovoľníckej práce a aplikovať príslušnú váhu, ktorú získame počtom pracovníkov vykonávajúcich porovnateľnú prácu.

Metódy určenia vhodnej reprodukčnej mzdy:

- 1) **Všestranná metóda** – aplikuje priemernú hrubú mzdu naprieč celým radom odvetví a povolání. Možné alternatívy zahŕňujú: (a) priemernú mzdu podľa odvetví; (b) priemernú mzdu podľa povolania; (c) priemerné mzdy vysoko, stredne a nízko-kvalifikovaných pracovníkov; alebo (d) minimálnu mzdu, prípadne mzdu, ktorá sa viaže k nízko-plateným povolaniam, ako je sociálna práca bez ubytovania alebo ostatné osobné služby.

- 2) **Metóda špecialistu** – určuje mzdy, ktoré sú špecifické pre dané odvetvie, povolanie a (ak je to uskutočniteľné), aj pre kvalifikáciu a úroveň skúseností vyžadovaných pre vykonávanú dobrovoľnícku prácu. Aplikovanie metódy špecialistu vyžaduje určenie miezd vyplatených v tom istom odvetví pre tie isté povolania ako sú tie, ktoré sú vykonávané dobrovoľníkmi na báze organizácie a aplikovanie týchto miezd na čas strávený dobrovoľníckou prácou založenou na organizácii. Je potrebné vziať do úvahy aj rozdiely v kvalifikácii a úrovni skúsenosti medzi dobrovoľníkmi a platnými pracovníkmi, ak sú takéto informácie k dispozícii.

Vo svetle komplikácií, ktoré metóda špecialistu prináša a otázok o produktivite priamej dobrovoľníckej práce, sa odporúča oceniť priamu dobrovoľnícku prácu všestrannou metódou. Na implementáciu všestrannej metódy v kontexte priamej dobrovoľníckej práce sa odporúča použiť priemernú mzdu pre stavebníctvo, alebo pre opravy osobných potrieb a potrieb pre domácnosti pre priamu dobrovoľnícku prácu zameranú na produkciu výrobkov a priemernú mzdu pre sociálnu prácu bez ubytovania alebo pre ostatné osobné služby pre priamu dobrovoľnícku prácu, ktorá vedie k produkcii služieb.

Klasifikácie používané pri zostavovaní satelitného účtu

Pre identifikovanie oblastí činnosti inštitúcií patriacich do tretieho sektora sú podľa príručky OSN 2018 k dispozícii tri klasifikačné systémy:

- a) **International Standard Industrial Classification System (ISIC)** – vyvinutá OSN na klasifikovanie údajov podľa druhu ekonomickej činnosti (ISIC Rev. 4). V súčasnosti existuje už štvrtá verzia tohto systému po veľkej revízii ukončenej v roku 2008. Viaceré krajiny alebo regióny vyvinuli svoje regionálne varianty tohto systému. Tri najznámejšie sú: klasifikácia North American Industry Classification System (NAICS), vyvinutá v USA a používaná aj v Kanade a Mexiku, Európsky náprotivok známy ako NACE, ktorý vznikol pod záštitou Eurostatu, a štandardná odvetvová klasifikácia v Austrálii a na Novom Zélande (ANZIC). (príručka OSN 2018, paragraf 5.2)¹¹⁰

SK NACE Rev. 2 – Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2 (2008)¹¹¹

Klasifikácia je určená na kategorizáciu údajov **podľa hlavnej činnosti ekonomického subjektu** ako štatistickej jednotky, napr. miestnej jednotky, závodu, podniku. Poskytuje základňu na prípravu rôznych štatistík – výstupy, vstupy do produkčného procesu, tvorba kapitálu a finančné transakcie ekonomických subjektov.

Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2 je vydaná Vyhláškou Štatistického úradu Slovenskej republiky z 18. júna 2007 č. 306/2007 Z. z., ktorou sa vydáva Štatistická klasifikácia ekonomických činností.

- b) **International Classification of Nonprofit and Third Sector Organizations (ICNP/TSO)**¹¹² – prvá revízia medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (ICNPO), ktorá bola vyvinutá začiatkom 90-tych rokov ako súčasť medzinárodného výskumného projektu určeného na generovanie systematických ekonomických údajov o neziskových inštitúciách celosvetovo. Potreba takejto špecializovanej klasifi-

¹¹⁰ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.6.2021)

¹¹¹ Klasifikácie; www.statistics.sk; cit-online (17.5.2021)

¹¹² OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.6.2021)

kačnej štruktúry pre neziskové organizácie vznikla, pretože medzinárodný klasifikačný systém neposkytoval dostatočné detaily potrebné na rozlišovanie medzi kľúčovými typmi neziskových inštitúcií. Ďalej rozširuje medzinárodnú klasifikáciu ekonomických činností, keďže v nej neboli dostatočne vypracované viaceré sociálne služby. Klasifikácia ICNPO bola extenzívne používaná najmä krajinami, ktoré sa pridrižovali odporúčaní príručky OSN 2003. Keďže príručka OSN 2018 odporúča rozšírenie rámca jednotiek, ktoré by mali byť pokryté satelitným účtom tretieho sektora, vyvoláva to potrebu výrazného rozšírenia klasifikácie ICNPO, ktoré by odrazilo činnosti príbuzných inštitúcií a priamej dobrovoľníckej práce. (príručka OSN 2018, paragraf 5.2)

Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora (ICNP/TSO) klasifikuje jednotky tretieho sektora podľa ekonomickej činnosti na najnižšej úrovni agregácie, a zároveň ich zoskupuje podľa podobných činností na vyšších klasifikačných úrovniach, čo prináša nové informácie, ktoré nie sú okamžite dostupné z existujúcich odvetvových klasifikácií (príručka OSN 2018, paragraf 5.8)

Štruktúra (príručka OSN 2018, paragraf 5.10). Systém ICNP/TSO pozostáva z troch hierarchicky organizovaných úrovní agregácie. Hlavné agregáty, nazývané „Sekcie“ sú ďalej členené na „Skupiny“, ktoré sú hlbšie členené na „Podskupiny“.

Tabuľka 8: Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora (ICNP/TSO)

Sekcia	Skupina	Podskupina	Názov
Sekcia A: Kultúra, komunikácie a rekreačné aktivity			
A	A10		Kultúra a umenie
		A11	Divadelné a výtvarné umenie
		A12	Múzeá, zoologické záhrady, parky, historické pamiatky a podobné inštitúcie
		A19	Kultúra a umenie inde neuvedené
	A20		Šport a rekreácia
		A21	Športové aktivity
		A22	Zábavné a rekreačné služby
		A29	Šport a rekreácia inde neuvedené
	A30		Informačné a komunikačné služby
A90		Kultúrne a umelecké služby inde neuvedené	
Sekcia B: Vzdelávacie služby			
B	B10		Predškolské, základné a stredoškolské vzdelávanie
		B11	Predprimárne vzdelávanie
		B12	Základné vzdelávanie
		B13	Stredoškolské vzdelávanie
		B19	Základné a stredoškolské vzdelávanie inde neuvedené
	B20		Vyššie vzdelávanie
		B21	Vysoké školy a univerzity
		B29	Vysokoškolské vzdelávanie inde neuvedené
	B30		Ostatné vzdelávanie
		B31	Technické, odborné a ďalšie vzdelávanie
		B32	Podporné služby v oblasti vzdelávania
B90		Vzdelávacie služby inde neuvedené	
Sekcia C: Služby v oblasti zdravia ľudí			
C	C10		Ambulantné zdravotné služby
		C11	Všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť

Sekcia	Skupina	Podskupina	Názov
		C12	Špecializované centrá ambulantnej starostlivosti
		C13	Núdzová lekárska pomoc
		C14	Lekárske a diagnostické laboratória
		C19	Ambulantné zdravotné služby inde neuvedené
	C20		Nemocnice
		C21	Všeobecné nemocnice
		C22	Špeciálne, psychiatrické nemocnice a nemocnice pre závislých od návykových látok
		C29	Nemocnice inde neuvedené
	C30		Ošetrovateľské služby a opatrovateľské služby s ubytovaním
		C31	Zariadenia ošetrovateľskej starostlivosti s ubytovaním
		C32	Starostlivosť o seniorov v domovoch
		C39	Ošetrovateľské služby a opatrovateľské služby s ubytovaním inde neuvedené
Sekcia D: Sociálne služby			
	D10		Individuálne a rodinné služby
		D11	Služby pre deti a mládež
		D12	Služby pre seniorov
		D13	Služby pre ľudí so zdravotným postihnutím
		D14	Rodinné služby
		D19	Ostatné individuálne a rodinné služby
	D20		Denná starostlivosť o deti
	D30		Pohotovostné a záchranné služby
		D31	Komunitné potravinové služby
		D32	Dočasné prístrešky
		D33	Pohotovostné a záchranné služby
		D34	Pomoc utečencom
		D39	Pohotovostné a záchranné služby inde neuvedené
	D40		Odborné rehabilitačné služby pre ľudí s prekážkami v zamestnaní
		D41	Pracovné poradenstvo alebo školiace činnosti
		D42	Chránené dielne
		D49	Služby pracovnej rehabilitácie inde neuvedené
	D90		Sociálne služby inde neuvedené
Sekcia E: Činnosti v oblasti ochrany životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat			
	E10		Správa / ochrana prírodných zdrojov
		E11	Pozemkové alebo vodohospodárske činnosti
		E12	Znižovanie znečistenia a kontrolné činnosti
		E13	Ekoturizmus
		E14	Ekologické poľnohospodárstvo a lesníctvo
		E19	Správa, zachovanie a ochrana prírodných zdrojov inde neuvedené
	E20		Zdravie a dobré životné podmienky zvierat
		E21	Svätyne a útulky pre zvieratá
		E22	Veterinárne služby
		E29	Zdravie a dobré životné podmienky zvierat inde neuvedené
	E90		Činnosti v oblasti ochrany životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat inde neuvedené
Sekcia F: Spoločenský a hospodársky rozvoj a činnosti v oblasti bývania			
F	F10		Výstavba domov a infraštruktúry
		F11	Výstavba domov

Sekcia	Skupina	Podskupina	Názov
		F12	Výstavba infraštruktúry
		F19	Výstavba domov a infraštruktúry inde neuvedené
	F20		Činnosti spoločenského a hospodárskeho rozvoja
	F30		Správa a údržba bývania
	F40		Verejnoprospešné služby a odpadové hospodárstvo
	F50		Samospráva pôvodných obyvateľov
	F90		Spoločenský a hospodársky rozvoj inde neuvedený
Sekcia G: Občianske, advokačné, politické a medzinárodné činnosti			
G	G10		Občianske, advokačné činnosti a činnosti sociálnej účasti
		G11	Sociálna advokácia
		G12	Advokácia ochrany životného prostredia a dobrých životných podmienok
		G13	Spoločenské kluby a podobné činnosti slúžiace členom
		G14	Sociálne mládežnícke organizácie
		G15	Sociálne organizácie pre seniorov
		G16	Sociálne organizácie pre zdravotne postihnutých
		G19	Občianske, advokačné činnosti a činnosti sociálnej účasti inde neuvedené
		G20	Politické činnosti
		G21	Politické strany
		G22	Politické pôsobenie, lobovanie a podobné činnosti
		G29	Politické činnosti inde neuvedené
		G30	Medzinárodné činnosti
	G90	Občianske, advokačné, politické a medzinárodné činnosti inde neuvedené	
Sekcia H: Filantropickí sprostredkovatelia a podpora dobrovoľníctva			
H	H10		Grantové nadácie
	H90		Ostatní filantropickí sprostredkovatelia a podpora dobrovoľníctva
Sekcia I: Náboženské zhromaždenia a spolky			
I	I10		Náboženské zhromaždenia
	I90		Ostatné náboženské spolky
Sekcia J: Obchodné, profesné a pracovné organizácie			
J	J10		Obchodné a zamestnávateľské združenia
	J20		Profesionálne asociácie
	J30		Odbory
	J90		Obchodné, profesné a pracovné organizácie inde neuvedené
Sekcia K: Profesionálne, vedecké a administratívne služby			
K	K10		Vedecký výskum a testovacie služby
	K20		Profesionálne služby
		K21	Právne a sprostredkovateľské služby
		K22	Vzťahy s verejnosťou a súvisiace služby
		K23	Účtovníctvo, vedenie účtovníctva a súvisiace služby
		K29	Profesionálne služby inde neuvedené
		K30	Riadiace a administratívne služby
		K90	Profesionálne, vedecké a administratívne služby inde neuvedené
Sekcia L: Iné činnosti			
L	L10		Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov
	L20		Výroba
	L30		Ubytovacie a stravovacie služby
	L40		Obchodné činnosti
	L50		Prepravné a skladovacie činnosti

Sekcia	Skupina	Podskupina	Názov
	L60		Finančné a poisťovacie služby
	L70		Činnosti v oblasti nehnuteľností
	L80		Neplatené činnosti domácností
		L81	Neplatené činnosti domácností pri výrobe tovaru
		L82	Neplatené činnosti domácností pri poskytovaní služieb
	L90		Činnosti inde neuvedené

Zdroj: Príručka OSN 2018, Príloha 5.1, jednoduchý preklad

Pokrytie jednotiek (príručka OSN 2018, paragraf 5.11). ICNP/TSO pokrýva všetky jednotky, ktoré sú predmetom tretieho sektora, bez ohľadu na inštitucionálny sektor, do ktorého sú zaradené.

Analytická jednotka (príručka OSN 2018, paragraf 5.12). „Inštitucionálna jednotka“ bude predmetom analýzy pre všetky premenné v úplnej postupnosti integrovaných ekonomických účtov a „podnik“ bude analytickou jednotkou pre premenné odvetvového účtu produkcie. Pre konglomerácie, v ktorých materská korporácia kontroluje viaceré podniky (napríklad, určité univerzity alebo nemocnice), každý jednotlivý podnik sa bude považovať za samostatnú inštitucionálnu jednotku (SNA 2008, paragraf 4.51 a 4.52).

Zameranie sa na ekonomické činnosti (príručka OSN 2018, paragraf 5.13). Jednotky sú diferencované podľa typov služieb, alebo výrobkov, ktoré produkujú (napríklad, zdravotníctvo, školstvo, sociálna pomoc, výstavba bytov, odborné služby, apod.). Ekonomická činnosť sa zvyčajne meria ako činnosť, ktorá reprezentuje najväčší podiel na: (a) pridanej hodnote; (b) hrubej produkcii, ak pridaná hodnota nie je k dispozícii; alebo (c) zamestnanosti, ak údaje o pridanej hodnote a ani o hrubej produkcii nie sú dostupné.

Spôsob zaobchádzania s viacúčelovými jednotkami (príručka OSN 2018, paragraf 5.14). V prípade, že organizácia vykonáva rôzne svoje činnosti prostredníctvom samostatných jednotiek bude každá jedna jednotka klasifikovaná podľa prevažujúcej činnosti. Tam kde samostatné jednotky nie sú definované, bude celá organizácia klasifikovaná podľa jej hlavnej činnosti – t. j. činnosti, ktorá reprezentuje najväčší podiel na pridanej hodnote, hrubej produkcii alebo zamestnanosti. Ďalej platí, že náboženské kongregácie – kostoly, synagógy, mešity a iné náboženské organizácie vykonávajúce pobožnosti – sú zahrnuté v Sekcii I (Náboženské kongregácie a asociácie). Pridružené náboženské organizácie poskytujúce služby (napríklad, školy, kliniky, denné opatrovateľské centrá, nemocnice) sú zahrnuté v adekvátnej oblasti služieb, v ktorej primárne operujú (zdravotníctvo, školstvo a pod.) a nie v Sekcii I.

- c) **Classification of Purposes of Nonprofit Institutions (COPNI)**¹¹³ – je relevantná iba pre neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam. COPNI klasifikuje individuálne náklady NZISD podľa účelu a nie podľa ekonomických činností alebo oblastí, v ktorých sú tieto jednotky prevádzkované. (príručka OSN 2018, paragraf 5.2)

COPNI – Klasifikácia výdavkov neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam, verzia 2004¹¹⁴

Klasifikácia umožňuje zatriedenie individuálnych výdavkov NZISD podľa účelu, na ktorý slúžia. Využíva sa hlavne na klasifikáciu transakcií, ktorých výsledkom sú

¹¹³ OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf; cit-online (10.6.2021)

¹¹⁴ Klasifikácie; www.statistics.sk; cit-online (17.5.2021)

„uskutočnené platby“ – peniaze zaplatené, alebo ktoré treba zaplatiť na získanie bežných, alebo kapitálových tovarov, alebo prác a iných služieb, na získanie finančných aktív alebo zánik finančných pasív.

- d) Na odhad hodnoty dobrovoľníckej práce pomocou reprodukčných nákladov môžu byť potrebné iné klasifikačné systémy.** Najmä v prípade odhadu hodnoty dobrovoľníckej práce založenej na organizácii metódou „špecialistu“ budú potrebné znalosti o pracovných charakteristikách takejto práce. Manuál Medzinárodnej organizácie práce (ILO) Measurement of Volunteer Work odporúča na tento účel použitie **medzinárodnej klasifikácie zamestnanosti (ISCO88 alebo jej novšia verzia ISCO08)**. (príručka OSN 2018, paragraf 5.19)

SK ISCO - 08 2020 – Štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2020¹¹⁵

Predmetom štatistickej klasifikácie zamestnaní je kódové určenie a názvoslovné pomenovanie zamestnania, ktoré vykonáva jedna osoba podľa druhu vykonávanej pracovnej činnosti. Štatistická klasifikácia zamestnaní bola vydaná vyhláškou Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 449/2020 Z. z. z 18. decembra 2020, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia zamestnaní.

„Národné účty pri zostavení svojej postupnosti účtov sledujú pre každý definovaný sektor určité ukazovatele, ktoré sú v zásade pre každý sektor rovnaké respektíve porovnateľné. Každý ukazovateľ nesie v ESA 2010 presnú definíciu toho, čo vyjadruje a určuje aj postup výpočtu, pokiaľ sa v niektorom sektore vypočítava rozlične. Rovnako definuje, či sa takýto ukazovateľ vyskytuje v danom sektore, či preňho má zmysel.“¹¹⁶

Obsah satelitného účtu by mal v zmysle metodiky ESA 2010 a medzinárodnej porovnateľnosti vychádzať z národných účtov a ich transakcií. Metodika ESA 2010 poskytuje súhrnný prehľad o transakciách v jednotlivých častiach ekonomiky. Použitím totožnej metodiky pri zostavení satelitného účtu za neziskový (tretí) sektor sa zabezpečí jeho porovnateľnosť, ale aj umožní skúmať jeho príspevok v jednotlivých transakciách ekonomiky.

3.3.2.1. Analýza zdrojových údajov pre národné účely

V zmysle požiadaviek na údajovú základňu satelitného účtu a vybrané právne formy, možno určiť dostupnosť týchto údajov v existujúcich zdrojoch za súbor jednotiek, ktoré budú predmetom Satelitného účtu tretieho sektora.

A. Štatistické zdroje

Rovnako ako pri administratívnych výkazoch, vzhľadom na skutočnosť, že od zostavenia štúdie v roku 2017 nedošlo k výraznej zmene v štatistického výkazu, je základná charakteristika prebraná zo štúdie.

- Štatistický výkaz¹¹⁷

¹¹⁵ Klasifikácie; www.statistics.sk; cit-online (17.5.2021)

¹¹⁶ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (9.4.2021)

¹¹⁷ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné:

„Pri zostavovaní národných účtov, pre potreby ktorých sú štatistické výkazy využívané, sa prechádza z podnikového účtovníctva na koncept národných účtov. V štátnych štatistických výkazoch je táto úloha zabezpečená tým, že vykazujúca jednotka v položkách uvedených na štatistickom výkaze dostáva presnú definíciu ukazovateľov, ktoré už sú v súlade s metodikou ESA 2010. V metodických vysvetlivkách k jednotlivým položkám výkazu je prevod z účtovníctva príslušných jednotiek do národného účtovníctva zabezpečený odvolávkami na príslušné účty. Ak účet organizácie nie je v súlade s požiadavkou, je táto povinná dáta vyčleniť, v zložitejších prípadoch sa pripúšťa kvalifikovaný odhad.“

V zmysle vyhlášky Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 292/2020 Z. z., ktorou sa vydáva Program štátnych štatistických zisťovaní na roky 2021 až 2023 a jej Prílohy č. 1 – Štatistické zisťovania vykonávané Štatistickým úradom Slovenskej republiky v rokoch 2021 až 2023 sa štatistickým výkazom NSNO 1-01¹¹⁸ – Ročný výkaz nezárobkových organizácií získavajú informácie o ekonomických a finančných ukazovateľoch nezárobkových organizácií zaradených medzi ostatných netrhových výrobcov, ktorých prevažná časť produkcie sa poskytuje členom bezplatne alebo za ceny ekonomicky bezvýznamné. Výsledky štatistického zisťovania sa využijú pri výpočtoch základných makroekonomických ukazovateľov systému národných účtov, na analytické účely, na zabezpečenie potrieb informačného systému Štatistického úradu Slovenskej republiky, požiadaviek európskeho štatistického systému a medzinárodných organizácií.

Spravodajskými jednotkami sú subjekty vedené v registri organizácií Štatistického úradu Slovenskej republiky patriace do sektora neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam v zmysle metodiky národných účtov, verejné vysoké školy vedené v registri organizácií Štatistického úradu Slovenskej republiky patriace do sektora verejnej správy a subjekty vedené v registri organizácií Štatistického úradu Slovenskej republiky reklasifikované v zmysle metodiky národných účtov zo sektora neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam do sektora nefinančných korporácií.

Obsahová charakteristika výkazov¹¹⁹

Štatistické zisťovanie sa realizuje ako výberové štatistické zisťovanie a zisťujú sa ním údaje o medzispotrebe a dopĺňajúce finančné ukazovatele, štruktúra medzispotreby a tržieb podľa štatistickej klasifikácie produktov podľa činností CPA¹²⁰, základné finančné ukazovatele, obstaranie, špecifikácia a stav dlhodobého nehmotného a hmotného majetku, počet zamestnancov a dobrovoľníkov, počet odpracovaných hodín dobrovoľníkmi, mzdy, dane a informačné a komunikačné technológie; moduly so štruktúrami sa zisťujú raz za tri roky.

https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;
cit-online (9.4.2021)

¹¹⁸ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/292/20210101;> cit-online (29.6.2021)

¹¹⁹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (9.4.2021)

¹²⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008 z 23. apríla 2008, ktorým sa zavádza nová štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3696/93 (Ú. v. EÚ L 145, 4. 6. 2008).

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1209/2014 z 29. októbra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008, ktorým sa zavádza nová štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3696/93 (Ú. v. EÚ L 336, 22. 11. 2014).

Parametrické vymedzenie spravodajskej povinnosti pre zisťovania, kde oporou výberu je výber z registra organizácií ŠÚ SR¹²¹

Súbor spravodajských jednotiek sa vyberá podľa príslušnosti k ESA2010 = 15000 (podľa sektoru národných účtov). Výkaz NSNO 1-01 vyplňajú vybrané nezárobkové organizácie. Organizácie sa vyberajú odborom metód štatistických zisťovaní metódou náhodného výberu (z hľadiska zastúpenia HL SK NACE vo vybranom súbore) v oblasti, ktorá pripúšťa výber a doplnením ostatných jednotiek v oblastiach, ktoré nepripúšťajú výber – v spolupráci s gestorom zisťovania.

Parametre výberu:

Do súboru spravodajských jednotiek jednotlivého štatistického zisťovania sa vyberú tie jednotky z Registra štatistických jednotiek, ktorých nasledovné parametre spĺňajú definované podmienky:

1. Činnosť: HL SK NACE (kódy číselníka ev. č. 5205/SKNACE5)
2. Typ jednotky: TYPJ (kódy číselníka ev. č. 0032/TYPJ)
3. Status jednotky: STATUS (kódy číselníka ev. č. 0033/STATUS)
4. Kategória počtu zamestnancov: KATP (kódy číselníka ev. č. 0073/KATP97)
5. Kategória podľa výšky tržieb v tis. €: KATT 13(kódy číselníka ev. č. 0068/KATT13)
6. Právna forma: FORMA (kódy číselníka ev.č.0056/FORMA)
7. Inštitucionálne podsektory: ESU2010 (kódy číselníka ev. č. CL10010/ESU2010)

S1_MIX – Parameter významnosti jednotky podľa výdavkov alebo príjmov zistených pred spracovaním

Parametrické vymedzenie pre vyčerpávajúcu časť zisťovania:

HL SK NACE 94 – Činnosti členských organizácií
TYPJ 1110 – Podnik – právnická osoba, neziskovo orientovaná jednotka
STATUS 100-152, 800, 810, 900
ESA2010 11* a 12* (pre rok 2020: 11001-11002, 12602)

V prípade potreby + súbor IČO (súbor organizácií preradených do sektora S.11, ktoré nie je možné vybrať parametricky – posielala sekcia ŠÚ SR 700)

S1_MIX 3

* ak je to potrebné

Parametrické vymedzenie pre oporu výberu výberovej časti zisťovania:

HL SK NACE 94 – Činnosti členských organizácií
TYPJ 1110 – Podnik – právnická osoba, neziskovo orientovaná jednotka
STATUS 100-152, 800, 810, 900
ESA2010 15000
FORMA 117, 118, 119, 120, 141, 271, 272, 273, 331, 381, 382, 701, 711, 721, 741, 745, 751, 752, 911, 921
S1_MIX 3, 6

Ako príklad možno uviesť, že v opore zisťovania je okolo 71 932 jednotiek a v súbore spravodajských jednotiek je 4 968 jednotiek. Takýto výber predstavuje pokrytie spravodajskými jednotkami na úrovni 6,91 % z opory.

Celkovo je v opore 43 423 jednotiek so statusom 900 – za jednotky nie sú dostupné informácie, a teda neboli by predmetom výberového zisťovania, keďže sa predpokladá, že výkaz nevyplnia.

¹²¹ Parametrické vymedzenie spravodajskej povinnosti za rok: 2020 pre zisťovania, kde oporou výberu je výber z registra organizácií ŠÚ SR. Bratislava, ŠÚ SR

V prípade neziskových inštitúcií ide však o tak významný podiel jednotiek, že tieto jednotky musia byť zaradené do zisťovania, a tak v súbore spravodajských jednotiek ich je 1 837 jednotiek, čo predstavuje 36,98 % spravodajských jednotiek.

Pokrytie výkazmi v roku 2019

Keďže ide kombinované zisťovanie, časť jednotiek je zisťovaná vyčerpávajúco a časť zisťovania je výberová. Pre výberové zisťovanie sa zostavuje opora organizácií, z ktorej je náhodným výberom vybratá výberová vzorka jednotiek následne oslovených výkazom.

Počet predložených štatistických výkazov v roku 2019 bol za **6 846** organizácií.

Všetky predložené štatistické výkazy boli porovnané podľa IČO na celkový súbor jednotiek tretieho sektora vybratých z registra organizácií na základe vybraných právnych foriem. Zhoda jednotiek zaradených do celkového súboru a zároveň jednotiek, ktoré predložili štatistický výkaz, znížila počet predložených štatistických výkazov za organizácie tretieho sektora na **6 698** jednotiek.

Z hľadiska sektorového zaradenia sú štatistickými výkazmi pokryté sektory: verejné nefinančné korporácie, súkromné nefinančné korporácie, miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia) a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam.

Predkladajú sa teda štatistické výkazy aj za organizácie, ktoré nebudú predmetom zostavenia satelitného účtu tretieho sektora, keďže predloženie výkazu je viazané na parametrické vymedzenie spravodajských jednotiek, podľa potrieb zisťovania, ktoré sa využíva na získanie údajov aj za organizácie, ktoré nie sú v sektore NZISD.

Keďže súbor organizácií, ktoré sa vybrali do tretieho sektora je zostavený k 30.6.2021, ale súbor štatistických výkazov je k dispozícií za rok 2019, pokrytie štatistickými výkazmi je orientačné a ilustratívne.

Výsledné pokrytie súboru organizácií tretieho sektora štatistickými výkazmi je 6 656 jednotiek. Výsledné pokrytie výkazmi vybratého súboru organizácií zaradených do zostavenia satelitného účtu je 8,7 %.

Tabuľka 9: Počet predložených štatistických výkazov organizáciami z výberu

Právna forma	Sektor		Spolu
	11002	15000	
117		162	162
118		120	120
119	14	651	665
120	5	590	595
141		103	103
271		930	930
273		3	3
382		5	5
701	209	3 438	3 647
711		22	22
721	7	143	150
741	27	1	28
745	35		35
751	94	78	172
911		8	8
921	3	8	11
Spolu	394	6 262	6 656

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Subsektory

11002 – Súkromné nefinančné korporácie

15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

B. Administratívne zdroje

Vzhľadom na skutočnosť, že od zostavenia štúdie v roku 2017 nedošlo k zmenám v administratívnych výkazoch, je ich základná charakteristika prebraná zo štúdie a aktualizovaná o prípadné legislatívne zmeny.

Administratívne výkazy¹²²

Podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve si vedú účtovníctvo právnické osoby v zmysle § 18 Občianskeho zákonníka, a tieto osoby sa považujú za účtovnú jednotku.

Pri neziskových inštitúciách slúžiacich domácnostiam sú k dispozícii na ročnej báze administratívne zdroje, ktoré reprezentujú účtovné výkazy.

Ide o účtovné výkazy:

- Úč NUJ 1-01 – Súvaha a Úč NUJ 2-01 – Výkaz ziskov a strát
Predkladajú ich účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania a zároveň účtujú v sústave podvojného účtovníctva.
- NO Úč 1-01 – Výkaz o príjmoch a výdavkoch a NO Úč 2-01 – Výkaz o majetku a záväzkoch

¹²² Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (9.4.2021)

Predkladajú účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania a zároveň účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva.

V sústave jednoduchého účtovníctva môže účtovať podľa § 9 ods. 2 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve

- občianske združenie, jeho organizačné zložky, ktoré majú právnu subjektivitu, organizačné zložky Matice slovenskej, ktoré majú právnu subjektivitu, združenia právnických osôb, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, neinvestičné fondy, poľovnícke organizácie a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby; ak nepodnikajú a ak ich príjmy nedosiahli v predchádzajúcom účtovnom období 200 000 eur, ak nie sú subjektom verejnej správy,
- cirkiev a náboženská spoločnosť, ich orgány a cirkevné inštitúcie, ktoré majú právnu subjektivitu; ak nepodnikajú.

Ostatné jednotky sú povinné účtovať v sústave podvojného účtovníctva.

Neziskové organizácie sú špecifické tým, že v určitých prípadoch nie sú povinné predkladať výkazy.¹²³

Podľa § 41 ods. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov daňovník, ktorý nie je založený alebo zriadený na podnikanie nemusí podať daňové priznanie, ak má iba príjmy, ktoré:

- nie sú predmetom dane,
- a príjmy, z ktorých sa daň vyberá zrážkou podľa § 43 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

Občianske združenia nemusia podať daňové priznanie, ak majú iba príjmy, ktoré:

- nie sú predmetom dane,
- príjmy, z ktorých sa daň vyberá zrážkou podľa § 43 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, t. j. členské príspevky podľa stanov prijatých občianskym združením.
- a príjmy oslobodené od dane podľa § 13 ods. 2 písm. b).

Štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti nemusia podať daňové priznanie ak majú iba príjmy, ktoré:

- sú oslobodené od dane podľa § 13 ods. 2 písm. a) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, t. j. výnosy z kostolných zbierok, cirkevných úkonov a príspevky plynúce registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam,
- z ktorých sa daň vyberá zrážkou podľa § 43 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

Obsahová charakteristika administratívnych výkazov¹²⁴

Z výkazov, ktoré predkladajú účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účely podnikania, a zároveň účtujú v sústave podvojného účtovníctva, možno získať údaje o aktívach, pasívach, nákladoch a výnosoch.

¹²³ <https://podpora.financnasprava.sk/933997-Pod%C3%A1vanie-da%C5%88ov%C3%A9ho-priznania-da%C5%88ov%C3%ADkom-nezalo%C5%BEen%C3%BDm-alebo-nezriaden%C3%BDm-na-podnikanie>; cit-online (14.6.2021)

¹²⁴ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (9.4.2021)

Z výkazov, ktoré predkladajú účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účely podnikania, a zároveň účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva, možno získať údaje o príjmoch, výdavkoch, majetku a záväzkoch.

Pokrytie výkazmi v roku 2019

Za rok 2019 predložilo administratívne výkazy Úč NUJ a NO Úč spolu **23 903** účtovných jednotiek, z toho v sústave jednoduchého účtovníctva účtovalo **21 284** účtovných jednotiek a v sústave podvojného účtovníctva **2 619** účtovných jednotiek.

Všetky predložené administratívne výkazy boli porovnané podľa IČO na celkový súbor jednotiek tretieho sektora vybratých z registra organizácií na základe vybraných právnych foriem. Zhoda jednotiek zaradených do celkového súboru tretieho sektora a zároveň jednotiek, ktoré predložili administratívny výkaz, znížila počet predložených administratívnych výkazov na **13 882** účtovných jednotiek, z toho v sústave jednoduchého účtovníctva účtovalo **11 300** účtovných jednotiek a v sústave podvojného účtovníctva **2 582** účtovných jednotiek.

Z hľadiska sektorového zaradenia sú administratívnymi výkazmi pokryté sektory: verejné nefinančné korporácie, súkromné nefinančné korporácie, ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia), miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia) a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam.

Predkladajú sa teda administratívne výkazy aj za organizácie, ktoré nebudú predmetom zostavenia satelitného účtu tretieho sektora, keďže predloženie výkazu je viazané na právnu formu a nie na sektor, v ktorom organizácia pôsobí.

V prípade organizácií, ktoré účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva, sa vyskytujú predložené viaceré administratívne výkazy s tým istým IČO, čo môže byť spôsobené tým, že sa jedná o organizačné jednotky, ktoré nemajú pridelené vlastné IČO, ale predkladajú administratívny výkaz. Pri týchto jednotkách sa zložito určuje, či ide o duplicitné predloženie výkazu.

Pre zistenie pokrytia výsledného súboru organizácií administratívnymi výkazmi sa tieto duplicitné administratívne výkazy nezoberú do úvahy. Z uvedených dôvodov sa porovnal výsledný súbor organizácií tretieho sektora zostavený z registra s predloženými unikátnymi administratívnymi výkazmi.

Keďže súbor organizácií, ktoré sa vybrali do tretieho sektora je zostavený k 30.6.2021, ale súbor administratívnych výkazov je k dispozícii za rok 2019, pokrytie administratívnymi výkazmi je orientačné a ilustratívne.

Výsledné pokrytie súboru organizácií zaradenými do satelitného účtu administratívnymi výkazmi je 13 710 účtovných jednotiek. Z výsledného súboru organizácií tretieho sektora predložilo 2 469 účtovných jednotiek výkaz v podvojnóm účtovníctve a 11 241 účtovných jednotiek výkaz v jednoduchom účtovníctve. Výsledné pokrytie výkazmi vybratého súboru organizácií zaradenými do zostavenia satelitného účtu je takmer 18 %.

Tabuľka 10: Počet predložených administratívnych výkazov za rok 2019 organizáciami z výberu – podvojný účtovníctvo

Právna forma	Sektor					Spolu
	11002	11003	12602	13110	15000	
117	1				175	176
118					26	26
119	15				278	293
120	24	1			369	394
141					17	17
271					188	188
382				1	1	2
701	58		1		1 067	1 126
711					18	18
721	3				90	93
741	10					10
745	10					10
751	33				78	111
921	1				4	5
Spolu	155	1	1	1	2 311	2 469

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Subsektory

11002 – Súkromné nefinančné korporácie

11003 – Nefinančné korporácie pod zahraničnou kontrolou

12602 – Národné súkromné finančné pomocné inštitúcie

13110 – Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)

15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

Tabuľka 11: Počet predložených administratívnych výkazov za rok 2019 organizáciami z výberu – jednoduché účtovníctvo

Právna forma	Sektor			Spolu
	11002	12602	15000	
117			5	5
118			218	218
119	2		61	63
120	1		314	315
141			967	967
271	12		1 904	1 916
382			1	1
701	67		5 812	5 879
721			1 766	1 766
741	2			2
745	15			15
751	25	1	64	90
921			4	4
Spolu	124	1	11 116	11 241

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Subsektory

11002 – Súkromné nefinančné korporácie

12602 – Národné súkromné finančné pomocné inštitúcie

15000 – Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

Vzájomné prekrytie výkazmi (jednotka predložila zároveň aj štatistický aj administratívny výkaz) je na uvedených súboroch výkazov na úrovni 2 145 jednotiek.

C. Charakteristika položiek satelitného účtu

Charakteristika položiek satelitného účtu vychádza z postupnosti národných účtov podľa ESA 2010¹²⁵ – definície transakcií, charakteristík administratívnych zdrojov¹²⁶ – výkazy z podvojného a jednoduchého účtovníctva, vrátane opatrení Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/24975/2010-74¹²⁷ a MF/24342/2007-74¹²⁸ a charakteristík štatistických zdrojov – metodické vysvetliviek k štatistickému výkazu NSNO 1-01¹²⁹.

ŠÚ SR zostavuje postupnosť účtov za sektory národného hospodárstva. Zostavuje sektorový účet aj za sektor S.15000. Postupnosť účtov za sektor S.15000 zahŕňa: bežný účet, kapitálový účet a finančný účet.

Spomínanú celú postupnosť účtov zostavuje aj ČSÚ pri tvorbe satelitného účtu neziskových inštitúcií. Štruktúra satelitného účtu neziskových inštitúcií zostavovaného ČSÚ pozostáva z nasledujúcich tabuliek¹³⁰:

- Agregácia neziskového sektora
- Agregácia neziskového sektora: účet produkcie
- Agregácia neziskového sektora: účet tvorby dôchodkov
- Agregácia neziskového sektora: účet rozdelenia prvotných dôchodkov
- Agregácia neziskového sektora: účet druhotného rozdelenia dôchodkov
- Agregácia neziskového sektora: účet znovurozdelenia naturálnych dôchodkov
- Agregácia neziskového sektora: účet použitia disponibilného dôchodku
- Agregácia neziskového sektora: kapitálový účet
- Agregácia neziskového sektora: finančný účet
- Agregácia neziskového sektora: pracovníci
- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu podľa právnej formy
- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu podľa odvetvia a sektora
- Produkcia podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Hrubá pridaná hodnota podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Zamestnanosť podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Produkcia (P.1) neziskového sektora podľa účelu (CZ-COPNI)

¹²⁵ ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CE-LEX:32013R0549&from=EN>; cit-online (18.6.2021)

¹²⁶ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (17.6.2021)

¹²⁷ Účtovníctvo pre neziskovú sféru, jednoduché účtovníctvo: Opatrenie MF SR. Dostupné: <https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/opatrenia-oblasti-uctovnictva/uctovnictvo-neziskovu-sferu/jednoduche-uctovnictvo/>; cit-online (17.6.2021)

¹²⁸ Účtovníctvo pre neziskovú sféru, podvojný účtovníctvo: Opatrenie MF SR. Dostupné: <https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/opatrenia-oblasti-uctovnictva/uctovnictvo-neziskovu-sferu/podvojne-uctovnictvo/postupy-uctovania/>; cit-online (17.6.2021)

¹²⁹ NSNO 1-01, 2020. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/surveys/!ut/p/z1/jZBBb4JAEIV_Sw8cuZs4FNbedmkjK1qBSsC9NGgokrhgcFv-fqnxUJOWOreZfG9e3qOK51Q1xWddFaZum-Iw7BvlvsWeZELYHFZu-AxyvhTh0-rFZq8uzc6AP-OB4y0A2GL2AJIHaTKNEYEjVbfo4Y_hcJt-BFDj7zOqri1gGfoguUQax4IkN0rkAYxH_M51TVW816XeaAGETHK5oO443Rc_G7455s0VWUdWV72VXduSjG6rfG3M8PVpgQd_3pGrb6lCSXast-E2yb0-G5tck3QzteD-yBb4AmbhRGkZrBMRzfaPAUadpDnWkM2bYfXz3BdpxcnI!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3033; cit-online (17.6.2021)

¹³⁰ Štruktúra Satelitného účtu neziskových inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: <https://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.satelit>; cit-online (11.6.2021)

- Pridaná hodnota (B.1g) neziskového sektora podľa účelu (CZ-COPNI)
- Mzdy a platy (D.11) neziskového sektora podľa účelu (CZ-COPNI)
- Zamestnanosť (FTE) neziskového sektora podľa účelu (CZ-COPNI)

Pri tvorbe národných účtov je nevyhnutné zabezpečiť prechod z podnikového účtovníctva na národné účtovníctvo. Tento prevod je zabezpečený prostredníctvom štatistických výkazov, ktoré sú upravené v zmysle ESA 2010 a zisťujú údaje v požadovanej štruktúre a charakteristike v zmysle ESA 2010. Z uvedeného dôvodu sú pri zostavovaní sektorového účtu S.15000 administratívne zdroje len doplnkovým zdrojom údajov.

„Keďže štatistické zisťovanie je výberové, na základe vyplnených a poskytnutých údajov sa následne vykonávajú dopočty na celkový počet organizácií (oporu výberu). Pri dopočtoch údajov pre potrebu tvorby národných účtov sa využívajú aj údaje z administratívnych zdrojov, aby sa na základe čo najširšej údajovej základne zlepšili odhady a znížili prípadné nepresnosti.“¹³¹⁾

Vzhľadom na charakter sektora S.15 je zostavovanie postupnosti účtov v slovenských podmienkach závislé nielen od zdrojových údajov viazaných priamo na neziskové inštitúcie, ale mnoho ukazovateľov sa zisťuje z ďalších administratívnych, či štatistických zdrojov, ktoré nie sú priamo zamerané na neziskové inštitúcie a z bilancií a dopočtov.

Na základe skúseností zo sektorových účtov, konkrétne bežného sektorového účtu S.15 možno odporúčať zostavenie satelitného účtu tretieho sektora s rovnakými transakciami a rovnakú postupnosť účtov ako v prípade sektora S.15000.

Ako vhodné sa javí v pilotnej fáze vybrať časť účtov (bežných) a doplnkových ukazovateľov a zostaviť čiastočný satelitný účet. Pilotná fáza by preukázala náročnosť zostavenia satelitného účtu, rovnako aj využiteľnosť prezentovaných údajov.

Možná štruktúra satelitného účtu tretieho sektora

Uvádza sa návrh postupnosti účtov satelitného účtu a príslušné transakcie, ktoré sú relevantné pre neziskové inštitúcie. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa uvádza **ilustratívne zostavenie satelitného účtu so zameraním na bežné účty**, ktoré sú relatívne dobre pokryté zdrojmi, ktoré zodpovedajú definíciám transakcií v zmysle ESA 2010. Popis transakcií vychádza zo spracovania zdrojov uvedených v úvode časti „C. Charakteristika položiek satelitného účtu“:

I. Účet produkcie

➤ P. 1 – Produkcia

Produkcia je v zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.14) súhrn produktov vytvorených počas účtovného obdobia.

Produkcia P.1 sa účtuje na strane zdrojov.

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet P.2 – Medzispotreby, D.1 – Odmien zamestnancov, P.51c – Spotreba fixného kapitálu a D.29 – Ostatné dane z produkcie.

$P.1 = P.2 + D.1 + P.51c + D.29$

¹³¹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (17.6.2021)

P.1 – Produkciu možno následne rozdeliť na P.11 – Trhová produkcia, P.12 – Produkcia pre vlastné konečné použitie a P.13 – Ostatná netrhová produkcia.

➤ **P.11 – Trhová produkcia**

Trhová produkcia pozostáva v zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.17) z produkcie, ktorá sa predáva na trhu alebo ktorá je určená na predaj na trhu.

Trhová produkcia P.11 sa účtuje na strane zdrojov.

Štatistický zdroj:

Modul 503 – Základné finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Trhová produkcia predstavuje **Tržby (príjmy) za predaj vlastných výrobkov a služieb** (NSNO 1-01, modul 503, riadok 30). Sú to príjmy za výrobky alebo služby produkované vo vlastnej réžii, napr. tržby zo športových zápasov, z predaja vlastných publikácií, kníh, drobných výrobkov, tržby z nájomného za bytové alebo nebytové priestory a pod. (z účtovej skupiny 60-67). Pokiaľ ide o poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, uvádzajú sa aj príjmy z platieb od zdravotných poisťovní.

Štatistickým výkazom sa zisťuje aj údaj **Rozdiel príjmov a výdavkov na predaný tovar – obchodná marža** (NSNO 1-01, modul 503, riadok 31), ktorý uvádza spravodajská jednotka v prípade, ak sa zaoberá obchodnou činnosťou. Vykazuje sa obchodná marža t. j. rozdiel tržieb za predaný tovar a nákladov vynaložených na predaný tovar (účet 604 - 504). V tomto zisťovaní sa za obchodnú činnosť nepovažuje verejné a závodné stravovanie.

Tržby a obchodná marža vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.11 – Trhová produkcia** v zmysle ESA 2010.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa účtujú na účte **601 – Tržby za vlastné výrobky**, **602 – Tržby z predaja služieb** a Obchodná marža ako rozdiel účtu **604 – Tržby za predaný tovar**, ktorý sa znižuje o hodnotu nakúpeného tovaru, teda účet **504 – Predaný tovar**.

Tržby a obchodná marža vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.11 – Trhová produkcia** v zmysle ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch na riadku 9 účtujú **Príjmy z organizovania podujatí** a na riadku 13 sa účtujú **Príjmy z poskytovania služieb a predaja vlastných výrobkov**.

Tieto príjmy vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.11 – Trhová produkcia** v zmysle ESA 2010.

➤ **P.13 – Ostatná netrhová produkcia**

Netrhová produkcia je v zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.23) produkcia, ktorá sa poskytuje ostatným jednotkám bezplatne alebo za ceny, ktoré nie sú ekonomicky významné.

Ostatná netrhová produkcia P.13 sa účtuje na strane zdrojov.

Zisťuje sa rozdielom P.1 – Produkcia a P.11 – Trhová produkcia.

$P.13 = P.1 - P.11$

➤ **P.2 – Medzispotreba**

Medzispotreba pozostáva v zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.88) z výrobkov a služieb spotrebovaných ako vstupy do výrobného procesu s výnimkou fixných aktív, ktorých spotreba sa zaznamenáva ako spotreba fixného kapitálu. Výrobky a služby sú vo výrobnom procese buď transformované, alebo spotrebované.

Medzispotreba P.2 sa účtuje na strane použitia.

Štatistický zdroj:

Modul 500 – Medzispotreba a dopĺňajúce finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Medzispotreba predstavuje hodnotu materiálu, energie a služieb spotrebovaných počas sledovaného roka. Medzispotreba zahŕňa:

spotrebu nakúpeného materiálu a energie a ostatných neskladovateľných dodávok bez nákladov vynaložených na predaný tovar (z účtovej skupiny 50). Zahŕňa najmä spotrebu surovín a materiálu, vrátane spotreby potravín, nápojov a tabaku vo verejnom stravovaní, **náklady na nakupované služby**, ako sú opravy a údržba, cestovné a ostatné služby (z účtovej skupiny 51) s výnimkou stravného na pracovných cestách, ktoré sa klasifikujú ako mzdy a platy v naturáliách

ostatné náklady začlenené do medzispotreby, ktoré majú vecný charakter materiálových nákladov a platieb za služby, napr. paušál na kŕmenie služobných psov, paušály vyplatené zamestnancom na úhradu nákladov za pranie, žehlenie, čistenie a opravy pracovných odevov, obstaranie pracovných odevov a ochranných pomôcok, kancelárske potreby, náklady na konzumáciu pri kontrolnej činnosti, zariadenie a vybavovacie príplatky zamestnancom vyslaným do zahraničia (z účtovej skupiny 54). Ide len o časť nákladov, ako sú bankové poplatky, depozitné poplatky, poplatky za poisťovacie služby.

Uvedené údaje vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.2 – Medzispotreba** v zmysle ESA 2010.

Administratívny zdroj:

V prípade jednotiek účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** do medzispotreby vstupuje účet **501 – Spotreba materiálu**, **502 – Spotreba energie**, kde sa účtujú náklady, napríklad na elektrickú energiu, paru, plyn a vodu, **511 – Opravy a údržanie**, kde sa účtujú náklady za externé služby alebo výkony iných účtovných jednotiek, účet **512 – Cestovné**, kde sa účtujú cestovné náhrady podľa osobitného predpisu, **513 – Náklady na reprezentáciu**, kde sa účelovo účtujú náklady týkajúce sa reprezentácie a aj vlastné výkony, ktoré sa použijú na účely reprezentácie účtovnej jednotky, **518 – Ostatné služby**, kde sa účtuje drobný dlhodobý nehmotný majetok, o ktorom účtovná jednotka rozhodla, že nie je dlhodobým majetkom a ostatné služby ako napríklad nájomné, poštovné a poradenstvo.

Položky z administratívnych zdrojov nezodpovedajú presne definícií v zmysle ESA 2010. Ilustratívne možno uviesť, že spolu s ďalšími položkami a úpravami, vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.2 – Medzispotreba** v zmysle ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch na riadku 18 účtujú **Služby**. Ide napríklad o výdavky na cestovné na súťaže, prenájom priestorov na vykonávanie hlavnej činnosti, poskytovanie vzdelávania, seminárov, kurzov, prekladov, školení pre členov ale aj nečlenov, výdavky na materiálne zabezpečenie dobrovoľníkov, výdavky na zabezpečenie lektora, prípadne trénera, organizovanie výstav a iných podujatí. V účtovnej jednotke, ktorá je športovou organizáciou podľa osobitného predpisu, sa ako služby účtujú výdavky spojené s prestupmi a hosťovaním hráčov, výdavky na usporadúvanie domácich a medzinárodných súťaží vrátane registračných poplatkov, štartovného, výdavkov na ceny, stravovanie a občerstvenie športovcov a iných oprávnených osôb a náhrada za stratu času

dobrovoľníka zapísaného v informačnom systéme športu podľa osobitného predpisu. V účtovnej jednotke, ktorá je poľovníckou organizáciou, sa ako služby účtujú výdavky spojené so zmluvou za užívanie poľovného revíru a výdavky súvisiace s vyšetrovaniami podľa osobitného predpisu, ktoré súvisia s výkonom činnosti. Vo výkaze o príjmoch a výdavkoch sa tieto výdavky poľovníckej organizácie vykazujú v stĺpci za nezdaňovanú činnosť.

Na riadku 21 sa účtuje **Prevádzková réžia**, kde sa však účtujú všetky výdavky súvisiace so správou účtovnej jednotky, napríklad spotreba energií, poisťné, telefónne služby, poštové služby, náhrady výdavkov podľa zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách zamestnancom, náklady na propagáciu ako je tlač letákov, správne poplatky a prenájom priestorov na výkon správy. Ako prevádzková réžia sa účtujú aj výdavky na overenie účtovnej závierky a výročnej správy audítorom alebo audítorskou spoločnosťou. V účtovnej jednotke, ktorá je poľovníckou organizáciou, sa ako prevádzková réžia účtujú aj výdavky súvisiace s povoleniami na lov zveri a výdavky spojené s povinne platenými členskými príspevkami podľa osobitného predpisu.

Položky z administratívnych zdrojov nezodpovedajú presne definícií v zmysle ESA 2010. Ilustratívne možno uviesť, že spolu s ďalšími položkami a úpravami, vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **P.2 – Medzispotreba** v zmysle ESA 2010.

➤ **B.1g – Hrubá pridaná hodnota**

Bilančná položka B.1g – Hrubá pridaná hodnota sa vyjadří ako rozdiel P.1 – Produkcie a P.2 – medzispotreby.

Bilančná položka B.1g – Hrubá pridaná hodnota sa účtuje na strane použitia.

$B.1g = P.1 - P.2$

➤ **P.51c – Spotreba fixného kapitálu**

Spotreba fixného kapitálu v zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.139) predstavuje zníženie hodnoty vlastnených fixných aktív v dôsledku bežného opotrebovania a zastarávania. Odhad zníženia hodnoty zahŕňa rezervu na straty fixných aktív v dôsledku náhodného poškodenia, proti ktorému sa možno poistiť. Spotreba fixného kapitálu zahŕňa predpokladané terminálne náklady, ako sú náklady na vyradenie jadrových elektrární alebo ropných plošín z prevádzky alebo náklady na vyčistenie skládok odpadu. Takéto terminálne náklady sa zaznamenávajú ako spotreba fixného kapitálu na konci životnosti, keď sa terminálne náklady zaznamenávajú ako tvorba hrubého fixného kapitálu.

Zjednodušene ide o odpisy, ktoré sa upravujú, čo definuje aj ESA 2010, ktorá hovorí, že spotreba fixného kapitálu (ESA 2010, paragraf 3.141) je odlišná od odpisov na daňové účely alebo od odpisov uvádzaných v podnikovom účtovníctve. Spotreba fixného kapitálu sa odhaduje na základe stavu fixných aktív a predpokladanej priemernej ekonomickej životnosti jednotlivých kategórií týchto výrobkov. Vždy, keď chýbajú priame informácie o stave fixných aktív, sa na výpočet stavu fixných aktív uplatňuje metóda priebežnej inventarizácie (perpetual inventory method – PIM). Stav fixných aktív sa oceňuje v kúpnych cenách bežného obdobia.

Spotreba fixného kapitálu P.51c sa účtuje na strane použitia.

V slovenských podmienkach sa spotreba fixného kapitálu vypočítava pomocou metódy PIM (permanentná investícia majetku), kde sú základom zdroje:

- stav majetku
- tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK)

➤ **B.1n – Čistá pridaná hodnota**

Bilančná položka B.1n – Čistá pridaná hodnota sa vyjadří ako rozdiel B.1g – Hrubej pridanej hodnoty a P.51c – Spotreba fixného kapitálu.

Bilančná položka B.1n – Čistá pridaná hodnota sa účtuje na strane použitia.

$$B.1n = B.1g - P.51c$$

II. Účet tvorby dôchodkov

➤ **B.1n – Čistá pridaná hodnota**

Na účte tvorby dôchodkov sa Čistá pridaná hodnota B.1n účtuje na strane zdrojov.

➤ **D.1 – Odmeny zamestnancov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.02) sú odmeny zamestnancov definované ako celkové odmeny v hotovosti alebo v naturáliách, ktoré platí zamestnávateľ zamestnancovi za ním vykonanú prácu počas účtovného obdobia.

Odmeny zamestnancov D.1 sa účtujú na strane použitia.

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet D.11 – Mzdy a platy a D.12 – Sociálne príspevky zamestnávateľov.

$$D.1 = D.11 + D.12$$

➤ **D.11 – Mzdy a platy**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.03) mzdy a platy v hotovosti zahŕňajú sociálne príspevky, dane z príjmu a iné platby, ktoré platí zamestnanec, vrátane tých, ktoré zráža zamestnávateľ a platí priamo do schém sociálneho poistenia, daňovým orgánom atď. v mene zamestnanca. V slovenských podmienkach sú mzdy a platy hrubými mzdami zamestnancov.

Mzdy a platy D.11 sa účtujú na strane použitia.

Štatistický zdroj:

Modul 391 – Pracujúce osoby, mzdy a ostatné náklady z výkazu NSNO 1-01.

Štatistickým výkazom sa zisťuje údaj o mzdách zamestnancov v podrobnejšej štruktúre:

Mzdy a náhrady mzdy zamestnancov sú plnenia, ktoré pripadajú na mzdy a náhrady mzdy poskytované na základe pracovného pomeru, obdobné plnenia poskytované na základe služobného, štátnozamestnaneckého a členského pomeru, (napr. tarifné mzdy a platy, mzdové príplatky a doplatky a iné obdobné plnenia, prémie a odmeny zahŕňané do nákladov organizácie, naturálne mzdy vyjadrené v peňažnej hodnote, iné mzdy poskytované podľa všeobecne záväzných alebo vnútorných mzdových predpisov, alebo ustanovení kolektívnej zmluvy) a odmeny členom predstavenstiev, dozorných a správnych rád, revízorom účtov a pod., ktorí sú v pracovnom pomere k organizácii. Uvedie sa tiež náhrada mzdy v sume 80 % priemerného zárobku, resp. funkčného platu v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu (§250b ods. 6 novelizácie Zákonníka práce č.66/2020 Z. z.). Patria sem tiež mzdy vyplatené zamestnancom za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku (§ 96 ods. 3 Zákonníka práce). Nezahŕňajú sa náhrady za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti mimo pracoviska (§ 96 ods. 5 Zákonníka práce), ako ani odmeny osobám pracujúcim na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

Ďalšou položkou sú **naturálne príjmy zamestnancov**, ktoré predstavujú hodnotu náhrad stravného pri pracovných cestách, hodnotu jedál a nápojov, ktoré zamestnanec získava v jedálňach,

kde je strava zdarma alebo je subvencovaná pri používaní stravných kupónov, hodnotu uniforiem alebo iného špeciálneho oblečenia, ktoré môžu zamestnanci použiť v práci aj mimo pracoviska, za poskytovanie služobných vozidiel pre súkromné použitie podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov, za výrobky a služby, ktoré boli vyrobené v rámci vlastného procesu výroby zamestnávateľa, ako sú cestovné lístky pre zamestnancov železníc, aerolínií, deputátne uhlie pre baníkov, potraviny pre zamestnancov v poľnohospodárstve a pod., vlastných alebo nakúpených služieb bývania a ubytovania takého typu, ktoré môžu využiť všetci členovia domácnosti, do ktorej zamestnanec patrí, príspevkov na zabezpečenie športových, rekreačných alebo dovolenkových možností pre zamestnancov a ich rodinných príslušníkov, dopravy do a zo zamestnania okrem dopravy, ktorá je organizovaná počas pracovného času, hodnotu za poskytovanie služieb dopravných prostriedkov alebo ostatných predmetov dlhodobej spotreby pre osobné použitie, hodnotu úrokov vypočítanú ako rozdiel medzi trhovou úrokovou mierou a úrokovou mierou vopred určenou zamestnávateľmi, ak títo poskytujú zamestnancom pôžičky s redukovanou alebo nulovou úrokovou mierou. Do obsahového vymedzenia ukazovateľa nepatria mzdy a náhrady mzdy vyplácané v hotovosti v € a v inej mene, ani tie čiastky naturálnej mzdy, ktoré boli poskytnuté v zmysle § 127 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Do miezd vstupujú aj **ostatné peňažné plnenia z nákladov**, ktoré pripadajú na odmeny za prácu, prípadne obdobné plnenia poskytované na základe iného vzťahu ako pracovného, služobného, štátnozamestnaneckého a členského pomeru k organizácii. Ide, napr. o odmeny za prácu podľa dohôd uzavretých mimo pracovného pomeru, o odmeny poslancov obecných (mestských) zastupiteľstiev a samosprávnych krajov, o odmeny členom predstavenstiev a dozorných rád, ktorí nie sú v pracovnom pomere k organizácii, o príplatok k náhrade príjmu, príplatok k nemocenskému a príplatok k ošetrovnému (napr. § 93, § 131, § 132 zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca v znení neskorších predpisov, § 163 zákona č. 491/2006 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore), odchodné (napr. pri odchode do dôchodku). Nezahŕňajú sa náklady organizácie poskytované na základe príkaznej zmluvy podľa Občianskeho zákonníka. Uvedú sa ostatné peňažné plnenia z nákladov (bez odstupného) zaúčtované do nákladov v sledovanom období a skutočne vyplatené. Patria sem aj finančné odmeny dobrovoľníkov.

Mzdové výdavky sa zásadne vykazujú v hrubých sumách, t. j. vrátane dane z príjmu a poistného do sociálnych fondov, ktoré sú súčasťou hrubej mzdy.

Samostatne sa vyказuje aj **odstupné** v súvislosti so skončením pracovného, služobného alebo členského pomeru k organizácii, kedy bolo zamestnancom zaúčtované do nákladov a skutočne vyplatené. Nezahŕňa sa odstupné poskytované podľa osobitných predpisov.

Uvádza sa aj **odchodné** vyplatené pri prvom skončení pracovného (služobného) pomeru po nadobudnutí nároku na starobný (výsluhový) dôchodok (pri odchode do dôchodku). Odchodné sa vyказuje v období, v ktorom bolo zamestnancom skutočne vyplatené.

Všetky vyššie uvedené položky vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.11 – Mzdy a platy** v zmysle ESA 2010. V sektorových národných účtoch sa uvádza celková hodnota D.11, vyššie uvedené členenie nie je k dispozícii.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa účtujú na účte **521 – Mzdové náklady**, teda hrubé mzdy zo závislej činnosti zamestnancov, vrátane nepeňažných plnení, ako aj odmeny poskytnuté podľa osobitného predpisu (§223 až 228a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce – dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru). Do hrubej mzdy sa zahŕňa mzda poskytovaná v nepeňažnej forme, ak je súčasťou mzdy.

Vyššie uvedený účet vstupuje z hľadiska národných účtov do transakcie **D.11 – Mzdy a platy** v zmysle ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch na riadku 19 účtujú **Mzdy, poistné a príspevky**, teda výdavky na mzdy zamestnancom vrátane odmien funkcionárom, vyplateného daňového bonusu a výdavkov na platby poistného a príspevkov. Ďalej sa tu účtujú výdavky na daň z príjmu zo závislej činnosti, predavky na daň zo závislej činnosti a daňový bonus vrátený správcom dane účtovaný ako storno (mínus výdavky). Účtuje sa tu aj odmena za prácu pre spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome nezníženej o daň z príjmov.

Keďže v tomto prípade nie sú oddelené mzdové náklady od daňovo – odvodového zaťaženia, vstupuje táto položka pomerovo do transakcie **D.11 – Mzdy a platy** a **D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

➤ **D.12 – Sociálne príspevky zamestnávateľov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.08) sociálne príspevky zamestnávateľov sú sociálne príspevky, ktoré platia zamestnávatelia do schém sociálneho zabezpečenia alebo iných schém sociálneho poistenia súvisiacich so zamestnaním s cieľom zabezpečiť sociálne dávky pre svojich zamestnancov.

Sociálne príspevky zamestnávateľov D.12 sa účtujú na strane použitia.

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov a D.122 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov.

$D.12 = D.121 + D.122$

➤ **D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.09) pozostávajú skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov (z platieb zamestnávateľov do poisťovní (do schém sociálneho zabezpečenia alebo iných schém sociálneho poistenia súvisiacich so zamestnaním) v prospech ich zamestnancov. Takéto platby sa vzťahujú na zákonné, obvyklé, dohodnuté a nepovinné príspevky na poistenie proti sociálnym rizikám alebo na sociálne potreby.

Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov D.121 sa účtujú na strane použitia.

Štatistický zdroj:

Modul 391 – Pracujúce osoby, mzdy a ostatné náklady z výkazu NSNO 1-01.

Povinné príspevky na zákonné poistenie platené zamestnávateľom za zamestnancov predstavujú súčet povinných zákonných príspevkov na zdravotné poistenie (Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov) vrátane preplatkov, resp. nedoplatkov, ktoré sa dodatočne zúčtovávajú za predchádzajúci rok a sociálne poistenie (Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov) – nemocenské, starobné vrátane príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (II. pilier), invalidné, úrazové, garančné, v nezamestnanosti, do rezervného fondu solidarity platené zamestnávateľom zo všetkých príjmov a peňažných plnení za fyzické osoby zahrnuté do evidenčného počtu. Príspevky platené za členov predstavenstiev, štatutárnych orgánov, dozorných a správnych rád, revízorov účtov, komandistov, prokuristov a pod. sú zahrnuté len v tom prípade, ak sú v pracovnom pomere k organizácii. Nepatria sem príspevky na zákonné poistenie platené zamestnávateľom za osoby pracujúce na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Nezahrňajú sa príspevky odpočítavané zo mzdy zamestnancov (t. j. povinné sociálne príspevky platené zamestnancami). Povinné príspevky na zákonné poistenie vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa na účte **524 – Zákonné sociálne poistenie a zdravotné poistenie** účtuje náklad zo záväzku voči Sociálnej poisťovni a jednotlivým zdravotným poisťovňami. Na účte **525 – Ostatné sociálne poistenie** sa účtuje náklad z poistenia (zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení).

Vyššie uvedené účty vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch účtujú na riadku 19 **Mzdy, poistné a príspevky**.

Keďže v tomto prípade nie sú oddelené mzdové náklady od daňovo – odvodového zaťaženia, vstupuje táto položka pomerovo do transakcie **D.11 – Mzdy a platy** a **D.121 – Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

➤ **D.122 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.10) predstavujú imputované sociálne príspevky zamestnávateľov protihodnotu ostatných dávok sociálneho poistenia (D.622) (po odpočítaní prípadných sociálnych príspevkov zamestnancov), ktoré vypláca priamo zamestnávateľ svojim zamestnancom alebo bývalým zamestnancom a ostatným oprávneným osobám bez zapojenia poisťovne alebo samostatného penzijného fondu a bez vytvorenia osobitného fondu alebo oddelenej rezervy na tento účel.

Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov D.122 sa účtujú na strane použitia.

Štatistický zdroj:

Modul 391 – Pracujúce osoby, mzdy a ostatné náklady z výkazu NSNO 1-01.

Sociálne náklady predstavujú výdavky, ktoré zamestnávateľia vyplácajú priamo svojim zamestnancom, ich rodinným príslušníkom alebo bývalým zamestnancom, ktoré majú charakter sociálnej podpory. Sú to napr. výdavky na pracovné a sociálne podmienky a starostlivosť o zdravie, príspevky v chorobe, materstve, úmrtí, príspevky na vzdelanie, štipendiá, platby v podobe penzií, vdovské, sirotské dôchodky, náhrady za stratu zárobku, bolestné a ostatné nároky pri úrazoch a chorobách z povolania, náhrady v prípadoch smrteľných úrazov a pod., alebo príspevky na dovolenku zamestnancom vyplácané zo sociálneho fondu. Ďalej sa sem zahŕňajú v peňažnej forme vyjadrené výdavky za tovar a služby, ktoré zamestnávateľ poskytol súčasným alebo bývalým zamestnancom zadarmo alebo za znížené ceny, a ktoré zahrnul do sociálnych výdavkov.

Ďalšou položkou je **náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti** od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti do jej skončenia, najdlhšie do desiateho dňa dočasnej pracovnej neschopnosti (§ 7 zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca v znení neskorších predpisov), ktorá vznikne zamestnancovi, ak bol pre chorobu alebo úraz uznaný za dočasne práceneschopného na výkon činnosti zamestnanca, alebo mu bolo nariadené karanténne opatrenie a nemá nárok na mzdu, plat, odmenu za prácu alebo služobný príjem podľa osobitných predpisov. Nepatrí sem príplatok k náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti sudcov, prokurátorov, policajtov, vojakov, colníkov, príslušníkov hasičského a záchranného zboru a štátnych zamestnancov (§ 143 zákona č. 55/2017 Z. z.).

Sociálne náklady a náhrada príjmu vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.122 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa na účte **527 – Zákonné sociálne náklady** účtuje odstupné, tvorba sociálneho fondu a obdobné náklady sociálneho charakteru (podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca). Na účte **528 – Ostatné sociálne náklady** sa účtuje aj odstupné a iné náklady sociálneho charakteru nad rámec vyššie spomínaných predpisov, napríklad poskytnuté podľa kolektívnej zmluvy.

Vyššie uvedené účty vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.122 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010, ale nezodpovedajú definícií ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch na riadku 23 účtuje **Sociálny fond**, teda tvorba a čerpanie sociálneho fondu.

Sociálny fond vstupuje do transakcie **D.122 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov** v zmysle ESA 2010.

➤ **D.29 – Ostatné dane z produkcie**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.22) pozostávajú ostatné dane z produkcie zo všetkých daní, ktoré podnikom vznikajú v súvislosti s ich činnosťami v produkcii bez ohľadu na množstvo alebo hodnotu vyprodukovaných alebo predaných výrobkov a služieb.

Ostatné dane z produkcie D.29 sa účtujú na strane použitia.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa na účte **531 – Daň z motorových vozidiel** a **532 – Daň z nehnuteľností** účtujú dane, odvody a platby obdobného charakteru, ak je účtovná jednotka poplatníkom alebo daňovníkom s výnimkou dane z príjmov. Na účte **538 – Ostatné dane a poplatky** sa účtuje najmä vrátenie rozdielu daní za minulé roky s výnimkou dane z príjmov, ak o tieto rozdiely daní už nemožno zvýšiť hodnotu dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku, zásob, pohľadávok a podobne, rozdiel spotrebnej dane vzťahujúcej sa na vlastnú spotrebu vybraných výrobkov podľa osobitných predpisov (napríklad zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov, zákon č. 104/2004 Z. z. o spotrebnej dani z vína v znení neskorších predpisov, zákon č. 107/2004 Z. z. o spotrebnej dani z piva v znení neskorších predpisov), odvod za neplnenie povinného podielu zamestnávania občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, ktorý je zamestnávateľ povinný odvieť podľa osobitného predpisu (§ 65 zákona č. 5/2004 Z. z. v znení zákona č. 82/2005 Z. z.), príspevky alebo poplatky, ktoré je účtovná jednotka povinná platiť podľa osobitného predpisu (napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, § 37 zákona č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 24 až 28 zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Vyššie uvedené účty vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.29 – Ostatné dane z produkcie** v zmysle ESA 2010.

Pri zostavovaní národných účtov sa využívajú zdroje zo sektora verejnej správy, keďže disponuje presnými údajmi o vybratých daniach.

➤ **B.2n - Čistý prevádzkový prebytok**

Bilančná položka B.2n – Čistý prevádzkový prebytok sa vyjadrí ako rozdiel B.1n – Čistej pridanej hodnoty a D.1 – Odmien zamestnancov a D.29 – Ostatných daní z produkcie.

Bilančná položka B.2n – Čistý prevádzkový prebytok sa účtuje na strane použitia.

$$B.2n = B.1n - D.1 - D.29$$

III. Účet rozdelenia prvotných dôchodkov

➤ **B.2n - Čistý prevádzkový prebytok**

Na účte rozdelenia prvotných dôchodkov sa Čistý prevádzkový prebytok B.2n účtuje na strane zdrojov.

➤ **D.4 - Dôchodky z majetku**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.41) vznikajú dôchodky z majetku, keď vlastníci finančných aktív a prírodných zdrojov ich dajú k dispozícii iným inštitucionálnym jednotkám. Dôchodok platený za použitie finančných aktív sa nazýva investičný dôchodok, zatiaľ čo dôchodok platený za použitie prírodného zdroja sa nazýva renta. Dôchodky z majetku sú súčtom investičného dôchodku a renty.

Dôchodky z majetku D.4 sa účtujú na strane zdrojov a použitia (podľa toho či sú platené alebo prijaté).

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet D.41 – Úroky, D.42 – Rozdelené dôchodky korporácií, D.43 – Reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií, D.44 – Ostatné investičné dôchodky a D.45 – Renta.

$$D.4 = D.41 + D.42 + D.43 + D.44 + D.45$$

➤ **D.41 - Úroky**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.42) sú úroky dôchodkom z majetku, ktorý prijímajú vlastníci finančných aktív za ich poskytnutie k dispozícii inej inštitucionálnej jednotke. Vztahuje sa to na tieto finančné aktíva:

- a) vklady (AF.2);
- b) dlhové cenné papiere (AF.3);
- c) pôžičky (AF.4);
- d) ostatné pohľadávky (AF.8).

Za úroky sa považuje aj dôchodok z držby a nadobudnutia zvláštnych práv čerpania a z účtov nealokovaného zlata. Finančnými aktívami, z ktorých vzniká úrok, sú pohľadávky veriteľov voči dlžníkom. Veritelia požičiavajú zdroje dlžníkom, čo vedie k vytvoreniu niektorého z finančných nástrojov uvedených vyššie.

Úroky D.41 sa účtujú na strane zdrojov a použitia (podľa toho či sú platené alebo prijaté).

Štatistický zdroj:

Modul 503 – Základné finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Celkové prijaté úroky predstavujú výnosové úroky z účtovej skupiny 64. **Celkové platené úroky** predstavujú nákladové úroky z účtovej skupiny 54. **Kapitalizované úroky** predstavujú úroky, ktoré sú súčasťou výdavkov súvisiacich s obstaraním hmotného majetku. Položky predstavujú príjmy/platby odvodené z nominálnej hodnoty finančných aktív a pasív, vkladov, zmeniek, obligácií, úverov, zahŕňajú sa tiež úroky zrážané bankou za čerpanie bankového konta,

diskont zmeniek a sankčné úroky. Patria sem aj kapitalizované úroky, t. j. úroky, ktoré sa zahŕňajú priamo do nadobúdacej ceny hmotného a nehmotného majetku. Úroky sa uvádzajú pred odpočtom daní. Nezahŕňajú sa sem poplatky a provízie, ktoré majú charakter platieb za poskytnutú službu a sú súčasťou ukazovateľa medzis potreba.

Z hľadiska národných účtov úroky vstupujú do transakcie **D.41 – Úroky** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa na účte **544 – Úroky** účtujú náklady podľa výpisu z banky úrok pri bankovom úvere alebo úroky podľa zmluvy, ak ide o pôžičku a finančnú operáciu, napríklad eskontáciu cenného papiera. Na účte **644 – Úroky** sa účtujú úroky prijaté od banky a iných dlžníkov podľa výpisu z banky, úroky Štátnej pokladnice a podobné plnenia.

Z hľadiska národných účtov úroky vstupujú do transakcie **D.41 – Úroky** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

Presný údaj o výške úrokov sa pre účely národných účtov tvorí kombináciou štatistického zdroju a následnej bilancie pomocou administratívnych zdrojov z Národnej banky Slovenska (NBS).

➤ **D.42 – Rozdelené dôchodky korporácií**

V zmysle metodiky ESA 2010 sú rozdelené dôchodky korporácií súčtom D.421 – Dividendy a D.422 – Výbery z dôchodkov kvázikorporácií.

Rozdelené dôchodky korporácií D.42 sa účtujú na strane zdrojov a použitia (podľa toho či sú platené alebo prijaté).

$D.42 = D.421 + D.422$

➤ **D.421 – Dividendy**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.53) sú dividendy formou dôchodkov z majetku, na ktoré majú nárok vlastníci akcií (AF.5) napríklad za to, že dajú korporáciám k dispozícii finančné zdroje.

Jedným zo spôsobom získavania zdrojov je zvyšovanie základného imania prostredníctvom emisie akcií. Na rozdiel od kapitálovej pôžičky nie je základné imanie spojené so žiadnymi pevnými záväzkami v peňažnom vyjadrení a držitelia akcií korporácie nemajú žiadny nárok na fixný alebo vopred stanovený príjem. Dividendy sú všetky rozdelenia ziskov korporácií medzi ich akcionárov alebo vlastníkov.

Dividendy D.421 sa účtujú na strane zdrojov.

Štatistický zdroj:

Modul 503 – Základné finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Prijaté dividendy a ostatné podiely na zisku sú podiely na zisku spoločnosti v prípade, ak vykazujúca jednotka vlastní akcie inej spoločnosti. Zahŕňajú sa aj iné príjmy z rozdeľovaného zisku z titulu vlastníctva finančných investícií.

Z hľadiska národných účtov dividendy vstupujú do transakcie **D.421 – Dividendy** v zmysle ESA 2010.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa na účte **652 – Výnosy z dlhodobého finančného majetku** účtujú napríklad podiely na zisku, dividendy alebo úroky vyplývajúce z vlastníctva dlhodobého finančného majetku. Ďalej sa účtuje na účte **655 – Výnosy z krátkodobého finančného majetku**, ako napríklad podiely na zisku, dividendy alebo úroky vyplývajúce z vlastníctva tohto majetku.

Z hľadiska národných účtov tieto výnosy vstupujú do transakcie **D.421 – Dividendy** v zmysle ESA 2010.

Výsledný údaj sa získava kombináciou štatistického zdroju a bilancie administratívnych zdrojov.

➤ **D.44 – Ostatné investičné dôchodky**

V zmysle metodiky ESA 2010 sú ostatné investičné dôchodky súčtom D.441 – Investičné dôchodky patriace držiteľom poisťovník a D.442 – Výbery z dôchodkov kvázikorporácií. Ostatné investičné dôchodky D.44 sa účtujú na strane zdrojov.

Presný údaj za D.44 sa tvorí bilancovaním, pričom sa využíva štatistický zdroj Poi 5-01 – Ročný výkaz v poisťovníctve a administratívne zdroje z Národnej banky Slovenska (NBS).

➤ **D.45 – Renta**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.72) je renta dôchodok, ktorý dostáva vlastník prírodného zdroja za to, že dá tento zdroj k dispozícii inej inštitucionálnej jednotke. Existujú dva druhy renty zo zdrojov: renta z pôdy a renta z podzemných zdrojov. Rozdiel medzi rentou a platbami nájomného spočíva v tom, že renta je formou dôchodku z majetku a platby nájomného sú platby za služby. Platby nájomného sú platby v rámci operatívneho lízingu za používanie fixných aktív patriacich inej jednotke. Renta je platba realizovaná v rámci prenájmu zdroja za prístup k prírodnému zdroju.

Renta D.45 sa účtuje na strane zdrojov a použitia (podľa toho či je platená alebo prijatá).

Štatistický zdroj:

Modul 503 – Základné finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Prijaté nájomné z pôdy a podzemných zdrojov sa uvádza z účtovej triedy 6 z príslušného účtu, na ktorom vykazujúca jednotka tento príjem zaúčtovala. **Platené nájomné z pôdy a podzemných zdrojov** sa uvádza z účtovej triedy 5 – Náklady na činnosť.

Z hľadiska národných účtov dividendy vstupujú do transakcie **D.45 – Renta** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

➤ **B.5n – Čisté saldo prvotných dôchodkov**

Bilančná položka B.5n – Čisté saldo prvotných dôchodkov sa vyjadří ako súčet B.2n – Čistý prevádzkový prebytok a D.4 (rec) – Dôchodky z majetku zo strany zdrojov a znižuje sa o D.4 (pay) – Dôchodky z majetku na strane použitia.

Bilančná položka B.5n – Čisté saldo prvotných dôchodkov sa účtuje na strane použitia.

$B.5n = B.2n + D.4 (rec) - D.4 (pay)$

IV. Účet druhotného rozdelenia dôchodkov

➤ **B.5n – Čisté saldo prvotných dôchodkov**

Na účte druhotného rozdelenia dôchodkov sa Čisté saldo prvotných dôchodkov B.5n účtuje na strane zdrojov.

➤ **D.5 – Bežné dane z dôchodkov, majetku atď.**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.77) pokrývajú bežné dane z dôchodkov, majetku atď. všetky povinné, nevratné platby v hotovosti alebo v naturáliách, ktoré pravidelne vyberá verejná správa a zahraničie z dôchodkov a majetku inštitucionálnych jednotiek, a niektoré pravidelné dane, ktoré sa nevymeriavajú ani z týchto dôchodkov, ani z tohto majetku.

Bežné dane z dôchodkov, majetku atď. D.5 sa účtujú na strane použitia.

V zmysle metodiky ESA 2010 sú bežné dane z dôchodkov, majetku atď. súčtom D.51 – Dane z dôchodkov a D.59 – Ostatné bežné dane.

$D.5 = D.51 + D.59$

➤ **D.51 – Dane z dôchodkov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.78) pozostávajú dane z dôchodkov z daní z dôchodkov, ziskov a kapitálových ziskov. Vymeriavajú sa zo skutočných alebo predpokladaných dôchodkov jednotlivcov, domácností, korporácií alebo neziskových inštitúcií. Zahŕňajú dane z držby majetku, pôdy, nehnuteľností, ak sa tieto aktíva používajú ako základ odhadu dôchodkov ich vlastníkov.

Dane z dôchodkov D.51 sa účtujú na strane použitia.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa účtuje na účte **591 – Daň z príjmov**, teda výška splatných daní podľa daňového priznania. Na účte **595 – Dodatočné odvody dane z príjmov** sa účtuje vyrubenie rozdielu dane a príjmov za minulé roky a v prospech tohto účtu vrátenie preplatku dane z príjmov za minulé roky.

Vyššie uvedené položky vstupujú z hľadiska národných účtov vstupuje do transakcie **D.51 – Dane z dôchodkov** v zmysle ESA 2010.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa účtuje na riadku 27 **Daň z príjmov**.

Vyššie uvedené položky vstupujú z hľadiska národných účtov vstupuje do transakcie **D.51 – Dane z dôchodkov** v zmysle ESA 2010.

Pri zostavovaní národných účtov sa využívajú zdroje zo sektora verejnej správy, keďže disponuje presnými údajmi o vybratých daniach.

➤ **D.61 – Čisté sociálne príspevky**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.91) sú čisté sociálne príspevky skutočné alebo imputované príspevky domácností do schém sociálneho poistenia na vytvorenie rezerv na platbu sociálnych dávok. Čisté sociálne príspevky (D.61) sú súčtom skutočných sociálnych príspevkov zamestnávateľov (D.611), imputovaných sociálnych príspevkov zamestnávateľov (D.612), skutočných sociálnych príspevkov domácností (D.613) a doplnkových sociálnych príspevkov domácností (D.614) znížených o poplatky za službu schémy sociálneho poistenia (D.61SC).

Čisté sociálne príspevky D.61 sa účtujú na strane zdrojov.

$D.61 = D.611 + D.612 + D.613 + D.614 - D.61SC$

➤ **D.612 – Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.97) predstavujú imputované sociálne príspevky zamestnávateľov protihodnotu sociálnych dávok (po odpočítaní eventuálnych sociálnych príspevkov zamestnancov), ktoré platia zamestnávatelia priamo (t. j. nezávisle od skutočných príspevkov zamestnávateľov) svojim zamestnancom alebo bývalým zamestnancom či iným oprávneným osobám.

Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov D.612 sa účtujú na strane zdrojov.

Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov D.612 sa rovnajú imputovaným sociálnym príspevkom zamestnávateľov D.122.

$D.612 = D.122$

➤ **D.62 – Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov**

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet D.621 – Peňažné dávky sociálneho zabezpečenia, D.622 – Ostatné dávky sociálneho poistenia a D.623 – Peňažné dávky sociálnej podpory.

Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov D.62 sa účtujú na strane použitia.

$D.62 = D.621 + D.622 + D.623$

➤ **D.622 – Ostatné dávky sociálneho poistenia**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.104) ostatné dávky sociálneho poistenia zodpovedajú dávkam, ktoré platia zamestnávatelia v súvislosti s ostatnými schémami sociálneho poistenia vzťahujúcimi sa na zamestnanie. Ostatné dávky sociálneho poistenia súvisiace so zamestnaním sú sociálne dávky (naturálne alebo peňažné), ktoré sa platia z iných schém sociálneho poistenia ako sociálne zabezpečenie prispievateľom do schém, ich rodinným príslušníkom alebo ich pozostalým.

Ostatné dávky sociálneho poistenia D.622 sa účtujú na strane použitia.

Ostatné dávky sociálneho poistenia D.622 sa rovnajú imputovaným sociálnym príspevkom zamestnávateľov D.122.

$D.622 = D.122$

➤ **D.7 – Ostatné bežné transfery**

V zmysle metodiky ESA 2010 ide o súčet D.71 – Čisté poistné neživotného poistenia, D.72 – Nároky z neživotného poistenia, D.73 – Bežné transfery v rámci verejnej správy, D.74 – Bežná medzinárodná spolupráca, D.75 – Rôzne bežné transfery a D.76 – Vlastné zdroje EÚ založené na DPH a HND.

Ostatné bežné transfery D.7 sa účtujú na strane zdrojov a použitia (podľa toho či sú platené alebo prijaté).

$D.7 = D.71 + D.72 + D.73 + D.74 + D.75 + D.76$

➤ **D.71 – Čisté poistné neživotného poistenia**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.112) je čisté poistné neživotného poistenia poistné, ktoré sa platí za poistky uzatvorené inštitucionálnymi jednotkami. Poistky uzatvorené jednotlivými domácnosťami sú tie, ktoré sa uzatvoria z ich vlastnej iniciatívy a v ich

vlastný prospech, nezávisle od ich zamestnávateľov alebo verejnej správy a mimo akejkoľvek schémy sociálneho poistenia. Čisté poistné neživotného poistenia obsahuje skutočné poistné, ktoré platia držiteľia poistky na získanie poistného krytia počas účtovného obdobia (prijaté poistné), a doplnkové poistné vyplatené z dôchodkov z majetku patriacich držiteľom poistiek po odpočítaní poplatkov za službu poisťovacích spoločností.

Čisté poistné neživotného poistenia D.71 sa účtuje na strane použitia.

Presný údaj za D.71 – Čisté poistné neživotného poistenia sa tvorí bilancovaním, pričom sa využíva štatistický zdroj Poi 5-01 – Ročný výkaz v poisťovníctve a administratívne zdroje.

➤ **D.72 – Nároky z neživotného poistenia**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.114) predstavujú nároky z neživotného poistenia poistné nároky splatné podľa zmlúv týkajúcich sa neživotného poistenia; sumy, ktoré sú poisťovacie spoločnosti povinné vyplatiť ako vyrovnanie v prípade zranenia alebo škody týkajúcich sa osôb alebo výrobku (vrátane fixného kapitálu).

Nároky z neživotného poistenia D.72 sa účtuje na strane zdrojov.

Presný údaj za D.72 – Nároky z neživotného poistenia sa tvorí bilancovaním, pričom sa využíva štatistický zdroj Poi 5-01 – Ročný výkaz v poisťovníctve a administratívne zdroje.

➤ **D.75 – Rôzne bežné transfery**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.125) zahŕňajú bežné transfery NZISD všetky nepovinné príspevky (okrem dedičstiev), predplatné členského a finančnú podporu, ktorú NZISD dostávajú od domácností (vrátane nerezidentských domácností) a v menšej miere aj od ostatných jednotiek.

Bežné transfery NZISD zahŕňajú (ESA 2010, paragraf 4.126):

- a) pravidelné členské, ktoré platia domácnosti odborovým organizáciám a politickým, športovým, kultúrnym, náboženským a im podobným organizáciám zaradeným do sektora NZISD;
- b) nepovinné príspevky (okrem dedičstiev) domácností, korporácií a zahraničia pre NZISD vrátane naturálnych transferov vo forme darov potravín, odevov, prikrývok, liekov atď. pre dobročinné organizácie na distribúciu rezidentským a nerezidentským domácnostiam. To platí pre spotrebné výrobky, keďže transfery veľkých darov (cennosti považované za nefinančné aktíva) sa zaznamenávajú v ostatných kapitálových transferoch (D.99). Na účtoch sa ako transfery nezaznamenávajú dary neželaných alebo použitých výrobkov od domácností;
- c) podpora a dotácie verejnej správy s výnimkou transferov realizovaných na osobitný účel financovania kapitálových výdavkov, ktoré sa uvádzajú v investičných dotáciách.

Do bežných transferov NZISD nie sú zahrnuté platby členských poplatkov alebo členských príspevkov trhovým neziskovým inštitúciám slúžiacim podnikom, ako napríklad obchodným komorám alebo obchodným združeniam, ktoré sa zaznamenávajú ako platby za poskytované služby.

Ďalej sú súčasťou rôznych bežných transferov pokuty a penále (ESA 2010, paragraf 4.132), ktoré inštitucionálnym jednotkám uložili súdy alebo kvázijudičné orgány. Zahrnuté nie sú (ESA 2010, paragraf 4.133) pokuty a penále, ktoré uložili daňové orgány za vyhýbanie sa plátbám daní alebo za neskoré platby daní, ktoré nemožno odlíšiť od samotných daní a zostávajú klasifikované ako dane a platby poplatkov na získanie oprávnení; takéto platby sú buď daňami, alebo platbami za služby, ktoré poskytujú jednotky verejnej správy.

Sumy platené za tikety lotérií alebo za podanie stávok (ESA 2010, paragraf 4.135) pozostávajú z dvoch súčastí: platba poplatku za službu jednotke organizujúcej lotériu alebo stávkovú hru a

zvýšený bežný transfer, ktorý je vyplatený víťazom. Poplatok za službu môže predstavovať významnú sumu a môže pokrývať dane z poskytovania služieb stávkových hier. Transfery sa v systéme považujú za realizované priamo medzi účastníkmi lotérie alebo stávkovej hry, t. j. medzi domácnosťami. Ak sa zúčastňujú nerezidentské domácnosti, môžu vzniknúť významné čisté transfery medzi sektorom domácností a zahraničím.

Napokon platby odškodného (ESA 2010, paragraf 4.136) pozostávajú z bežných transferov, ktoré inštitucionálne jednotky platia iným inštitucionálnym jednotkám ako odškodnenie za zranenie osôb alebo škodu na majetku, s výnimkou platby nárokov z neživotného poistenia. Platby odškodného sú povinné platby uložené súdom alebo nepovinné platby dohodnuté mimosúdnou cestou. Táto položka zahŕňa nepovinné platby, ktoré realizujú jednotky verejnej správy alebo NZISD ako odškodnenie za zranenia alebo škody spôsobené prírodnými katastrofami s výnimkou tých, ktoré sú klasifikované ako kapitálové transfery.

Rôzne bežné transfery D.75 sa účtujú na strane zdrojov a použitia (podľa toho či sú platené alebo prijaté).

Štatistický zdroj:

Modul 503 – Základné finančné ukazovatele z výkazu NSNO 1-01.

Prijaté odškodné sa uvádza ako príjem spravodajskej jednotky z účtovej skupiny 64, ktorý prijala ako náhradu za škodu spôsobenú osobám, alebo škodu na majetku.

Platené odškodné sa uvádza platba spravodajskej jednotky za ublíženie osobám alebo za škody na majetku.

Prijaté pokuty a penále uvedú sa prijaté poplatky z omeškania, pokuty a penále za nesplnenie oznamovacej povinnosti z účtovej skupiny 64.

Platené pokuty a penále uvedú sa platené poplatky z omeškania, pokuty a penále za nesplnenie oznamovacej povinnosti z účtovej skupiny 54.

Príspevky zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu miest a obcí sú rozdelené na neinvestičné a investičné, ktoré predstavujú príspevky, ktoré spravodajská jednotka dostáva zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu miestnych samospráv na prevádzkovú činnosť, ako aj do účelového fondu ako nenávratný príspevok. Príspevky sa vykazujú ako peňažné a vecné, pričom vecný príspevok sa ohodnocuje v eurách.

Príjmy z fondov sociálneho zabezpečenia sú príjmy poskytnuté zo zdravotných poisťovní a zo Sociálnej poisťovne.

Príjmy zo štátnych účelových fondov sú príjmy poskytnuté z fondov: poľnohospodárskeho, lesného, životného prostredia, zdravia, kultúry, telesnej kultúry, rozvoja bývania a. i.

Údaj za príjmy z fondov sociálneho zabezpečenia a príjmy zo štátnych účelových fondov uvádzajú len organizácie (spravodajské jednotky), ktorých ročný obrat je vyšší ako 6 640 €.

Prijaté dary a príspevky sa vykazujú v štruktúre neinvestičné a investičné, pričom pre účely národných účtov sa využívajú len neinvestičné údaje. Ďalším členením je rozlíšenie peňažných a vecných darov a príspevkov, pričom vecný dar a príspevok sa ohodnocuje v eurách.

Prijaté dary a príspevky od nefinančných korporácií sú príjmy plynúce z darov a príspevkov (z účtovej skupiny 60-67) od verejných a súkromných organizácií, podnikateľov, družstiev (akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a podobne). Neuvádzajú sa sem dary a príspevky od iných nezárobkových inštitúcií.

Prijaté dary a príspevky od finančných korporácií sú príjmy plynúce z darov a príspevkov z peňažných a poisťovacích organizácií (z účtovej skupiny 60-67).

Prijaté dary a príspevky od súkromných osôb sú príjmy plynúce z darov od súkromných osôb (nie od registrovaných podnikateľov), z účtovej skupiny 60-67.

Prijaté dary a príspevky zo zahraničia sú príjmy plynúce z darov zo zahraničia (z účtovej skupiny 60-67).

Poskytnuté dary a príspevky domácim subjektom sú finančné alebo vecné dary nefinančným podnikateľským subjektom, finančným organizáciám, podnikateľom, rozpočtovým a príspevkovým organizáciám, alebo priamo obyvateľstvu, nie však ostatným nezárobkovým inštitúciami v SR.

Poskytnuté dary a príspevky do zahraničia ide o dary a príspevky plynúce do zahraničia.

Celkové príjmy z lotérií, hier a organizovaných zbierok je výnos plynúci z lotérií, hier, kampaní zahŕňajúcich viac než jednu organizáciu, výnosy z organizovaných zbierok a pod. V prípade vecného daru sa uvádza ohodnotenie daru v eurách.

Pre účely národných účtov sa zvlášť zisťujú **príjmy z lotérií, hier a organizovaných zbierok – časť zostávajúca spravodajskej jednotke**, ktoré sú súčasťou transakcie D.75 a ide o príjem z lotérií, hier a organizovaných zbierok zostávajúci organizácii, ktorá prevádzkuje takúto činnosť. **Príjmy z lotérií, hier a organizovaných zbierok – časť určená na vyplatenie výhier** predstavuje príjem organizácie z prevádzkovania lotérií a hier, ktorý je určený na vyplatenie výhier. **Platby za účasť na lotériách a hrách** sú platby, ktoré zaplatila spravodajská jednotka za účasť v lotérii.

Údaje za lotérie uvádzajú len organizácie (spravodajské jednotky), ktorých ročný obrat je vyšší ako 6 640 €.

Členské príspevky sú príjmy organizácie plynúce z členských príspevkov pred odvodmi do ústredných orgánov.

Všetky vyššie uvedené údaje vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.75 – Rôzne bežné transfery** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

Administratívny zdroj:

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa účtujú na **úcte 541 – Zmluvné pokuty a penále** zmluvná pokuta a úrok z omeškania podľa osobitného predpisu, poplatok z omeškania podľa osobitného predpisu, penále alebo iná sankcia zo zmluvných vzťahov, postihová čiastka podľa osobitného predpisu, odstupné podľa osobitného predpisu (§ 355 Obchodného zákonníka).

Na **úcte 542 – Ostatné pokuty a penále** sa účtujú sumy záväzkov podľa príslušných dokladov.

Na **úcte 546 – Dary** sa účtuje dobrovoľné bezodplatné odovzdanie dlhodobého hmotného majetku, dlhodobého nehmotného majetku a zásob. Na tomto účte sa účtuje napríklad zostatková cena darovaného dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku, vrátane dane z pridanej hodnoty vzťahujúcej sa na toto bezodplatné plnenie.

Na **úcte 561 – Poskytnuté príspevky organizačným zložkám**, ak sú účtovnými jednotkami, na **úcte 562 – Poskytnuté príspevky iným účtovným jednotkám** a **563 – Poskytnuté príspevky fyzickým osobám** sa účtujú poskytnuté príspevky alebo nárok na príspevky a na **úcte 567 – Poskytnuté príspevky z verejnej zbierky** sa účtujú poskytnuté dobrovoľné peňažné príspevky z verejnej zbierky podľa § 67a ods. 4 zákona č. 162/2014 Z. z. o verejných zbierkach fyzickým alebo právnickým osobám, pre ktoré bola organizovaná zbierka.

Na **úcte 565 – Poskytnuté príspevky z podielu zaplatenej dane** sa v účtovnej jednotke, ktorá je prijímateľom podielu zaplatenej dane, účtuje, ak príspevky poskytne inej právnickej osobe.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **podvojného účtovníctva** sa účtujú na **úcte 646 – Prijaté dary** ako nepeňažné dary prijaté účtovnou jednotkou, napríklad dlhodobý majetok, ak je určený na ďalšie darovanie, zásoby alebo služby. Ďalej sa na tomto účte účtujú prijaté nepeňažné plnenie na základe zmluvy o sponzorstve v športe podľa §50 a 51 zákona č. 440/2015 Z. z. o športe.

Na **úcte 641 – Zmluvné pokuty a penále** sa účtujú zmluvné pokuty a úroky z omeškania podľa osobitného predpisu, poplatky z omeškania podľa osobitného predpisu, penále alebo iné sank-

cie zo zmluvných vzťahov, postihová suma podľa osobitného predpisu, odstupné podľa osobitného predpisu (§ 355 Obchodného zákonníka). Pokuty a penále sa účtujú aj na účte **642 – Ostatné pokuty a penále**.

Na účte **646 – Prijaté dary** sa účtujú nepeňažné dary prijaté účtovnou jednotkou, napríklad dlhodobý majetok, ak je určený na jeho ďalšie darovanie, zásoby alebo služby so súvzťažným zápisom na účtoch účtovej triedy 1 alebo 5. V prospech účtu 646 – Prijaté dary sa účtuje prijaté nepeňažné plnenie na základe zmluvy o sponzorstve v športe. Pri odpisovanom dlhodobom majetku, ktorý bol nadobudnutý bezodplatne, sa účtuje v prospech účtu 646 – Prijaté dary.

Na účte **661 – Prijaté príspevky od organizačných zložiek** sú prijaté príspevky alebo nárok na príspevky od organizačných zložiek, ak sú účtovnými jednotkami.

Na účte **662 – Prijaté príspevky od právnických osôb** sa účtujú prijaté finančné príspevky alebo nárok na finančné príspevky od právnických osôb, prijaté finančné prostriedky ako dar podľa osobitného predpisu, prijaté peňažné plnenie na základe zmluvy o sponzorstve v športe a odpustenie záväzku voči právnickej osobe so súvzťažným zápisom na ľarchu príslušného účtu záväzkov.

Ďalším účtom je účet **663 – Prijaté príspevky od fyzických osôb**, kde sa účtujú prijaté finančné príspevky alebo nárok na finančné príspevky od fyzických osôb.

Na účte **664 – Prijaté členské príspevky** sa účtujú prijaté členské príspevky alebo nárok na príspevky.

Na účte **665 – Príspevky z podielu zaplatenej dane** sa účtuje príspevok od právnických osôb a fyzických osôb podľa §50 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

Na účte **667 – Príspevky z verejných zbierok** sa účtujú príspevky prijaté vykonaním zbierky.

Na účte **691 – Dotácie** účtuje priznanie dotácie účtovnej jednotke a príspevky poskytované napríklad v zmysle § 50, 52, 54 a 56 zákona č. 5/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, § 25 zákona č. 85/2005 Z. z.

Všetky vyššie uvedené údaje vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.75 – Rôzne bežné transfery** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

Pri organizáciách účtujúcich v sústave **jednoduchého účtovníctva** sa vo výkaze o príjmoch a výdavkoch na riadku 3 účtujú **Príjmy z darov a príspevkov**, ktoré sú príjmami z finančných darov a príspevkov právnických a fyzických osôb.

Ďalej sa na riadku 4 účtujú **Príjmy z členských príspevkov**, na riadku 5 sa účtujú **Príjmy z podielu zaplatenej dane z príjmov** a na riadku 6 **Príjmy z verejných zbierok**.

Na riadku 10 sa účtujú **Príjmy z dotácií**, ktorými sú okrem dotácií aj príjmy prijaté na základe zmluvy o sponzorstve v športe podľa §50 a 51 zákona č. 440/2015 Z. z. o športe.

Všetky vyššie uvedené údaje vstupujú z hľadiska národných účtov do transakcie **D.75 – Rôzne bežné transfery** v zmysle ESA 2010 na strane zdrojov a použitia.

➤ **B.6n – Čistý disponibilný dôchodok**

Bilančná položka B.6n – Čistý disponibilný dôchodok sa vyjadří ako súčet B.5n – Čisté saldo prvotných dôchodkov, D.61 – Čisté sociálne príspevky a D.7 (rec) – Ostatné bežné transfery zo strany zdrojov a znižuje sa o D.5 – Bežné dane z dôchodkov, majetku atď., D.62 – Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov a D.7 (pay) – Ostatné bežné transfery zo strany použitia.

Bilančná položka B.6n – Čistý disponibilný dôchodok sa účtuje na strane použitia.

$B.6n = B.5n + D.61 + D.7 (rec) - D.5 - D.62 - D.7 (pay)$

V. Účet znovurozdelenia naturálnych dôchodkov

➤ **B.6n – Čistý disponibilný dôchodok**

Na účte znovurozdelenia naturálnych dôchodkov sa Čistý disponibilný dôchodok B.6n účtuje na strane zdrojov.

➤ **D.63 – Naturálne sociálne transfery**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.108) pozostávajú naturálne sociálne transfery z jednotlivých výrobkov a služieb, ktoré jednotky verejnej správy alebo NZISD poskytujú bezplatne alebo za ekonomicky bezvýznamné ceny jednotlivým domácnostiam bez ohľadu na to, či ich jednotky verejnej správy alebo NZISD kúpili na trhu, alebo vyrobili ako netrhovú produkciu. Transfery sa financujú z daní, ostatných dôchodkov verejnej správy alebo z príspevkov sociálneho zabezpečenia, v prípade NZISD z darov alebo dôchodkov z majetku.

Služby poskytované domácnostiam bezplatne alebo za ekonomicky bezvýznamné ceny sa uvádzajú ako individuálne služby, aby bolo možné ich odlišiť od kolektívnych služieb, ktoré sa poskytujú všetkým obyvateľom alebo veľkej časti obyvateľov, ako napríklad obrana a pouličné osvetlenie. Individuálne služby zahŕňajú najmä vzdelávacie a zdravotnícke služby, hoci často sa poskytujú aj iné druhy služieb, ako napríklad služby bývania, kultúrne a rekreačné služby.

Naturálne sociálne transfery D.63 sa účtujú na strane použitia.

Naturálne sociálne transfery D.63 sa ďalej členia na D.631 – Naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia verejnej správy a NZISD a D.632 – Naturálne sociálne transfery – trhová produkcia nakúpená verejnou správou a NZISD.

$D.63 = D.631 + D.632$

➤ **D.631 – Naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.109) sú naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia verejnej správy a NZISD jednotlivé výrobky a služby poskytované netrhovými výrobcami priamo príjemcom. Mali by sa odpočítavať všetky platby, ktoré realizovali samotné domácnosti.

Naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia D.631 sa účtujú na strane použitia.

Naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia D.631 sa rovnajú netrhovej produkcii P.13.

$D.631 = P.13$

➤ **D.632 – Naturálne sociálne transfery – nakúpená trhová produkcia**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.109) sú naturálne sociálne transfery – trhová produkcia nakúpená verejnou správou a NZISD jednotlivé výrobky a služby:

a) vo forme refundácie schválených výdavkov domácností na osobitné výrobky a služby z fondov sociálneho zabezpečenia alebo

b) poskytované priamo príjemcom trhovými výrobcami, od ktorých verejná správa nakupuje príslušné výrobky a služby.

Odpočítavajú sa všetky platby, ktoré realizovali samotné domácnosti.

Naturálne sociálne transfery – trhová produkcia D.632 sa účtujú na strane použitia.

Transakcia D.632 bola zaradená do „Akčných bodov“ zo strany Eurostatu.

Akčný bod A26¹³²:

ŠÚ SR mal preskúmať odhady výdavkov na konečnú spotrebu (P.3) neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam (S.15). Tvorba kapitálu na vlastný účet v S.15 mala byť správne identifikovaná a malo sa zabezpečiť, aby bola správne vylúčená z P.3 v S.15. Nákupy S.15 tovarov a služieb produkovaných trhovými výrobcami a dodávaných domácnostiam ako naturálne sociálne transfery (D.632) sa mali identifikovať a zahrnúť do P.3 za S.15.

ŠÚ SR preto transakciu „expertne odhaduje“ s využitím lineárnej extrapolácie. Podľa súčasnej metodiky sa hodnota tvorby kapitálu na vlastný účet v sektore S.15 má klasifikovať ako P.12. V účtoch, ale bola táto hodnota nesprávne zahrnutá do celkovej hodnoty konečnej spotreby neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam (P.3).

Následne sa mala zistiť hodnota tovarov a služieb zakúpených jednotkami sektoru S.15 za následné dary vo forme naturálnych sociálnych transferov (D.632).

ŠÚ SR analyzoval dostupné informačné zdroje na identifikáciu sociálnych transferov v naturáliách v sektore S.15. Po podrobnom vyšetrení zistil, že tento druh informácií nie je k dispozícii ani v rámci štatistických zisťovaní, ani v zdrojoch administratívnych údajov, pretože sa týka položiek, ktoré sa neohodnocujú osobitne, rovnako ako neexistuje účtovná povinnosť tieto údaje poskytnúť. ŠÚ SR prišiel s alternatívnou možnosťou získavania údajov on-line prieskumom vybraných jednotiek sektoru S.15.

Údaje relevantné pre hodnotenie hodnôt naturálnych sociálnych transferov (D.632) za celé časové rady boli získané prostredníctvom on-line prieskumu distribuovaného priamo jednotlivým odpovedajúcim jednotkám, ktoré boli vybrané zo zoznamu jednotiek. Tieto jednotky boli oslovené, pričom sa predpokladalo, že môžu vykonávať činnosti súvisiace s transakciou D.632.

Na základe prijatých odpovedí sa vykonal odborný odhad aj pre ďalšie jednotky, ktoré neboli zisťované prostredníctvom on-line prieskumu a / alebo pre jednotky, ktoré neodpovedali. V rámci prieskumu sa zisťovala hodnota naturálnych sociálnych transferov (týkajúcich sa tovarov a služieb) za roky 2010 a 2017, ako aj spôsob ich účtovania v rámci výdavkov.

Údaje poskytnuté spravodajskými jednotkami boli podrobnejšie analyzované a dopočítané za celú populáciu jednotiek podľa jednotlivých právnych foriem s využitím priemerného podielu naturálnych sociálnych transferov do výroby (P.1), ktorý bol získaný na základe údajov z prieskumu. Hodnoty za roky 2010 - 2017 boli získané lineárnou extrapoláciou.

Na základe prieskumu sa potvrdil predpoklad, že naturálne sociálne transfery sa v súčasnosti považujú za P.2 – medzispotrebu (jednotky v dotazníku odpovedali, že tieto transfery sa v obchodnom účtovníctve zaznamenávajú ako spotreba tovarov a služieb), a preto bude vplyv na Hrubý národný dôchodok (HND) nulový. Z dôvodu zmeny v P.2 sa znížila transakcia D.631 o hodnotu alokovanú do D.632 ako naturálne sociálne transfery – nakúpená trhovú výroba. Celková hodnota konečnej spotreby (P.3) pre sektor S.15 teda zostane nezmenená.

➤ **B.7n – Čistý upravený disponibilný dôchodok**

Bilančná položka B.7n – Čistý upravený disponibilný dôchodok sa vyjadří ako rozdiel B.6n – Čistý disponibilný dôchodok a D.63 – Naturálne sociálne transfery.

Bilančná položka B.7n – Čistý upravený disponibilný dôchodok sa účtuje na strane použitia.

$B.7n = B.6n - D.63$

VI. Účet použitia disponibilného dôchodku

➤ **B.6n – Čistý disponibilný dôchodok**

¹³² ŠÚ SR

Na účte znovurozdelenia naturálnych dôchodkov sa Čistý disponibilný dôchodok B.6n účtuje na strane zdrojov.

➤ **P.3 – Výdavky na konečnú spotrebu**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.94) pozostávajú výdavky na konečnú spotrebu z výdavkov vynaložených rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami na výroby alebo služby, ktoré sa používajú na priame uspokojenie individuálnych potrieb alebo prianí alebo kolektívnych potrieb členov spoločenstva.

Výdavky na konečnú spotrebu P.3 sa účtujú na strane použitia.

Výdavky na konečnú spotrebu P.3 sa rovnajú výdavkom na individuálnu spotrebu P.31.

P.3 = P.31

➤ **P.31 – Výdavky na individuálnu spotrebu**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.97) zahŕňajú výdavky na konečnú spotrebu NZISD dve samostatné kategórie:

a) hodnotu výrobkov a služieb vyprodukovaných NZISD s výnimkou tvorby kapitálu vo vlastnej réžii a výdavkov domácností a ostatných jednotiek;

b) výdavky NZISD na výroby alebo služby vyprodukované trhovými výrobcami, ktoré sa bez akejkoľvek transformácie dodávajú domácnostiam na ich spotrebu ako naturálne sociálne transfery.

Výdavky na individuálnu spotrebu P.31 sa účtujú na strane použitia.

Výdavky na individuálnu spotrebu P.31 sa rovnajú naturálnym sociálnym transferom D.63.

P.31 = D.63

➤ **B8.n – Národné čisté úspory**

Bilančná položka B.8n – Národné čisté úspory sa vyjadrí ako rozdiel B.6n – Čistý disponibilný dôchodok a P.3 – Výdavky na konečnú spotrebu.

Bilančná položka B.8n – Národné čisté úspory sa účtuje na strane použitia.

VII. Účet použitia upraveného disponibilného dôchodku

➤ **B.7n – Čistý upravený disponibilný dôchodok**

Na účte použitia upraveného disponibilného dôchodku sa Čistý upravený disponibilný dôchodok B.7n účtuje na strane zdrojov.

➤ **B8.n – Národné čisté úspory**

Na účte použitia upraveného disponibilného dôchodku sa Národné čisté úspory B.8n účtujú na strane použitia.

VIII. Účet zmien čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov

➤ **B.8n – Čisté úspory/Saldo bežných transakcií so zahraničím**

Na účte zmien čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov sa Čisté úspory B.8n účtujú na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

➤ **D. 9 – Kapitálové transfery**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.145) si kapitálové transfery vyžadujú nadobudnutie alebo úbytok jedného alebo viacerých aktív aspoň jednou zo strán transakcie. Bez ohľadu na to, či ide o transfery v hotovosti, alebo v naturáliách, výsledkom je zodpovedajúca zmena vo finančných alebo nefinančných aktívach uvedených v súvahách jednej alebo oboch strán transakcie.

Ďalej (ESA 2010, paragraf 4.146) kapitálový transfer v naturáliách je transfer vlastníctva aktíva (iného ako zásob a hotovosti) alebo zrušenie záväzku veriteľom bez akejkoľvek následne prijatej protihodnoty. Kapitálový transfer v hotovosti je transfer hotovosti, ktorú prvá strana získala odpredajom aktíva alebo aktív (okrem zásob) alebo ktorú má alebo musí druhá strana použiť na nadobudnutie jedného alebo viacerých aktív (iných ako zásoby). Druhá strana, príjemca, je povinná použiť hotovosť na nadobudnutie jedného alebo viacerých aktív, čo je podmienka, za ktorej sa transfer realizuje.

Kapitálové transfery D.9 sa účtujú na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

Kapitálové transfery D.9 sa rovnajú súčtu investičných dotácií D.92 a ostatných kapitálových transferov D.99.

➤ **D.92 – Investičné dotácie**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.152) sú investičné dotácie kapitálové transfery štátov alebo zahraničia v hotovosti alebo v naturáliách ostatným rezidentským alebo nerezidentským inštitucionálnym jednotkám na financovanie všetkých alebo niektorých nákladov na ich nadobudnutie fixných aktív. Investičné dotácie zo zahraničia zahŕňajú dotácie, ktoré platia priamo inštitúcie Európskej únie (napríklad transfery z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)).

Investičné dotácie D.92 sa účtujú na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úc NUJ.

➤ **D.99 – Ostatné kapitálové transfery**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 4.164) zahŕňajú ostatné kapitálové transfery iné transfery, ako sú investičné dotácie a dane z kapitálu, ktoré samy osebe nepredstavujú prerozdelenie dôchodkov, ale prerozdelenie úspor alebo majetku medzi rôzne sektory alebo subsektory ekonomiky alebo zahraničia. Môžu sa realizovať v hotovosti alebo v naturáliách (prípady prevzatia dlhu alebo zrušenia dlhu) a zodpovedajú nepovinným transferom majetku. Ostatné kapitálové transfery D.99 sa účtujú na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úc NUJ.

➤ **B.10.1 – Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov**

Bilančná položka B.10.1 – Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov sa vyjadri ako rozdiel B.8n – Čisté úspory a D.9 – Kapitálové transfery.

Bilančná položka B.10.1 – Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov sa účtuje na strane zmien v aktívach.

IX. Účet nadobudnutia nefinančných aktív

➤ **B.10.1 – Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov**

Na účte nadobudnutia nefinančných aktív sa Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov B.10.1 účtujú na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

➤ **P.51c – Spotreba fixného kapitálu**

Na účte nadobudnutia nefinančných aktív sa Spotreba fixného kapitálu P.51c účtuje na strane zmien v pasívach a čistom majetku.

➤ **P.5 – Tvorba hrubého kapitálu**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.122, 3.123) sa tvorba hrubého kapitálu sa skladá z:

a) tvorby hrubého fixného kapitálu (P.51g):

1. spotreby fixného kapitálu (P.51c);
2. tvorby čistého fixného kapitálu (P.51n);

b) zmeny stavu zásob (P.52);

c) nadobudnutia mínus úbytok cenností (P.53).

Tvorba hrubého kapitálu P.5 sa účtujú na strane zmien v aktívach.

$P.5 = P.51g + P.52 + P.53$

➤ **P.51g – Tvorba hrubého fixného kapitálu**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.124) pozostáva tvorba hrubého fixného kapitálu z nadobudnutia fixných aktív rezidentskými výrobcami mínus úbytok fixných aktív počas daného obdobia plus určité prírastky hodnoty neprodukovaných aktív realizované výrobou činnosťou výrobných alebo inštitucionálnych jednotiek. Fixné aktíva sú produkované aktíva používané vo výrobe počas obdobia dlhšieho ako jeden rok.

Tvorba hrubého fixného kapitálu P.51g sa účtujú na strane zmien v aktívach.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úc NUJ.

➤ **P.52 Zmena stavu zásob**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.146) sa zmena stavu zásob meria hodnotou vstupov do zásob mínus hodnota výberov zo zásob a hodnotou všetkých opakovaných strát výrobkov v zásobách.

Zmena stavu zásob P.52 sa účtujú na strane zmien v aktívach.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úc NUJ.

➤ **P. 53 Nadobudnutie mínus úbytok cenností**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.154, 3.155) sú cennosti nefinančné výrobky, ktoré sa nepoužívajú primárne na výrobu alebo spotrebu, v priebehu času sa za bežných podmienok (fyzicky) neznehodnocujú a nadobúdajú sa a sú v držbe najmä na uchovávanie hodnoty.

Cennosti zahŕňajú tieto typy výrobkov:

- a) drahé kamene a kovy, ako sú diamanty, nemenové zlato, platina, striebro atď.;
- b) starožitnosti a ostatné umelecké predmety, ako sú maľby, sochy atď.;

c) ostatné cennosti, ako sú klenoty zhotovené z drahých kameňov a kovov a zberateľské predmety.

Nadobudnutie mínus úbytok cenností P.53 sa účtujú na strane zmien v aktívach.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úč NUJ.

➤ **NP – Nadobudnutie mínus úbytok neprodukovaných aktív**

V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 3.184) pozostávajú neprodukované aktíva z aktív, ktoré neboli vyprodukované v rámci vymedzenia rozsahu produkcie a ktoré sa môžu použiť vo výrobe výrobkov a pri poskytovaní služieb.

Nadobudnutie mínus úbytok neprodukovaných aktív NP sa účtujú na strane zmien v aktívach.

Pri zostavovaní kapitálového účtu a jeho transakcií sa vychádza zo štatistického zdroju NSNO 1-01 a administratívneho zdroju Úč NUJ.

➤ **B.9n – Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté**

B.9n – Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté je bilančnou položkou. V zmysle metodiky ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 8.49) sa na účte nadobudnutia nefinančných aktív zaznamenáva nadobudnutie mínus úbytok nefinančných aktív, čo umožňuje vrátiť sa od pojmu zmena čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov k čistým pôžičkám poskytnutým alebo prijatým.

Bilančná položka B.9n – Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté sa účtuje na strane zmien v aktívach.

X. Finančný účet

Postupnosť účtov možno uzavrieť finančným účtom. Zverejňuje ho aj ČSÚ pri satelitnom účte neziskových inštitúcií, pričom vykazuje transakcie F.p – Zmena záväzkov, F.a – Zmeny finančných aktív a B.9 – Čisté poskytnuté pôžičky alebo čisté prijaté pôžičky.

ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 5.01, 5.02) definuje finančné transakcie (F) ako transakcie s finančnými aktívami (AF) a pasívami medzi rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami, ako aj medzi nimi a nerezidentskými inštitucionálnymi jednotkami. Za finančnú transakciu medzi inštitucionálnymi jednotkami sa považuje súčasný vznik alebo zánik finančného aktíva a jeho protihodnoty na strane pasív, alebo zmena vlastníctva finančného aktíva alebo prevzatie záväzku.

V zmysle ESA 2010 (ESA 2010, paragraf 5.17, 5.18) je finančný účet posledným účtom v postupnosti účtov, v ktorom sa zaznamenávajú transakcie. Finančný účet nemá bilančnú položku, ktorá sa prenáša do ďalšieho účtu. Bilančnou položkou finančného účtu – čistých prírastkov finančných aktív mínus čistý prírastok pasív – sú čisté poskytnuté pôžičky (+) alebo čisté prijaté pôžičky (–) (B.9F). Bilančná položka finančného účtu je koncepčne identická s bilančnou položkou kapitálového účtu. V praxi sa medzi nimi zvyčajne vyskytuje diskrepancia, pretože sú vypočítavané na základe odlišných štatistických údajov.

Pri zostavovaní finančného účtu sa využívajú ako zdroj údaje Národnej banky Slovenska (NBS).

3.3.3. Výber relevantných doplňujúcich informácií pre národné účely

Satelitný účet v zmysle Príručka OSN 2018 spĺňa podmienku medzinárodnej porovnateľnosti a nadväzuje na metodiku národných účtov ESA 2010. Pri jeho zostavení sa využívajú transakcie

a klasifikácie tak, ako sú definované v ESA 2010, ktorá je základným rámcom pre krajiny EÚ. Obdobnú prepojenosť používa aj ČSÚ pri zostavovaní satelitného účtu neziskových inštitúcií. Medzinárodné metodiky poskytujú aj istú mieru voľnosti v zostavení satelitných účtov, keďže hovoria najmä o postupnosti národných účtov za definované organizácie, ktorá je doplnená o údaje za dobrovoľnícku prácu, prípadne o ďalšie charakteristiky. Pokiaľ by bol satelitný účet pre národné účely ľubovoľne zostavený, nebude spĺňať podmienku porovnateľnosti s inými krajinami EÚ a nebude využiteľný pre účely plnenia povinností štátnej štatistiky voči Európskej komisii.

Požiadavky na doplnenie zo strany ÚSV ROS:

ÚSV ROS špecifikoval požiadavky na doplnenie obsahovej náplne satelitného účtu.

- 1. Požiadavka sa týka oblasti pôsobenia organizácie a vyplýva z medzinárodného štandardu klasifikácie neziskových organizácií. K zaradeniu klasifikácie do štatistickej infraštruktúry je potrebné pripraviť metodické vysvetlivky.**

Návrh otázky:

V akej oblasti pôsobí Vaša organizácia? Vyberte jednu oblasť, ktorú považujete za hlavnú oblasť, nemusí to byť podľa stanov, ale toho, akej oblasti sa aktívne venujete posledné 3 roky (aktívne znamená, že najviac času a aktivít smeruje do tejto oblasti).

- Kultúra a duchovné hodnoty
- Šport
- Rekreácia a realizácia záujmov
- Sociálne služby
- Práca s mládežou
- Rozvojová a humanitárna pomoc a prevencia v prípade katastrof
- Vzdelávanie
- Vedy, výskum a vývoj
- Životné prostredie
- Zdravie
- Dobrovoľníctvo a darcovstvo
- Ľudské práva a advokačné aktivity
- Politika
- Rozvoj komunity a bývania
- Profesijné organizácie, komory, zväzy, odbory
- Náboženstvo a cirkevné aktivity
- Medzinárodné organizácie
- Iné

Návrh metodických vysvetlíviek ku klasifikácii „Oblasť pôsobnosti neziskovej organizácie“:

- Umenie a kultúra** - organizácie špecializujúce sa na umenie a kultúru vo všeobecnosti, ako aj organizácie v oblasti médií a komunikácie, vizuálneho umenia, architektúry, keramickeho umenia, divadlá, historické, literárne a humanistické spoločnosti, múzeá, galérie, zoo, akváriá, spevácke, tanečné, hudobné súbory, organizácie zamerané na ochranu a/alebo obnovu kultúrnych pamiatok

- b) **Rekreácia a realizácia záujmov** - tradičné záujmové organizácie - poľovníci, rybári, záhradkári, pestovatelia, včelári, chovatelia a pod., iné rekreačné a záujmové organizácie, spolky a kluby ženské zväzy, filatelisti, zberatelia, turistické kluby atď.
- c) **Šport** - športové kluby a združenia, organizácie v oblasti športu, kluby, zväzy, voľno-časové kluby v oblasti športu
- d) **Sociálne služby** pre deti, mládež a rodinu, ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov a pre ďalšie skupiny - detské domovy, krízové centrá, resocializačné centrá, organizácie v oblasti náhradnej starostlivosti, poradne pre deti, mládež a rodiny, materské centrá, centrá pre rodiny, domovy sociálnych služieb, domovy dôchodcov, zariadenia pre seniorov, denné centrá, kluby dôchodcov, zväzy ľudí so zdravotným postihnutím, služby pre bezdomovcov, užívateľov drog, drogovovo závislých, nezamestnaných, svojpomocné skupiny pre tieto cieľovú skupiny, potravinové banky
- e) **Práca s mládežou** - Skauti, Erko, Domka, Saleziáni, Rada mládeže Slovenska, YMCA, iné...
- f) **Rozvojová a humanitárna pomoc a prevencia v prípade katastrof** - dobrovoľné hasičské zbory
- g) **Vzdelávanie** - organizácie realizujúce a podporujúce vzdelávanie, ako napríklad základné školy, stredné školy, vysoké školy, univerzity, akadémie, univerzity tretieho veku, jazykové školy, ale aj združenia rodičov a priateľov školy, školské rady a pod.
- h) **Veda, výskum a vývoj** - organizácie realizujúce a podporujúce výskum, výskumné centrá, akadémie vied
- i) **Životné prostredie** - ochrana a rozvoj životného prostredia, ochrana a starostlivosť o zvieratá
- j) **Zdravie** - organizácie pôsobiace v oblasti priamej zdravotnej starostlivosti ale aj organizácie podporujúce zdravie, ako napríklad nemocnice, rehabilitačné centrá, liečebne, psychiatrické centrá, služby urgentnej zdravotníckej starostlivosti, hospice a pod.
- k) **Dobrovoľníctvo a darcovstvo** - nadácie, dobrovoľnícke centrá, organizácie podporujúce darcovstvo, charitu, neinvestičné fondy, komunitné nadácie
- l) **Ľudské práva a advokačné aktivity** - organizácie zamerané na obhajobu práv a záujmov občanov, žien, spotrebiteľov, ľudských práv, práv menších, organizácie poskytujúce právne služby
- m) **Politika** - politické strany, hnutia, združenia
- n) **Rozvoj komunity a bývania** - organizácie realizujúce programy a poskytujúce služby s cieľom komunitného rozvoja a ekonomického a sociálne rozvoja spoločnosti
- o) **Profesijné organizácie, komory, zväzy, odbory**
- p) **Náboženstvo a cirkevné aktivity** - cirkvi, cirkevné spoločenstvá, kostoly, farnosti
- q) **Medzinárodné** - organizácie zamerané na šírenie kultúrneho porozumenia medzi krajinami, humanitárne rozvojové organizácie pracujúce v zahraničí, medzinárodné organizácie pôsobiace v prípade humanitárnych a prírodných katastrof
- r) Iné,

ÚSV ROS zároveň porovnal oblasti pôsobenia podľa medzinárodnej klasifikácie ICNPO a klasifikácie z registra mimovládnych neziskových organizácií.

Tabuľka 12: Porovnanie oblastí pôsobenia organizácií podľa medzinárodnej a slovenskej klasifikácie

Medzinárodná klasifikácia organizácií podľa ICNPO	Klasifikácia organizácií podľa registra mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku
Kultúra a rekreácia	Kultúra a rekreácia
Šport	Šport
Umenie a kultúra	Kultúra a duchovné hodnoty
Rekreácia a realizácia záujmových aktivít	
Sociálne služby	Sociálne služby
<i>v tom sociálne služby pre deti, mládež, rodinu, ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov a ďalšie skupiny</i>	
<i>v tom detské a mládežnícke organizácie, organizácie pracujúce s mládežou</i>	
<i>v tom prevencia a pomoc v prípade humanitárnych katastrof</i>	Rozvojová a humanitárna pomoc
Vzdelávanie a výskum	Vzdelávanie
	Veda, výskum a vývoj
Životné prostredie	Životné prostredie
Zdravie	Zdravie
Podpora dobročinnosti, darcovstva a dobrovoľníctva	Dobrovoľníctvo
Právo, obhajoba záujmov a politika	Ľudské práva a advokačné aktivity
<i>v tom advokácia/obhajoba záujmov</i>	
<i>v tom politika</i>	Iné
Rozvoj komunity a bývania	
Profesijné organizácie, komory, zväzy, odbory	
Náboženské organizácie	
Medzinárodné organizácie	
Iné	

Zdroj: ÚSV ROS

Návrh ÚSV ROS predstavuje zavedenie novej klasifikácie do slovenských podmienok. Navrhovanú klasifikáciu ICNPO spomína aj príručka OSN 2018, z ktorej vychádza tvorba zostavenia satelitného účtu. Príručka OSN 2018 ďalej definuje Medzinárodnú klasifikáciu neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora (ICNP/TSO), pričom ide o revíziu Medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (ICNPO), ktorá bola vyvinutá začiatkom 90-tych rokov ako súčasť medzinárodného výskumného projektu určeného na generovanie systematických ekonomických údajov o neziskových inštitúciách celosvetovo.

Súčasne príručka OSN 2018 odporúča rozšírenie rámca jednotiek, ktoré by mali byť pokryté satelitným účtom tretieho sektora, čo vyvolalo potrebu výrazného rozšírenia klasifikácie ICNPO, ktoré by odrazilo činnosti príbuzných inštitúcií a priamej dobrovoľníckej práce.

Z uvedených dôvodov sa neodporúča zavádzať klasifikáciu ICNPO, keďže v prípade zostavovania satelitného účtu tretieho sektora do budúcnosti, bude tento zostavovaný podľa príručky OSN 2018. **Naopak pri zostavovaní satelitného účtu sa odporúča zaviesť novú klasifikáciu – Medzinárodnú klasifikáciu neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora (ICNP/TSO), ktorá bude v súlade s príručkou OSN 2018.**

2. Druhá požiadavka ÚSV ROS sa týka členov organizácie. Navrhuje sa doplnenie do modulu 391 o údaje ohľadom členstva v organizácií.

Návrh doplnenia:

Za riadkami zisťovania ohľadom dobrovoľníkov sa vložia nové otázky:

Počet aktívnych členov podieľajúcich sa na aktivitách a činnosti organizácie
z toho ženy
Počet odpracovaných hodín členmi

Zisťovanie a štatistiky členstva nie sú príručkou OSN 2018 požadované, ale tá nevyklučuje zisťovať aj ďalšie údaje pre národné účely. Keďže špecifikácia zisťovania a zostavovania údajov za členov nie sú príručkou OSN 2018 definované, bude potrebné okrem návrhu doplnenia zisťovania došpecifikovať:

- metodické vysvetlivky k sledovaným údajom,
- metodiku zisťovania,
- metodiku vykazovania odpracovaných hodín,
- metodiku spracovania údajov vrátane dopočtov a úprav na úplnosť, keďže zisťovanie výkazom NSNO 1-01 je výberové,
- hraničné prípady a rozlíšenie medzi prácou dobrovoľníka a člena, aby nedochádzalo k duplicitnému vykazovaniu hodín.

Je dôležité upozorniť, že napríklad ČSÚ z dobrovoľníckej práce vylučuje prácu aj na základe právneho nároku, teda vrátane nároku vyplývajúceho z povinnosti členov podľa stanov alebo iných uznesení ekonomického subjektu a členov ani ich štruktúru nezisťuje. Prípadné doplnenie zisťovania o nové údaje a ich spracovanie môžu byť administratívne náročné, a preto je nevyhnutné posúdiť prínos získaných štatistických údajov vzhľadom na potrebné zdroje, zvýšenú administratívnu náročnosť spravodajských jednotiek, zložitosť spracovania získaných údajov vrátane technického a personálneho zabezpečenia. Za vhodnejšiu alternatívu z hľadiska spracovania, ekonomických nákladov, administratívneho zaťaženia, či prínosov možno považovať spracovanie existujúcich údajov ohľadom dobrovoľníckej práce.

Ďalšie požiadavky na doplnenie:

Dobrovoľnícka práca

Príručka OSN 2018, ktorá je rámcom zostavenia satelitného účtu tretieho sektora odporúča sledovať dobrovoľníkov a dobrovoľnícku prácu vrátane jej ohodnotenia. Štatistické zisťovanie zahŕňa ukazovatele potrebné pre získanie a zostavenie takýchto údajov.

Napriek dostupným zdrojovým údajom sa hodnota dobrovoľníckej práce v súčasnosti nevyšisluje.

ŠÚ SR zverejňuje vo verejnej databáze DATAcube.¹³³ výsledky zisťovania v štruktúre:

- Počet zamestnancov (v triedení podľa právnej formy), osôb pracujúcich na dohodu, dobrovoľníkov, odpracované hodiny dobrovoľníkmi v nezárobkových organizáciách
- Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), v triedení podľa pohlavia
- Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem, v triedení podľa pohlavia.

Existuje niekoľko prístupov k ohodnocovaniu dobrovoľníckej práce a niektoré sa používajú aj v slovenských podmienkach:

A. Napríklad Rozpočtovanie a preukazovanie hodnoty dobrovoľníckej práce v rámci dotačnej schémy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Programy pre mládež¹³⁴ v zmysle zákona č. 360/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia niektoré zákony je možné podľa § 16 ods. 2 do 10 % nákladov v rámci projektov na podporu práce s mládežou započítať aj hodnotu dobrovoľníckej práce vyjadrenú za každú hodinu vykonávania dobrovoľníckej činnosti najviac vo výške ustanovenej minimálnej mzdy za hodinu alebo minimálneho mzdového nároku za hodinu.

Hodnota dobrovoľníckej práce za jednu odpracovanú hodinu sa v tomto prípade vypočíta na základe minimálnej hodinovej mzdy v príslušnom roku podľa stupňov náročnosti práce. Organizácia určí stupeň náročnosti práce dobrovoľníka podľa charakteru dobrovoľníckej činnosti a podľa počtu odpracovaných hodín vypočíta hodnotu dobrovoľníckej práce v rámci projektu.

Slovensko pozná 6 stupňov náročnosti práce, pričom prislúchajúce minimálne mzdové nároky sú určené v rozsahu 1-násobku minimálnej mzdy až takmer 2-násobku minimálnej mzdy (§ 120 ods.4 zákona č.311/2001 Z. z. zákonník práce). Keďže výkaz nezisťuje typ vykonanej práce dobrovoľníkmi, nie je možné priradiť práce k jednotlivým minimálnym mzdovým nárokom, čo by spôsobilo, že by hodinová sadzba bola určená priemerom minimálnych mzdových nárokov. Takéto vyčíslenie by nezodpovedalo reálnemu ohodnoteniu dobrovoľníckej práce, ktorá by mohla byť značne nadhodnotená. Alternatívne možno odpracované hodiny dobrovoľníkmi rozdeliť napríklad do 1. až 4. stupňa náročnosti práce a prideliť im váhy (1.stupeň 0,6, 2. stupeň 0,25, 3.stupeň 0,1 a 4. stupeň 0,05), čo by zodpovedalo charakteru prevažne vykonávaných prác dobrovoľníkmi. Priemernou hodnotou minimálnych mzdových nárokov a ich váhy možno oceňovať vykázané odpracované hodiny dobrovoľníkmi.

¹³³ ŠÚ SR. DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>; cit-online (1.7.2021)

¹³⁴ Rozpočtovanie a preukazovanie hodnoty dobrovoľníckej práce v rámci dotačnej schémy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Programy pre mládež. Dostupné: <https://www.iuventu.sk/files/metodika%20v%C3%BDpo%C4%8Dtu%20dobrovo%C4%BEn%C3%ADcke%C3%A1ce.pdf>; cit-online (28.6.2021)

Tabuľka 13: Ilustratívny výpočet ohodnotenia dobrovoľníckej práce

	2017	2018	2019
Počet dobrovoľníkov (osoby)	96 722	92 262	114 324
Počet odpracovaných hodín za rok (hod.)	4 705 462	4 320 060	4 950 956
Mzda na hodinu (€)	2,80	3,09	3,35
Suma za odpracované hodiny za rok (€)	13 175 294	13 349 331	16 574 216
Priemerný počet odpracovaných hodín za rok jedným dobrovoľníkom (hod.)	48,65	46,82	43,31
D.1 – S.15 (€)	509 538 000	531 313 000	599 746 000
Suma za odpracované hodiny za rok na D.1 (%)	2,59 %	2,51 %	2,76 %

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

B. Ďalej napríklad ŠÚ SR vyčíslaval hodnotu produkcie dobrovoľníckych činností za pracovné činnosti vykonávané dobrovoľníkmi bez zmluvy. Pri odhade tejto hodnoty produkcie vychádzal z počtu odpracovaných hodín v sektore neziskových organizácií slúžiacich domácnostiam (štatistické zisťovanie NSNO 1-01) a v prípade sektora verejnej správy z počtu dobrovoľníkov z internetových stránok obcí v jednotlivých regiónoch SR. Celkový počet odpracovaných hodín sa vynásobil priemernou hodinovou mzdou za aktivačné práce – v roku 2017 to bolo 3,19 € na hodinu (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny – ÚPSVR).¹³⁵

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje aj Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby podľa § 52a zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti¹³⁶. V rámci tohto aktívneho opatrenia trhu práce sú poskytované príspevky na vykonávanie aktivačnej činnosti formou dobrovoľníckej služby. Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie uchádzača o zamestnanie (ďalej len „UoZ“) vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Dobrovoľnícku službu vykonáva UoZ v rozsahu 20 hodín týždenne nepretržite najviac počas 12 kalendárnych mesiacov u právnickej osoby alebo fyzickej osoby (PO/FO).

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby pozostáva z príspevku na úhradu časti nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním dobrovoľníckej služby a z príspevku na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje dobrovoľnícku službu (organizátor).

Príspevok na úhradu časti nákladov predstavuje úhradu nákladov najmä

- časti nákladov potrebných na kvalifikované vykonávanie dobrovoľníckej služby a prevádzku dobrovoľníckej služby,
- na úrazové poistenie UoZ,
- na úhradu poplatku za doklad preukazujúci zdravotnú spôsobilosť UoZ, ak to PO/FO vyžaduje,
- na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním dobrovoľníckej služby.

¹³⁵ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: [https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online \(7.4.2021\)](https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online (7.4.2021))

¹³⁶ ÚPSVR SR: Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby. Dostupné: [https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/aktivacna-cinnost/prispevok-na-aktivacnu-cinnost-formou-dobrovolnickej-sluzby-52a.html?page_id=13088; cit-online \(6.7.2021\)](https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/aktivacna-cinnost/prispevok-na-aktivacnu-cinnost-formou-dobrovolnickej-sluzby-52a.html?page_id=13088; cit-online (6.7.2021))

Príspevok na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje dobrovoľnícku službu, t. j. na čiastočnú úhradu nákladov PO/FO na vyplatenú mzdu organizátora a uhradené prislúchajúce poistné odvody hradené zamestnávateľom za tohto zamestnanca, pričom maximálna výška príspevku je 3 % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za prvý až tretí štvrt'rok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje, na jedného UoZ.

Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad poskytuje UoZ **paušálny príspevok** vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe podľa zákona o životnom minime od 1.7. 2020 do 30.6.2021 je to 214,83 €. Je určený na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby. Paušálny príspevok sa kráti o pomernú časť za každý deň neprítomnosti na mieste vykonávania dobrovoľníckej služby na základe evidencie dochádzky.

Pri celkovej cene práce 1 481,78 € je výška príspevku 3 % na úrovni 44,45 € na UoZ, čo predstavuje hodinové ocenenie dobrovoľníckej práce na 2,22 € na jedného UoZ. Príspevok na náklady dobrovoľníckej služby oceňuje ÚPSVR vo výške 4 % celkovej ceny práce, čo je v tomto prípade 59,27 €, čo predstavuje hodinové ocenenie nákladov dobrovoľníckej práce na 2,96 € na jedného UoZ. Spolu tak príspevok na dobrovoľnícku prácu predstavuje 103,72 € na jedného UoZ pri 20 odpracovaných hodinách je to 5,19 € na hodinu práce jedného UoZ.

C. Príručka OSN 2018 (príručka OSN 2018, paragraf 4.31 až 4.34) odporúča pre účely zostavenia satelitného účtu tretieho účtu sledovať šesť mier dobrovoľníckej práce:

1. počet osôb, ktorí vykonávali dobrovoľnícku prácu počas daného referenčného obdobia – **ŠÚ SR údaj zisťuje**
2. počet hodín výkonu dobrovoľníckej práce – **ŠÚ SR údaj zisťuje**
3. či je dobrovoľnícka práca vykonávaná priamo, alebo prostredníctvom organizácie, a ak áno, o aký typ organizácie ide – **údaj sa zatiaľ nezisťuje**
4. odvetvie (oblasť), do ktorej organizácia, cez ktorú je dobrovoľnícka práca vykonávaná, spadá – **ŠÚ SR údaj zisťuje**
5. úlohy, ktoré sú dobrovoľníkmi vykonávané – **údaj sa zatiaľ nezisťuje**
6. peňažná hodnota, ktorá je touto prácou reprezentovaná – **údaj sa zatiaľ nezostavuje**

Prvých päť údajov je priamo merateľných a šiesty je odvodený od nich v kombinácii s dodatočnými údajmi.

Príručka OSN 2018 odporúča oceniť dobrovoľnícku prácu prostredníctvom metódy „reprodukčných nákladov“. Takéto ocenenie (príručka OSN 2018, paragraf 4.35 až 4.50) predstavuje hodnotu dobrovoľníckej práce imputovanú tým, čo by stálo najatie niekoho na platenú prácu takú, ktorú by dobrovoľník urobil zadarmo. Tento prístup si vyžaduje merať dĺžku trvania (počet hodín) vykonávanej dobrovoľníckej práce – **ŠÚ SR údaj zisťuje** – a aplikovať príslušnú váhu, ktorú získame počtom pracovníkov vykonávajúcich porovnateľnú prácu.

Podľa príručky OSN 2018 je vhodné využívať všestrannú metódu oceňovania pred metódou špecialistu:

- **metóda špecialistu** – predpokladá určenie miezd podľa odvetvia, v ktorom sa činnosť vykonáva, pričom je potrebné vziať do úvahy aj rozdiely v kvalifikácii a úrovni skúsenosti medzi dobrovoľníkmi a platenými pracovníkmi, ak sú takéto informácie k dispozícii.

- **všestraná metóda** – aplikuje priemernú hrubú mzdu naprieč celým radom odvetví a povolání. Možné alternatívy zahrnujú:

a) **priemernú mzdu podľa odvetví** – alebo mzda, ktorá sa viaže k nízko-plateným povolaniam, ako je sociálna práca bez ubytovania alebo ostatné osobné služby. Odporúča sa použiť priemernú mzdu pre stavebníctvo, alebo pre opravy osobných potrieb a potrieb pre domácnosti pre priamu dobrovoľnícku prácu zameranú na produkciu výrobkov a priemernú mzdu pre sociálnu prácu bez ubytovania alebo pre ostatné osobné služby pre priamu dobrovoľnícku prácu, ktorá vedie k produkcii služieb.

Z výsledkov dostupných z **podnikovej štatistiky** možno uviesť priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanca podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)¹³⁷. Verejne dostupné sú len hlavné skupiny SK NACE Rev. 2, čo neumožňuje určiť priemernú mzdu na nižšie skupiny odvetví, ktoré by viac zodpovedali požiadavkám príručky OSN 2018. ŠÚ SR môže pristúpiť k vyčísleniu priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca aj v podrobnejšej štruktúre, čo si však vyžiada ďalšie náklady.

Z výsledkov dostupných z **výberového zisťovania o štruktúre miezd zamestnancov** sa zisťuje štruktúra priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)¹³⁸, rovnako v dostupnosti na hlavné skupiny SK NACE Rev. 2, ale uvádza sa aj medián hrubej mzdy.

Keďže ide o rozličné zisťovania s rozdielnou metodikou, výsledky priemernej mzdy sú rozdielne. Hodinová mzda na ocenenie dobrovoľníckej práce sa určila ako 1/174. Výšku priemerných miezd, mediánu a hodinovej mzdy na roku 2019 ilustrujú tabuľky nižšie.

Tabuľka 14: Priemerná nominálna mesačná mzda podľa vybraných odvetví v €

mesačná mzda	2019		
	Podniková štatistika	Výberové zisťovanie o štruktúre miezd zamestnancov - Priemerná mzda	Výberové zisťovanie o štruktúre miezd zamestnancov - Medián
Hospodárstvo spolu	1 092	1 262	1 018
F Stavebníctvo	746	1 123	955
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	1 004	1 147	937
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 128	1 225	994
Priemer vybraných odvetví	959	1 165	962

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube.

¹³⁷ ŠÚ SR, DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>; cit-online (1.7.2021)

¹³⁸ ŠÚ SR, DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>; cit-online (1.7.2021)

Tabuľka 15: Priemerná hodinová mzda určená na ocenenie podľa vybraných odvetví v €

hodinová mzda	2019		
	Podniková štatistika	Výberové zisťovanie o štruktúre miezd zamestnancov - Priemerná mzda	Výberové zisťovanie o štruktúre miezd zamestnancov - Medián
Hospodárstvo spolu	6,28	7,25	5,85
F Stavebníctvo	4,29	6,45	5,49
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	5,77	6,59	5,39
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	6,48	7,04	5,71
Priemer vybraných odvetví	5,51	6,70	5,53

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube., vlastný prepočet

- b) priemernú mzdu podľa povolania** – Mzdy podľa povolania sú dostupné len z výsledkov dostupných z **výberového zisťovania o štruktúre miezd zamestnancov**. Zo zisťovania možno uviesť štruktúru priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca podľa klasifikácie zamestnaní (SK ISCO - 08)¹³⁹.

Podľa odporúčania príručky OSN 2018 by sa mzda mala viazať k nízko-plateným povolaniam, preto možno uvažovať s ISCO - 08 pre triedy 5, 6 a 9.

- c) priemerné mzdy vysoko, stredne a nízko-kvalifikovaných pracovníkov** – Mzdy podľa povolania sú dostupné len z výsledkov dostupných z **výberového zisťovania o štruktúre miezd zamestnancov**. Zo zisťovania možno uviesť štruktúru priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca podľa klasifikácie zamestnaní (SK ISCO - 08)¹⁴⁰.

Podľa odporúčania príručky OSN 2018 sa mzda môže viazať k vysoko, stredne a nízko-kvalifikovaným pracovníkom, čo ISCO - 08 umožňuje.

Hodinová mzda na ocenenie dobrovoľníckej práce sa určila ako 1/174. Výšku priemerných miezd, mediánu a hodinovej mzdy na roku 2019 ilustruje tabuľka nižšie. Uvádza sa aj priemer nízko-platených povolání (ISCO - 08 – triedy 5, 6 a 9) a priemer stredne nízko-platených povolání (ISCO - 08 – triedy 4 až 9).

¹³⁹ ŠÚ SR, DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>; cit-online (1.7.2021)

¹⁴⁰ ŠÚ SR, DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>; cit-online (1.7.2021)

Tabuľka 16: Priemerná hrubá mzda, medián hrubej mzdy v triedení na mesačnú a hodinovú podľa ISCO - 08 v €

	2019			
	Priemerná hrubá mesačná mzda	Medián hrubej mesačnej mzdy	Priemerná hrubá hodinová mzda	Medián hrubej hodinovej mzdy
Spolu	1 262	1 018	7,25	5,85
1 Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	2 506	1 921	14,40	11,04
2 Špecialisti	1 551	1 323	8,91	7,60
3 Technici a odborní pracovníci	1 385	1 223	7,96	7,03
4 Administratívni pracovníci	1 051	949	6,04	5,45
5 Pracovníci v službách a v obchode	964	826	5,54	4,75
6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	919	863	5,28	4,96
7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	1 166	1 051	6,70	6,04
8 Operátori a montéri strojov a zariadení	1 104	1 002	6,34	5,76
9 Pomocníci a nekvalifikovaní pracovníci	735	671	4,22	3,86
0 Príslušníci ozbrojených síl	1 714	1 607	9,85	9,24
Priemer ISCO-08 5, 6 a 9	873	787	5,02	4,52
Priemer ISCO-08 4 až 9	990	894	5,69	5,14

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube., vlastný prepočet

d) **minimálnu mzdu** – dostupný údaj za minimálnu mzdu je z roku 2021¹⁴¹. Minimálna mzda určená pre rok 2021 je 623 € a príslušajúca minimálna hodinová mzda je určená ako 1/174 vo výške 3,580 €.

Slovenská legislatíva pozná aj Minimálne mzdové nároky¹⁴², ktoré sú určené ako koeficient minimálnej mzdy. Minimálny mzdový nárok je určený pre 6 stupňov náročnosti práce (ďalej len „stupeň“) príslušného pracovného miesta. Stupeň je definovaný v Prílohe č. 1 Zákonníka práce.

Suma minimálneho mzdového nároku zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou pre príslušný stupeň na príslušný kalendárny rok je súčet rozdielu medzi sumou mesačnej minimálnej mzdy určenej na príslušný kalendárny rok a sumou mesačnej minimálnej mzdy určenej na rok 2020 a súčinu sumy mesačnej minimálnej mzdy určenej na rok 2020 a koeficientu minimálnej mzdy. Suma minimálneho mzdového nároku pre príslušný stupeň na príslušný kalendárny rok za každú hodinu odpracovanú zamestnancom pri ustanovenom týždennom pracovnom čase 40 hodín je 1/174 zo sumy minimálneho mzdového nároku podľa prvej vety.

¹⁴¹ Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde. Dostupné: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/663/20210101>; cit-online (1.7.2021)

¹⁴² Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. Dostupné: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/311/20210301#predpis.cast-stvrta>; cit-online (1.7.2021)

Tabuľka 17: Výška minimálnej mzdy pre príslušný stupeň, mesačná a hodinová, v €

Stupeň	Koeficient minimálnej mzdy	Minimálna mesačná mzda €	Minimálna hodinová mzda €
1	1	623	3,580
2	1,2	739	4,247
3	1,4	855	4,914
4	1,6	971	5,580
5	1,8	1 087	6,247
6	2	1 203	6,914

Zdroj: Zákonník práce, vlastný prepočet

D. ČSÚ skúšal oceňovať dobrovoľnícku prácu pomocou mediánu stanoveného podľa výsledkov z Informačného systému o priemernom zárobku (ISPV). Na Slovensku sa vykonáva obdobné zisťovanie Informačný systém o cene práce (ISCP). Na základe následných analýz sa ČSÚ rozhodol využívať mediánovú hodnotu miezd v ČR, ktorá viac zodpovedá mzdám v neziskovom sektore.

Vzhľadom na dostupnosť údajov, odporúčanú metodiku, ale aj príklady zo zahraničia sa odporúča využiť pri oceňovaní dobrovoľníckej práce všestrannú metódu. Presné parametre váh, ktorými sa odpracované hodiny ocenia, a ich variantné ohodnotenie, bude musieť byť podrobené ďalšej analýze. Jednotlivé hodinové sadzby bude nevyhnutné analyzovať a zhodnotiť, ktorá najviac zodpovedá výkonu povolania v neziskovom sektore, ktoré je nahradené dobrovoľníckou prácou.

2. Agregácie

Po vzore ČSÚ je vhodné doplniť postupnosť účtov satelitného účtu tretieho sektora o agregácie v rôznych triedeniach:

- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa právnej formy
- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa odvetvia a sektora
- Produkcia podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Hrubá pridaná hodnota podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Zamestnanosť podľa odvetvia a sektora
- Produkcia (P.1) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Pridaná hodnota (B.1g) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Mzdy a platy (D.11) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Zamestnanosť (FTE) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)

Rovnako Slovensko zverejňuje v rámci odvetvových štatistík, netrhových služieb, základné ukazovatele zistené štatistickým zisťovaním. **V tomto prípade ide o súbor zverejňovaných údajov, ktoré však nie sú satelitným účtom neziskových organizácií.**

Ide o vykázané Dary a príspevky v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), Dary a príspevky v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem,

Počet nezárobkových organizácií, Počet zamestnancov, osôb pracujúcich na dohodu, dobrovoľníkov, odpracované hodiny dobrovoľníkmi v nezárobkových organizáciách, Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem¹⁴³.

Agregácie:

- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa právnej formy

Odporúča sa publikovať agregovaný súbor organizácií zaradených do tretieho sektora. Využiť možno obdobné triedenie a tabuľky použité v analytickom výstupe v podkapitole 3.3.1.3. Početnosť a charakteristiky súboru organizácií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely, ktoré uvádzajú celkový počet organizácií tretieho sektora spolu s ich zaradením do sektora národného hospodárstva a podľa právnej formy.

- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa odvetvia a sektora

Obdobne ako pri predchádzajúcej agregácii sa publikuje počet organizácií tretieho sektora spolu s ich zaradením do sektora národného hospodárstva a podľa odvetvia (SK NACE Rev. 2).

- Produkcia podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie

Odporúča sa publikovať výsledok produkcie za celý tretí sektor rozdelený podľa odvetvia (SK NACE Rev. 2) a sektora národného hospodárstva.

Ďalej ČSÚ v tabuľkách publikuje pre porovnanie aj produkciu za celé sektory hospodárstva a následne uvádza časť len za neziskové inštitúcie. Takéto triedenie umožňuje ukázať aký je príspevok neziskových inštitúcií v rámci sektora, v ktorom sú zaradené, na produkcii.

- Hrubá pridaná hodnota podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie

Rovnako ako v prípade produkcie sa odporúča publikovať výsledok hrubej pridanej hodnoty za celý tretí sektor rozdelený podľa odvetvia (SK NACE Rev. 2) a sektora národného hospodárstva.

Ďalej ČSÚ v tabuľkách publikuje pre porovnanie aj hrubú pridanú hodnotu za celé sektory hospodárstva a následne uvádza časť len za neziskové inštitúcie. Takéto triedenie umožňuje ukázať aký je príspevok neziskových inštitúcií v rámci sektora, v ktorom sú zaradené, na hrubej pridanej hodnote.

- Zamestnanosť podľa odvetvia a sektora

V štatistickom registri organizácií sa evidujú kategórie organizácií podľa počtu zamestnancov.

Ďalej štatistickým výkazom sa zisťuje **priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný na plne zamestnané osoby**, čo znamená, že sa poskytuje priemerný evidenčný počet zamestnancov na plný pracovný čas vrátane prepočítania zamestnancov, ktorí sú zamestnaní na iný ako plný pracovný čas tak, ako by boli zamestnaní na plný pracovný čas.

Štatistickým výkazom sa v rámci priemerného evidenčného počtu zamestnancov prepočítaného na plne zamestnané osoby zisťuje z celkového počtu aj počet žien.

Štatistickým výkazom sa zisťuje **počet osôb pracujúcich na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru**, bez rozlíšenia na jednotlivé typy dohôd. Zisťuje sa celkový

¹⁴³ ŠÚ SR. Odvetvové štatistiky, Netrhové služby, DATAcube. Dostupné: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/ns2003rs/v_ns2003rs_00_00_00_sk;

počet osôb, s ktorými bola uzatvorená dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru (§223 až 228a Zákonníka práce), bez rozlíšenia.

ŠÚ SR zverejňuje údaje, získané štatistickým zisťovaním, o zamestnanosti v nasledujúcom členení:

- Počet zamestnancov, osôb pracujúcich na dohodu, dobrovoľníkov, odpracované hodiny dobrovoľníkmi v nezárobkových organizáciách,
- Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2),
- Zamestnanci, osoby pracujúce na dohodu a dobrovoľníci v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem.

Toto triedenie možno považovať za dostačujúce.

Ďalej sa môžu využiť dostupné údaje a zverejňovať zamestnanosť aj podľa pohlavia. Takisto je možné využiť ďalšie triedenia, ktoré sú vďaka vykazovaniu dostupné.

V prípade zjednodušenia štatistického vykazovania bude možné nahradiť získavanie údajov o zamestnanosti z administratívnych zdrojov, konkrétne z údajov Sociálnej poisťovne.

- **Produkcia (P.1) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)**
- **Pridaná hodnota (B.1g) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)**
- **Mzdy a platy (D.11) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)**
- **Zamestnanosť (FTE) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)**

V prípade doplnenia štatistického výkazu o novú klasifikáciu ICNP/TSO je možné vykazovať vyššie uvedené ukazovatele aj v tomto triedení.

4. Ocenenie tvorby satelitného účtu tretieho sektora

Ocenenie tvorby satelitného účtu tretieho sektora vychádza z popisu v podkapitole 3.3 Návrh metodiky a tvorby satelitného účtu tretieho sektora pre národné účely. Postup tvorby satelitného účtu tretieho sektora si bude vyžadovať splnenie parametrov, ktorých tvorbu a naplnenie je nevyhnutné oceniť:

Definovanie súboru organizácií satelitného účtu tretieho sektora

Vzhľadom na skutočnosť, že ide o nový súbor inštitucionálnych jednotiek, ktorý je zložený z inštitucionálnych jednotiek z viacerých sektorov, je potrebné definovať „nový tretí sektor“ jednotiek, za ktoré sa zostaví postupnosť účtov.

Výsledný súbor jednotiek k 30.6.2021 tvorí 76 224 organizácií z piatich sektorov národných účtov. Navrhovaný súbor jednotiek zodpovedá požiadavkám medzinárodných metodík a spĺňa definované požiadavky ÚSV ROS.

Súbor organizácií zostavený na základe charakteristík uvedených v analytickom výstupe si vyžiada len minimálne náklady na jeho pravidelné zostavovanie.

V analytickom výstupe sa navrhuje, aby sa nezahrnuli družstvá, aj keď príručka OSN 2018 definuje, ktoré z družstiev môžu byť zahrnuté. Takisto ÚSV ROS navrhol zahrnúť obchodné spoločnosti zriadené za iným účelom ako je podnikanie v zmysle § 56 Obchodného zákonníka. Organizácie s uvedenou právnou formou, by boli súčasťou satelitného účtu tretieho sektora, pokiaľ by boli registrované v sektore NZISD. Štandardne sú registrované v sektore nefinančných korporácií a ich zaradenie do tretieho sektora, by bolo podmienené najmä splnením kritéria, že významnou mierou limitujú distribúciu zisku. Keďže kritérium trhového/netrhového výrobcu v zmysle metodiky ESA 2010 je prísne nastavené na hranicu podielu tržieb na úrovni 50 % nákladov, bolo by nevyhnutné **všetky organizácie zaradené v sektore nefinančných korporácií individuálne posúdiť z finančného hľadiska, rovnako aj z hľadiska účelu zriadenia**. Takýto prístup by si vyžadoval individuálne vyhodnotiť spoločenské zmluvy, zakladateľské zmluvy, zakladateľské listiny alebo stanovy, čo **nie je z hľadiska požadovaného výsledku efektívne ani rentabilné**. **Ďalšiu informáciu môžu poskytnúť účtovné závierky a dosahovanie zisku, avšak nie je možné jednoducho zistiť, či organizácie fungujú pod kapitálovým zámkom.**

Keďže ide o administratívne náročné posudzovanie, a zároveň sa možno oprieť o príklady satelitných účtov tretieho sektora z iných krajín, možno odporučiť, aby uvedené právne formy neboli zahrnuté do tretieho sektora.

V prípade rozhodovania o zaradení týchto organizácií, je možné rozšíriť existujúce zisťovania realizované v týchto organizáciách a cielene zisťovať, či niektoré spĺňajú požadované kritéria na zaradenie do tretieho sektora, čo však znamená zvýšenú administratívnu záťaž spravodajských jednotiek aj nákladnejšie spracovanie zisťovania.

Definovanie zdrojových údajov

Väčšina organizácií zaradených do tretieho sektora, až 98,56 %, je zaradených v sektore NZISD (S.15000). Zvyšné organizácie sú zaradené v sektore Súkromných nefinančných korporácií (S.11002) 1,4 %, v sektore Nefinančných korporácií pod zahraničnou kontrolou (S.11003) 0,003 %, v sektore Národných súkromných finančných pomocných inštitúcií (S.12602) 0,014 % a v sektore Ústredná štátna správa okrem fondov sociálneho zabezpečenia (S.13110) 0,026 %. V súčasnosti sú v sektore Národných súkromných finančných pomocných inštitúcií len dve organizácie, preto ukazovatele pravdepodobne nebudú predmetom zverejňovania.

Individuálne údaje sú k dispozícii zo štatistického zisťovania NSNO 1-01 za 6 656 organizácií, ktoré sú zahrnuté vo výslednom súbore organizácií tretieho sektora, čo predstavuje výsledné pokrytie súboru organizácií tretieho sektora na 8,7 %.

Individuálne údaje z administratívnych zdrojov sú k dispozícii za 13 710 účtovných jednotiek. Z výsledného súboru organizácií predložilo 2 469 účtovných jednotiek výkaz v podvojnóm účtovníctve a 11 241 účtovných jednotiek výkaz v jednoduchom účtovníctve. Výsledné pokrytie vybratého súboru organizácií je takmer 18 %.

Vzájomné prekrytie výkazmi teda, že jedna jednotka predložila zároveň aj štatistický aj administratívny výkaz, je na uvedených súboroch výkazov na úrovni 2 145 jednotiek. Z hľadiska štatistického zisťovania, možno uviesť, že prináša unikátne výsledky za 4 511 nových jednotiek, ktoré nie sú pokryté predloženými administratívnymi výkazmi. Aj z dôvodov vzájomnej doplnkovosti štatistických a administratívnych výkazov sa zdrojové údaje za organizácie sa kombinujú a dopočítavajú.

Pri zostavení satelitného účtu tretieho sektora sa bude vychádzať z údajovej základne pre zostavovanie národných účtov za NZISD. *„Pri zostavovaní národných účtov je potrebné prejsť z podnikového účtovníctva na národný koncept. Údaje z administratívnych zdrojov nie sú upravené na národné, ale podnikové účtovníctvo, a preto jednotlivé položky nezodpovedajú úplne definíciám transakcií ESA 2010. Jednotlivé položky sa účtujú v súlade so zákonom o účtovníctve. Z tohto dôvodu sú štatistické výkazy prispôbené potrebám národných účtov a kumulované položky z administratívnych zdrojov sa častokrát zisťujú v podrobnejšej štruktúre. Keďže štatistické zisťovanie je výberové, pri zostavovaní národných účtov sa transakcie dopočítavajú a odhadujú na celý súbor organizácií. Pokiaľ sa využívajú administratívne zdroje, tieto sú len podporné a musia byť odhadované na národný koncept účtovníctva. Z takto zostavených národných účtov je k dispozícii sektorový účet s celou postupnosťou bežných účtov za neziskové organizácie slúžiace domácnostiam, ktorý obsahuje transakcie v zmysle metodiky ESA 2010.“¹⁴⁴*

Pokrytie štatistickými a administratívnymi zdrojmi je dostatočné na to, aby mohli byť vykonané kvalifikované dopočty, odhady požadovaných údajov a zostavenie postupnosti účtov na celkový cieľový súbor organizácií.

Čiastočne obmedzujúce sú údaje získané za jednotky účtujúce v systave jednoduchého účtovníctva, pretože vykazujú menší rozsah údajov, pričom väčší podiel organizácií účtuje v systave jednoduchého účtovníctva. Je pravdepodobné, že v prípade, že tieto organizácie odovzdajú štatistický výkaz, väčšina ukazovateľov bude vykázaná ako nulová – teda bez činnosti.

V prípade predložených štatistických výkazov bude nevyhnutné prijať opatrenia na zvýšenie návratnosti výkazov, ako individuálny prístup k spravodajským jednotkám, pomoc pri spracovaní výkazu, usmernenia a preškolenia pracovníkom ŠÚ SR na správne poskytovanie informácií ohľadom vykazovania, ale aj na propagáciu dôležitosti zisťovania.

¹⁴⁴ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana;cit-online (7.7.2021)

Zostavenie postupnosti účtov tretieho sektora

Postupnosť účtov satelitného účtu tretieho sektora a príslušné transakcie sa zostavia v zmysle metodiky ESA 2010, pričom sa využijú transakcie, ktoré sú relevantné pre neziskové inštitúcie. Postupnosť účtov vrátane transakcií sa zostaví za definovaný súbor organizácií, čiže bude rozšírená o organizácie mimo sektora NZISD.

a. Metodika zostavenia satelitného účtu tretieho sektora

Ako metodika zostavenia satelitného účtu tretieho sektora sa využije **Príručka OSN 2018 a transakcie budú zodpovedať definíciám ESA 2010.**

Zostavenie satelitného účtu tretieho sektora si bude vyžadovať zvýšené náklady, keďže nemožno priamo využiť už zostavenú postupnosť účtov a transakcií za NZISD (napriek tomu, že väčšina je súčasťou tretieho sektora), ale je potrebné vytvoriť nový sektor, za ktorý sa postupnosť zostaví, resp. je potrebné vyňať niektoré organizácie z iných sektorov a rozšíriť o ich údaje postupnosti účtov za NZISD.

b. Klasifikácie použité pri agregáciách

Pri zostavení satelitného účtu tretieho sektora sa použije pri jednotlivých triedeniach a agregáciách Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora ICNP/TSO. **Klasifikácia musí byť integrovaná do interného informačného systému ŠÚ SR (IŠIS – Integrovaný štatistický informačný systém, podsystém METIS).**

Štatistický výkaz sa doplní:

Modul – základné informácie o organizácií – nový

- **Oblasti činnosti** – pokiaľ sa nevyužije klasifikácia SK NACE Rev. 2, bude potrebné aplikovať klasifikáciu ICNP/TSO.

PRÍKLAD

Oblasti činnosti	zadat' kód ICNP/TSO
------------------	---------------------

Ďalšie dodatočné náklady si vyžiada zavedenie novej klasifikácie do zisťovania a informačných systémov ŠÚ SR, ale aj jej následné spracovanie v rámci agregácií ukazovateľov.

2. Nové položky zisťovania

ÚSV ROS navrhuje doplniť do zisťovania údaje o členstve v organizácií. Keďže definícia zisťovania a zostavovania údajov za členov nie sú príručkou OSN 2018 definované, bude potrebné okrem návrhu doplnenia zisťovania špecifikovať:

- metodické vysvetlivky k sledovaným údajom,
- metodiku zisťovania,
- metodiku vykazovania odpracovaných hodín,
- metodiku spracovania údajov vrátane dopočtov a úprav na úplnosť, keďže zisťovanie výkazom NSNO 1-01 je výberové,
- hraničné prípady a rozlíšenie medzi prácou dobrovoľníka a člena, aby nedochádzalo k duplicitnému vykazovaniu hodín.

Prípadné doplnenie zisťovania o nové údaje a ich spracovanie môžu byť významne náročné, a preto je nevyhnutné posúdiť prínos získaných štatistických údajov vzhľadom na nákladovú náročnosť, zvýšenú administratívnu náročnosť spravodajských jednotiek, zložitost' spracovania získaných údajov vrátane technického a personálneho zabezpečenia.

Štatistický výkaz sa doplní:

Modul – Pracujúce osoby, mzdy a ostatné náklady – doplnenie

- **Počet členov** – vykáže sa počet členov v organizácií.
- **z toho ženy** – z celkového počtu členov sa vykáže počet žien.
- **Počet odpracovaných hodín členmi** – ÚSV ROS nadefinuje aké hodiny sa považujú za odpracované členmi. Napríklad, či ide o neplatenú prácu, alebo dobrovoľnícku, a teda ich prípadne odčlenenie od vykázaných hodín v dobrovoľníckej práci.

PRÍKLAD

	r.	V sledovanom roku		
		1 (uvedie sa počet)	2	3
Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný	1		x	x
I. z toho ženy (z r.1)	2		x	x
Počet dobrovoľníkov	5		x	x
I. z toho ženy (z r. 5)	...		x	x
Počet členov			x	x
I. z toho ženy (z r. n)			x	x
Počet odpracovaných hodín členmi			x	x
.....	n		x	x

Návrh dopytovania je ilustratívny z dôvodu potreby odhadnúť rozsah a hodnotu ďalšieho dopytovania.

Je nevyhnutné opätovne zdôrazniť, že okrem zaradenia nových „riadkov“ do výkazu je potrebné definovať metodiku vykazovania (vrátane špecifikácie metodických vysvetliviek vo výkaze), ale aj metodiku prípadných dopytov za odpracované hodiny členmi, keďže ide o výberové zisťovanie.

3. Dobrovoľnícka práca

Navrhuje sa okrem zisťovania a vykazovania:

- Počtu dobrovoľníkov
- z toho žien
- Počtu hodín odpracovaných hodín dobrovoľníkmi

vyčíslieť a vykázať hodnotu dobrovoľníckej práce.

Vyčíslenie hodnoty dobrovoľníckej práce si vyžaduje ďalšiu analýzu na stanovenie metódy ohodnocovania tak, aby vyčíslená hodnota zodpovedala odmeňovaniu v neziskových inštitúciách na obdobných platených pracovných pozíciách.

Štatistický výkaz zisťuje len celkový objem vyplatených miezd bez ohľadu na štruktúru povolaní v organizácií, preto sú k dispozícii len priemerné mzdy. Takisto sa nezisťujú úlohy vykonávané dobrovoľníkmi, preto nie je možné prisúdiť aké pracovné činnosti vykonávajú.

Z tohto dôvodu sa odporúča využiť **všestrannú metódu oceňovania** dobrovoľníckej práce v zmysle príručky OSN 2018. Tá odporúča rôzne alternatívne prístupy oceňovania prostredníctvom:

- a) priemernej mzdy podľa odvetví

- b) priemernej mzdy podľa povolania
- c) priemernej mzdy vysoko, stredne a nízko-kvalifikovaných pracovníkov
- d) minimálnej mzdy

Presné parametre váh, ktorými sa odpracované hodiny ocenia, a ich variantné ohodnotenie, bude musieť byť podrobené ďalšej analýze. Jednotlivé hodinové sadzby bude nevyhnutné analyzovať a zhodnotiť, ktorá najviac zodpovedá výkonu povolania v neziskovom sektore, ktoré je nahradené dobrovoľníckou prácou. Takáto analýza si vyžiada dodatočné náklady na realizáciu.

4. Vykazovanie nových agregácií

Okrem zostavenia postupnosti účtov sa odporúča satelitný účet tretieho sektora doplniť o agregácie v rôznych triedeniach:

- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa právnej formy
- Počet neziskových inštitúcií zahrnutých do satelitného účtu tretieho sektora podľa odvetvia a sektora
- Produkcia podľa odvetvia a sektora
- Hrubá pridaná hodnota podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Zamestnanosť podľa odvetvia, sektora a typu inštitúcie
- Produkcia (P.1) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Pridaná hodnota (B.1g) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Mzdy a platy (D.11) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)
- Zamestnanosť (FTE) neziskového sektora podľa účelu (ICNP/TSO)

Ďalšie náklady budú spojené so zavedením novej klasifikácie a s tvorbou tabuliek v nových agregáciách a triedeniach, ktoré sa doteraz nezostavovali a nezverejňovali.

5. Zlepšenie štatistického zisťovania

Keďže štatistické zisťovanie za neziskové inštitúcie je výberové, je potrebné zvýšiť návratnosť výkazov, rozšíriť súbor spravodajských jednotiek, či zvýšiť kvalitu získaných údajov.

Navrhujú sa nasledujúce možné opatrenia:

- **Rozšíriť súbor spravodajských jednotiek** – napríklad na 10 % z opory.
- Popri rozšírení súboru spravodajských jednotiek je nevyhnutné **zintenzívniť komunikáciu so spravodajskými jednotkami**, ktorá môže zahŕňať:
 - propagácia štatistického zisťovania a priame oslovenie spravodajských jednotiek – výsledný efekt opatrenia bude závislý od možností a výšky prostriedkov alokovaných na činnosť
 - aktívna komunikácia – usmernenie a podpora spravodajských jednotiek počas vykazovania
 - zmeny v metodických vysvetlivkách vo výkaze s cieľom lepšieho vysvetlenia požadovaných údajov, či odstránenia prípadných chýb alebo nejasností
 - aktívne vyhľadávať a komunikovať so spravodajskými jednotkami so statusom 900 – za jednotky nie sú dostupné informácie
- Alternatívne možno na zvýšenie návratnosti výkazov **rozdeliť štatistické zisťovanie**. Podobne postupuje ČSÚ, ktorý rozdelil spravodajské jednotky podľa právnych foriem a každoročne oslovuje len vybrané právne formy. To umožňuje osloviť väčší počet spravodajských jednotiek z jednotlivých právnych foriem, prispôbiť výkazy na realie jednotlivých právnych foriem (vyradiť riadky z výkazu, ktoré nie sú relevantné pre danú

právnú formu, napríklad pri občianskych združeniach by mohol byť výkaz významne redukovaný, alebo zjednodušený) a zvýšiť tak relevanciu získaných údajov, ktoré sa v období, keď tieto spravodajské jednotky nebudú oslovované, budú extrapolovať, prípadne sa skombinujú so získanými údajmi z administratívnych zdrojov v tomto období.

Nie všetky navrhované opatrenia možno v súčasnosti vyčíslit', keďže závisia od možnosti vyčleniť dodatočné prostriedky na ich realizáciu, prípadne nie je možné v súčasnosti odhadnúť koľko dodatočných prostriedkov si vyžadajú.

Zvýšené náklady si vyžadujú zmeny vo výkazoch a navýšenie počtu spravodajských jednotiek, najmä v spojení s nevyhnutnosťou preškolenia a usmernenia pracovníkov krajských pracovísk ŠÚ SR, ich zvýšenú priamu komunikáciu so spravodajskými jednotkami, či priame oslovovanie a vyhľadávanie spravodajských jednotiek.

Dodatočne zvýšené náklady by prinieslo rozdelenie štatistického zisťovania. V značnej miere ide najmä o jednorazové náklady, ktoré budú spojené so zmenou zisťovania a jeho nastavenia, vrátane nastavenia informačných systémov, následne možno predpokladať, že opakované náklady, ktoré sa vynaložia každoročne sa nebudú zvyšovať.

Vyčíslenie ocenenia vyššie uvedených parametrov tvorby satelitného účtu tretieho sektora

Jednorazové náklady – Úprava zisťovania

Vyčíslené náklady sú **jednorazovými nákladmi**, ktoré je potrebné vynaložiť pri úprave zisťovania a nebudú sa už každoročne opakovať.

Pri výpočte odhadu nákladov sa vychádzalo z reálnych odpracovaných hodín a nákladov ŠÚ SR na zisťovanie o nezárobkových organizáciách, ako aj s prihliadnutím na priemerné mzdy ŠÚ SR. Jednotlivé činnosti nevyhnuté pre zmeny v zisťovaní sú ocenené v tabuľke nižšie.

Tabuľka 18: Vyčíslenie jednorazových nákladov

Činnosť	Hodiny	Osobné náklady (€)	Réžia 40 %	Celkové náklady (€)
Technické spracovanie klasifikácie/číselníka (tvorba nových číselníkov)	100	1 720	688	2 408
Metodika ukazovateľov	200	3 440	1376	4 816
Návrh modulov unifikovaného štatistického formulára	20	344	137,6	482
Špecifikácia kontrol	100	1 720	688	2 408
Technické spracovanie formulára (IŠIS)	80	1 376	550,4	1 926
Testovanie	120	2 064	825,6	2 890
Usmernenia a preškolenia pracovníkov	100	1 720	688	2 408
SPOLU činnosti	720	12 384	4953,6	17 338
* preklad klasifikácie ICNP/TSO (5 normostrán; (normostrana/11 €))				55
SPOLU činnosti a preklady				17 393

Zdroj: vlastné spracovanie

V prípade, ak by došlo k rozdeleniu štatistického zisťovania, budú jednorazové náklady na jeho prípravu výrazne vyššie, ako tie uvedené v tabuľke, ktorá počíta len s úpravou štatistického zisťovania. Na základe ocenenia celkových nákladov na prípravu zisťovania

zo štúdie¹⁴⁵ a súčasných priemerných mzdových nákladov ŠÚ SR možno odhadnúť prípadné náklady na takmer 56 000 €.

Opakované náklady – Zber a spracovanie údajov

V rámci zostavenia satelitného účtu tretieho sektora sa vykoná **Zber a spracovanie údajov**, ktoré pozostávajú z viacerých individuálnych činností, ktoré bude nevyhnutné vykonať. Vyčíslené náklady na tieto činnosti sú **opakovanými nákladmi**, ktoré je potrebné vynaložiť pri zavedení zisťovania, a pokiaľ sa bude satelitný účet zostavovať na pravidelnej báze, tieto náklady sa budú každoročne opakovať.

Treba však uviesť, že pokiaľ sa bude vychádzať zo súčasného spracovania výkazu NSNO 1-01 a nebude sa zavádzať nové zisťovanie, sú tieto náklady už v súčasnosti rozpočtované a hradené. Možno teda predpokladať len zvýšenie týchto nákladov, keďže sa oslovia vo zvýšenej miere spravodajské jednotky (rozšíri sa súbor) a s tým bude súvisieť zvýšenie hodín potrebných na vykonanie jednotlivých činností.

Z uvedeného možno predpokladať, že odhadnuté opakované náklady sú v súčasnosti pokryté a zmeny v zisťovaní si vyžadujú len dodatočné opakované náklady na úrovni 10 %. Zvýšené náklady sa prejavia najmä na zvýšenej komunikácii so spravodajskými jednotkami.

Pri výpočte odhadu nákladov sa vychádzalo z reálne odpracovaných hodín a nákladov ŠÚ SR na zisťovanie o nezárobkových organizáciách, ako aj s prihliadnutím na priemerné platy ŠÚ SR.

Jednotlivé činnosti nevyhnuté pre zber a spracovanie údajov sú ocenené v tabuľke.

Tabuľka 19: Vyčíslenie opakovaných nákladov

Činnosť	Hodiny	Osobné náklady (€)	Réžia 40 %	Celkové náklady (€)
Oslovenie spravodajských jednotiek vrátane konzultácií (elektronické schránky)	120	2 064	826	2 890
Generovanie prístupových práv k štatistickým formulárom	250	4 300	1 720	6 020
Zber a kontrola úplnosti SSJ	550	9 460	3 784	13 244
Kontroly a opravy údajov	1 100	18 920	7 568	26 488
Spracovanie zisťovania	50	860	344	1 204
Spolu činnosti	2 070	35 604	14 242	49 846
Zvýšená komunikácia so spravodajskými jednotkami	400	6 880	2 752	9 632
Odhad potreby zvýšenia nákladov na úrovni 10 %	207	3 560	1 424	4 985

Zdroj: vlastné spracovanie

SSJ – súbor spravodajských jednotiek

¹⁴⁵ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdiá uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocniteľnosti-vypracovana; cit-online (7.7.2021)

Opakované náklady – Tvorba / zostavenie satelitného účtu tretieho sektora

Ďalšie významné náklady možno predpokladať pri samotnej tvorbe / zostavení satelitného účtu tretieho sektora.

Zvýšené náklady budú zahŕňať náklady na zostavenie celej postupnosti účtov (bežný, kapitálový, finančný účet) za nový sektor, tvorbu a publikovanie nových agregácií a triedení ukazovateľov a rovnako bude nevyhnutné vytvoriť analýzu ocenenia dobrovoľníckej práce.

Pokiaľ sa bude satelitný účet zostavovať na pravidelnej báze, tieto náklady sa budú každoročne opakovať, okrem nákladov na analýzu ocenenia dobrovoľníckej práce, tie budú jednorazové.

Pri výpočte odhadu nákladov sa vychádzalo z reálne odpracovaných hodín a nákladov ŠÚ SR na zisťovanie o nezárobkových organizáciách, ako aj s prihliadnutím na priemerné platy ŠÚ SR.

Jednotlivé činnosti nevyhnuté pre zostavenie satelitného účtu sú ocenené v tabuľke.

Tabuľka 20: Náklady na zostavenie satelitného účtu tretieho sektora

Činnosť	Hodiny	Osobné náklady (€)	Réžia 40 %	Celkové náklady (€)
Analýza ocenenia dobrovoľníckej práce	150	2 580	1 032	3 612
Dopočítanie a doodhadovanie údajov	150	2 580	1 032	3 612
Zostavenie satelitného účtu tretieho sektora	600	10 320	4 128	14 448
Tvorba a spracovanie navrhovaných agregácií	250	4 300	1 720	6 020
Spolu činnosti	1 150	19 780	7 912	27 692

Zdroj: vlastné spracovanie

Celkové náklady na zostavenie satelitného účtu tretieho sektora budú:

A. Zvýšenie existujúcich nákladov na základe rozšírenia a zmeny v existujúcom zisťovaní

Pri spracovaní satelitného účtu na základe existujúceho zisťovania a dostupných údajov sú odhadované náklady:

- Jednorazové náklady – Príprava zisťovania = 17 393 €
- Opakované náklady – Zvýšená komunikácia so spravodajskými jednotkami = 9 632 €
- Opakované náklady – Odhad potreby zvýšenia nákladov na úrovni 10 % = 4 985 €
- Jednorazové náklady – Analýza ocenenia dobrovoľníckej práce = 3 612 €
- Opakované náklady – Náklady na zostavenie satelitného účtu = 24 080 €

- **Jednorazové náklady = 21 005 €**
- **Opakované náklady = 38 697 €**

- **Spolu = 59 702 €**

B. Zmena spôsobu zisťovania

Pokiaľ dôjde k rozdeleniu štatistického zisťovania možno predpokladať odhadované náklady:

- Jednorazové náklady – Príprava zisťovania = 55 384 €
- Opakované náklady – Zvýšená komunikácia so spravodajskými jednotkami = 9 632 €
- Opakované náklady – Odhad potreby zvýšenia nákladov na úrovni 10 % = 4 985 €
- Jednorazové náklady – Analýza ocenenia dobrovoľníckej práce = 3 612 €
- Opakované náklady – Náklady na zostavenie satelitného účtu = 24 080 €

- **Jednorazové náklady = 58 996 €**
- **Opakované náklady = 38 697 €**

- **Spolu = 97 693 €**

Ďalšie náklady môžu súvisieť s propagáciou zisťovania na zvýšenie motivácie spravodajských jednotiek odpovedať na nové otázky.

Pokiaľ by došlo k rozšíreniu existujúceho zisťovania s cieľom zistiť, ktoré družstvá a príbuzné organizácie možno zaradiť do tretieho sektora, možno predpokladať ďalšie jednorazové náklady na analýzu jednotiek.

5. Záver

Tvorba satelitného účtu tretieho sektora zodpovedá medzinárodným požiadavkám, ktoré sú definované príručkou OSN 2018 a rovnako aj metodikou ESA 2010. Takto zostavené satelitný účet tretieho sektora bude medzinárodne porovnateľný.

Pre zostavenie satelitného účtu bude potrebné novo-definovať cieľový súbor organizácií zaradených do tretieho sektora.

Na pokrytie cieľového súboru organizácií údajmi sú postačujúce existujúce administratívne a štatistické zdroje. V prípade štatistických zdrojov sa odporúča prijať opatrenia na zvýšenie návratnosti výkazov, ako individuálny prístup k spravodajským jednotkám, pomoc pri spracovaní výkazu, usmernenia a preškolenia pracovníkom ŠÚ SR na správne poskytovanie informácií ohľadom vykazovania, ale aj propagácia dôležitosti zisťovania. Ďalšou alternatívou je rozdeliť štatistické zisťovanie po vzore ČSÚ. Spravodajské jednotky by sa rozdelili podľa právnych foriem a každoročne by sa oslovovali len vybrané právne formy. To umožňuje osloviť vyšší počet spravodajských jednotiek z jednotlivých právnych foriem, prispôbiť výkazy na jednotlivé právne formy (vyradiť riadky z výkazu, ktoré nie sú relevantné pre danú právnu formu, napríklad pri občianskych združeniach by mohol byť výkaz významne redukovaný, alebo zjednodušený) a zvýšiť tak relevanciu získaných údajov, ktoré sa v období, keď tieto spravodajské jednotky nebudú oslovované, budú extrapolovať, prípadne sa skombinujú so získanými údajmi z administratívnych zdrojov v tomto období.

Navrhnutý satelitný účet tretieho sektora bude pozostávať z postupnosti účtov (bežný, kapitálový a finančný účet), pričom sa navrhuje doplniť ho o ďalšie agregácie v rôznych triedeniach, napríklad podľa právnych foriem, sektora, či klasifikácie ICNP/TSO.

Z požiadaviek ÚSV ROS sa navrhuje zapracovať zavedenie novej klasifikácie, avšak namiesto klasifikácie navrhovanej ÚSV ROS sa odporúča zaviesť Medzinárodnú klasifikáciu neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora ICNP/TSO, ktorá je v súlade s príručkou OSN 2018.

Ďalej sa navrhuje rozšíriť zisťovanie o údaje o členstve, pričom je nevyhnutné, aby ÚSV ROS poskytol metodiku vykazovania ukazovateľa (vrátane špecifikácie metodických vysvetliviek vo výkaze), ale aj metodiku prípadných dopočtov za hodiny odpracované členmi, keďže ide o výberové zisťovanie.

Satelitný účet tretieho sektora by mal poskytovať obraz o dobrovoľníckej práci. Okrem v súčasnosti zisťovaných údajov za počet dobrovoľníkov, z toho žien a počet odpracovaných hodín dobrovoľníkmi sa navrhuje oceniť dobrovoľnícku činnosť. Analytický výstup poskytuje možné spôsoby ocenenia dobrovoľníckej práce, avšak spôsob oceňovania je nevyhnutné podrobiť ďalšej analýze.

V neposlednom rade sa odporúča zlepšiť štatistické zisťovanie sériou odporúčaní, ako sú:

- Upraviť štruktúru výkazu NSNO 1-01 tak, aby zohľadňoval možnosti získavania údajov z administratívnych zdrojov a nové akceptované požiadavky ÚSV ROS (výkaz bude upravený na základe výsledkov auditu, ktorý ŠÚ SR vykoná v 3. štvrtroku 2021)
- Rozšíriť súbor spravodajských jednotiek, zintenzívniť komunikáciu so spravodajskými jednotkami.

Vyčíslenie nákladov možno rozdeliť do dvoch základných variantov. Prvý predpokladá, že sa bude vychádzať z existujúcich zdrojov a zisťovania s minimálnymi úpravami a nákladmi na spracovanie zostavenia satelitného účtu tretieho sektora a predpokladá jednorazové náklady vo výške 21 005 € a opakované náklady 38 697 €, spolu 59 702 €.

Druhý variant predpokladá rozdelenie existujúceho štatistického zisťovania, ktoré si odhadom vyžiada jednorazové náklady vo výške 58 996 € a opakované náklady 38 697 €, spolu 97 693 €. Odhadované náklady sa môžu zvýšiť z dôvodu zvýšenej nutnosti dopočtov a extrapolácií za jednotky, ktoré nebudú v danom období oslovované štatistickým výkazom.

Ďalšie náklady môžu súvisieť s propagáciou zisťovania na zvýšenie motivácie spravodajských jednotiek odpovedať na výkazy. Pokiaľ by došlo k rozšíreniu existujúceho zisťovania s cieľom získať informácie o tom, ktoré družstvá a príbuzné organizácie možno zaradiť do tretieho sektora, možno predpokladať ďalšie jednorazové náklady na prípadné dodatočné oslovenie a oslovenie analýzu príslušných jednotiek.

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Pridelenie inštitúcií tretieho sektora a dobrovoľníckej práce inštitucionálnemu sektoru v ústrednom rámci systému národných účtov	29
Tabuľka 2: Početnosť súboru a štruktúra podľa sektora pre národné účty a právnej formy (k 30.6.2021).....	50
Tabuľka 3: Súbor jednotiek so statusom 900 (k 30.6.2021)	51
Tabuľka 4: Existujúce kľúčové dátové položky bežného účtu, ktoré je potrebné prevziať do Satelitného účtu tretieho sektora	53
Tabuľka 5: Existujúce kľúčové dátové položky účtu akumulácie, ktoré je potrebné prevziať do Satelitného účtu tretieho sektora	54
Tabuľka 6: Príjmové toky do tretieho sektora: Satelitný účet tretieho sektora vs. Kategorizácia systému národných účtov	55
Tabuľka 7: Informácie potrebné na objasnenie príjmových tokov v satelitnom účte tretieho sektora	57
Tabuľka 8: Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora (ICNP/TSO)	61
Tabuľka 9: Počet predložených štatistických výkazov organizáciami z výberu.....	69
Tabuľka 10: Počet predložených administratívnych výkazov za rok 2019 organizáciami z výberu – podvojný účtovníctvo	72
Tabuľka 11: Počet predložených administratívnych výkazov za rok 2019 organizáciami z výberu – jednoduché účtovníctvo.....	72
Tabuľka 12: Porovnanie oblastí pôsobenia organizácií podľa medzinárodnej a slovenskej klasifikácie	101
Tabuľka 13: Ilustratívny výpočet ohodnotenia dobrovoľníckej práce	104
Tabuľka 14: Priemerná nominálna mesačná mzda podľa vybraných odvetví v €	106
Tabuľka 15: Priemerná hodinová mzda určená na ocenenie podľa vybraných odvetví v € ..	107
Tabuľka 16: Priemerná hrubá mzda, medián hrubej mzdy v triedení na mesačnú a hodinovú podľa ISCO - 08 v €	108
Tabuľka 17: Výška minimálnej mzdy pre príslušný stupeň, mesačná a hodinová, v €	109
Tabuľka 18: Vyčíslenie jednorazových nákladov	117
Tabuľka 19: Vyčíslenie opakovaných nákladov	118
Tabuľka 20: Náklady na zostavenie satelitného účtu tretieho sektora	119

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Postupnosť testovacích kritérií na určenie inštitúcií, ktoré sú predmetom tretieho sektora	35
---	----

Zoznam skratiek

117	Nadácie
118	Neinvestičné fondy
119	Nezisková organizácia
120	Neziskové organizácie podľa zákona č. 213/1997 Z. z.
122	Európske zoskupenie hospodárskych záujmov
123	Európska spoločnosť
124	Európske družstvo
141	Poľovnícka organizácia
205	Družstvo
271	Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov
272	Pozemkové spoločenstvo
273	Združenie účastníkov pozemkových úprav
382	Verejnoprávna inštitúcia
701	Združenie
711	Politická strana, politické hnutie
721	Cirkevná organizácia
731	Organizačné jednotky združení
741	Stavovská organizácia – profesná komora
745	Komora (s výnimkou profesných komôr)
751	Záujmové združenie právnických osôb
752	Záujmové združenie fyzických osôb bez právnej spôsobilosti
804	Európske zoskupenie územnej spolupráce
911	Zahranické kultúrne, informačné stredisko, rozhlasová, tlačová a televízna agentúra
921	Medzinárodné organizácie a združenia
931	Zastúpenie zahraničnej právnickej osoby
951	Miestna jednotka bez právnej spôsobilosti
995	Nešpecifikovaná právna forma
11001/S.11001	Verejné nefinančné korporácie
11002/S.11002	Národné súkromné nefinančné korporácie
11003/S.11003	Nefinančné korporácie pod zahraničnou kontrolou
12602/S.12602	Národné súkromné finančné pomocné inštitúcie
13110/S.13110	Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)
13130/S.13130	Miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)

Zoznam skratiek

13140/S.13140	Fondy sociálneho zabezpečenia
14100 a 14200	Zamestnávateľia a samostatne zárobkovo činné osoby
15000/S.15000	Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam
22000	Nečlenské krajiny a medzinárodné organizácie, ktoré nesídli v EÚ
AZ	Administratívny zdroj
COPNI	Klasifikácia výdavkov neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam, verzia 2004
CPA 2015	Štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) 2015
CIRIEC	International Center of Research and Information on the Public and Cooperative Economy
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český štatistický úrad
DATAcube.	Verejná databáza ŠÚ SR
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
ESA 1995	Európsky systém národných a regionálnych účtov
ESA 2010	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii
EÚ	Európska únia
FO	Fyzická osoba
HL SK NACE	Hlavná činnosť podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností
HND	Hrubý národný dôchodok
ICLS	International Conference of Labor Statisticians
ICNP/TSO	Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií a organizácií tretieho sektora
ICNPO	Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií
IČO	Identifikačné číslo organizácie
IČO OJ OZ	Identifikačné číslo organizácie organizačnej jednotky občianskeho združenia
IČO/SID	Identifikačné číslo organizácie organizačnej jednotky
ILO	Medzinárodná organizácia práce

Zoznam skratiek

ISCP	Informačný systém o cene práce
ISIC	International Standard Industrial Classification System
ISPV	Informačný systém o priemernom zárobku
IŠIS	Integrovaný štatistický informačný systém
KRAJ	Kraje
MNO	Mimovládne neziskové organizácie
NACE/SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností
NBS	Národná banka Slovenska
NI 1-01(a)	Ročný výkaz neziskových inštitúcií, bytových družstiev a vybraných inštitúcií
NO Úč 1-01	Výkaz o príjmoch a výdavkoch
NO Úč 2-01	Výkaz o majetku a záväzkoch
NSNO 1-01	Ročný výkaz nezárobkových organizácií
NUTS 3	Normalizovanú klasifikáciu územných celkov na Slovensku (úroveň kraj)
NZI	Neziskové inštitúcie
NZISD	Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam
OSN	Organizácia spojených národov
PF	Právna forma
PO	Právnická osoba
RO	Register organizácií
RPO	Register a identifikátor právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci
S.11	Sektor Nefinančných korporácií
S.12	Sektor Finančných korporácií
S.13	Sektor Verejnej správy
S.14	Sektor Domácností
S.15	Sektor Neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam
SASE	Satelitný účet sociálnej ekonomiky
SK ISCO-08 2020	Štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2020
SK NACE Rev. 2	Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2 (2008)
SNA 1993	Systém národných účtov 1993
SNA 2008	Systém národných účtov 2008
SRZ	Slovenský rybársky zväz

Zoznam skratiek

SSJ	Súbor spravodajských jednotiek
STATUS	Status jednotky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠZ	Štatistický zdroj
THFK	Tvorba hrubého fixného kapitálu
TSE	Tretí sektor, alebo sociálno-ekonomický sektor
TSIC	Third Sector Impact Community
TYPJ	Typ jednotky
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
Úč NUJ 1-01	Súvaha
Úč NUJ 2-01	Výkaz ziskov a strát
ÚPSVR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚSV ROS	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti
VÚC	Vyšší územný celok
VZSP	Výberové zisťovanie pracovných síl

Zoznam použitej literatúry

- 19th International Conference of Labour Statisticians, (2013) "Resolution I: Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization," (Geneva: International Labour Organization)
- Brozmanová Gregorová, A. a kol.: TRETÍ SEKTOR A MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009. ISBN 978-80-8083-805-8
- Číselníky, Právna forma organizácie. ŠÚ SR. Dostupné: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/dials/!ut/p/z1/jZDNDolwEIQfjUNafjy2xNAKmtJAgl0YToZE0YMx8e0lnD-TEwtw2-WZ2ZxmxltHYv4ZL_xzuY3-d5o6icxmbRK1AAsc8heFGl0q6AJFgzS-QnN-weppI2cwcRQISMPH6z8C8B2rI_zaQWcQEKRrbCSF27Xck5JN_mxx9JbPN7APLHN4xmx-NdgLYPWntxNR8ZfgE4VjItsnduKgdwzCy_wuN-WTWgx2fH8A2FsuFA!!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3031
- ČSÚ. Dostupné: <http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?kodcis=56>
- ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>
- <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ca-15-96-001>
- <https://www.danovecentrum.sk/odborny-clanok/pozemkove-spolocenstvo-s-pravnou-subjektivitou.htm>
- <https://podpora.financnasprava.sk/933997-Pod%C3%A1vanie-da%C5%88ov%C3%A9ho-priznania-da%C5%88ov%C3%ADkom-nezalo%C5%BEen%C3%BDm-alebo-nezriaden%C3%BDmna-podnikanie>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/346/20210101.html>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20210301>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1985/116/20190101>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/566/20190901>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/483/#paragraf-22>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20201001#predpis.cast-tretia>
- <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/292/20210101>
- <https://statistiques.public.lu/en/actors/statec/organisation/red/ecosol102015/StatisticsPortugal.pdf>
- <https://www.uv.es/uidescoop/ciriec; cit-online>
- International Labour Organization (2011) Manual on the Measurement of Volunteer Work. (Geneva: International Labour Organization), http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_167639/lang--en/index.htm
- Klasifikácie; www.statistics.sk
- MV SR: Organizačné jednotky združení občanov <https://www.minv.sk/?organizacne-jednotky-zdruzeni-obcanov>. Dostupné: <https://www.minv.sk/?organizacne-jednotky-zdruzeni-obcanov>
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008 z 23. apríla 2008, ktorým sa zavádza nová štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3696/93 (Ú. v. EÚ L 145, 4. 6. 2008).
Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1209/2014 z 29. októbra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008, ktorým sa zavádza nová štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3696/93 (Ú. v. EÚ L 336, 22. 11. 2014)
- NSNO 1-01, 2020. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/surveys/!ut/p/z1/jZBBb4JA-EIV_Sw8cuzs4FNbedmkjK1qBSsC9NGgokrhgcFv-fqnxUJOWOreZfG9e3qOK51Q1xWddFa-Zum-Iw7BvlvsWeZELYHFZu-AxyvhTh0-rFZq8uzc6AP-OB4y0A2GL2AJIHa-TKNEYEjVbfo4Y_hcJt-BFDj7zOqri1gGfogUQax4IkN0rkAYxH_M5ITVW816XeaA-GETHK5oO443Rc_G7455s0VWUdWV72VXduSjG6rfG3M8PVpgQd_3pGrb6lCSXast-E2yb0-G5tck3QzteD-yBb4AmbhRGkZrBMRzfaPAUadpDnWkM2bYfXz3BdpX-cnI!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3033
- Ondrušek, D. a kol.: ČÍTANKA PRE POKROČILÉ NEZISKOVÉ ORGANIZÁCIE. Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change – Slovakia, 2000. Dostupné: http://www.cpf.sk/files/files/CITANKA_2.pdf

- OSN: Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts. New York, OSN, 2003. ISBN 92-1-161461-9. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf
- OSN: Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce. New York, OSN, 2018. Dostupné: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf
- Parametrické vymedzenie spravodajskej povinnosti za rok: 2020 pre zisťovania, kde oporou výberu je výber z registra organizácií ŠÚ SR. Bratislava, ŠÚ SR
- Roční výkaz neziskových inštitúcií, bytových družstiev a vybraných inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: http://apl.czso.cz/pll/vykwww/vyk1216?xrok-zpr=2019&xid_setreni=2110&xid_html=2526&xhledat=NI%201-01
- Rozpočtovanie a preukazovanie hodnoty dobrovoľníckej práce v rámci dotačnej schémy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Programy pre mládež. Dostupné: <https://www.iuventa.sk/files/metodika%20v%C3%BDpo%C4%8Dtu%20dobrovo%C4%BEn%C3%ADckeje%20pr%C3%A1ce.pdf>
- Satelitní účet neziskových inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_sat
- Štruktúra Satelitného účtu neziskových inštitúcií, ČSÚ. Dostupné: <https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.satelit>
- System of National Accounts 2008. EC, IMF, OECD, UN, WB, 2009. ISBN 978-92-1-161522-7
- Štatistický úrad Kanada. Dostupné: <https://www23.statcan.gc.ca/imdb/p2SV.pl?Function=getSurvey&SDDS=5110>
- Štatistický úrad Luxembursko. Dostupné: <https://statistiques.public.lu/en/actors/statec/organisation/red/ecosol102015/SSELuxembourgChiara.pdf>
- Štatistický úrad Maďarsko. Dostupné: https://www.ksh.hu/stadat_eng?lang=en&theme=gsz
- Štatistický úrad Nórsko. Dostupné: <https://www.ssb.no/en/orgsat>
- Štatistický úrad Nový Zéland. Dostupné: <https://www.stats.govt.nz/reports/non-profit-institutions-satellite-account-2018>
- Štatistický úrad Portugalsko. Instituto Nacional de Estatística - Conta Satélite da Economia Social: 2010. Lisboa: INE, 2013. ISBN 978-989-25-0196-3. Dostupné: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_publicacoes&PUBLICACOESpub_boui=157544751&PUBLICACOESmodo=2
- Štatistický úrad Slovenskej republiky: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Bratislava, ŠÚ SR, ÚSV ROS, 2017. Dostupné: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocniteľnosti-vypracovana
- Štatistický úrad Švédsko. Dostupné: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START_NV_NV0117/
- ŠÚ SR. Odvetvové štatistiky, Netrhové služby, DATAcube. Dostupné: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/ns2003rs/v_ns2003rs_00_00_00_sk
- ŠÚ SR. Dostupné: <https://slovak.statistics.sk>; Metaúdaje; Číselníky; Právna forma organizácie
- ŠÚ SR. DATAcube. Dostupné: <http://datacube.statistics.sk/>
- TSIC. Dostupné: <http://thirdsectorimpact.eu/the-project/working-areas/concept/>
- Účtovníctvo pre neziskovú sféru, jednoduché účtovníctvo: Opatrenie MF SR. Dostupné: <https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/opatrenia-oblasti-uctovnictva/uctovnictvo-neziskovu-sferu/jednoduche-uctovnictvo/>
- Účtovníctvo pre neziskovú sféru, podvojný účtovníctvo: Opatrenie MF SR. Dostupné: <https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/uctovnictvo-audit/uctovnictvo/legislativa-sr/opatrenia-oblasti-uctovnictva/uctovnictvo-neziskovu-sferu/podvojne-uctovnictvo/postupy-uctovania/>
- ÚPSVR SR: Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby. Dostupné: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/aktivacna-cinnost/prispevok-na-aktivacnu-cinnost-formou-dobrovolnickej-sluzby-52a.html?page_id=13088
- Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: <https://www.minv.sk>
- www.snas.sk/index.php?l=sk&p=6&ps=38

- Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde. Dostupné: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/663/20210101>
- Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. Dostupné: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/311/20210301#predpis.cast-stvrta>